

Uchwała Nr XXXVIII/768/14
Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego
z dnia 24 czerwca 2014 r.

w sprawie przyjęcia Raportu z monitoringu wdrażania w 2013 roku „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2012-2015”.

Na podstawie § 35 ust. 3 lit. a i ust. 4 Regulaminu Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego stanowiącego załącznik do Uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego Nr III/21/99 z dnia 4 lutego 1999 r. z późn. zm. oraz art. 18 pkt 9 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 roku, poz. 596 ze zm.), uchwała się, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się Raport z monitoringu wdrażania w 2013 roku „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2012-2015”, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodniczący Sejmiku Województwa
Warmińsko-Mazurskiego

Julian Osiecki

Spis treści

1. Wprowadzenie	str. 3
2. Priorytet I: Profilaktyka i ograniczanie skutków niepełnosprawności.	str. 4
3. Priorytet II: Integracja społeczna osób niepełnosprawnych.	str. 23
4. Priorytet III: Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.	str. 43
5. Priorytet IV: Partnerstwo na rzecz osób niepełnosprawnych.	str. 56
6. Podsumowanie i wnioski	str. 59
7. Rekomendacje.	str. 61

1. Wprowadzenie

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych podejmowane w 2013 r. przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oparte były w głównej mierze na wdrażaniu „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2012-2015”, który został przyjęty do realizacji Uchwałą Nr 6/52/12/IV Zarządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z dnia 7 lutego 2012 r. Zadania realizowano zgodnie z przyjętym harmonogramem, stanowiącym załącznik do ww. Programu.

Do monitoringu i ewaluacji „Wojewódzkiego programu wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu oraz pomocy w realizacji zadań na rzecz zatrudniania osób niepełnosprawnych na lata 2012-2015” Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego Uchwałą Nr 28/361/12/IV z dnia 12 czerwca 2012 r., zmienioną Uchwałą Nr 9/106/13/IV z dnia 19 lutego 2013 r., powołał Zespół Monitorujący, którego zadaniem jest m.in. ocena efektywności realizacji programu, wydawanie opinii na temat podejmowanych działań, przedstawianie wniosków, opinii i zagrożeń w zakresie wdrażania oraz opiniowanie corocznych raportów z jego realizacji.

Koordynatorem realizacji ww. programu jest Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Raport z realizacji Programu za 2013 r. opracowano w oparciu o materiały przekazane przez samorządy powiatowe, powiatowe centra pomocy rodzinie województwa warmińsko-mazurskiego, a także jednostki współpracujące:

- Kuratorium Oświaty w Olsztynie,
- Komendę Wojewódzką Policji w Olsztynie,
- Wydział Polityki Społecznej Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie,
- Okręgowego Inspektora Pracy w Olsztynie,
- Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Olsztynie,
- Warmińsko-Mazurski Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie,
- Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe w Olsztynie

oraz jednostki organizacyjne samorządu województwa wdrażające poszczególne cele Programu. Przy opracowaniu Raportu wykorzystano również analizy własne Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

Realizacja Programu polegała w dużej mierze na kontynuacji zadań, realizowanych w latach poprzednich, które z uwagi na ich ciągły charakter, uznano za priorytetowe. Jednocześnie, realizowano zadania nowe wynikające ze zdiagnozowanych aktualnych potrzeb osób niepełnosprawnych, a także umożliwiające wykorzystanie środków UE w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Za cel strategiczny Programu uznano: „Osoby niepełnosprawne aktywniej uczestniczą w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym oraz są bardziej zintegrowane ze środowiskiem lokalnym”.

W 2013 roku Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizował zadania na rzecz osób niepełnosprawnych w oparciu o niżej wymienione priorytety:

- Priorytet I: Profilaktyka i ograniczanie skutków niepełnosprawności.
- Priorytet II: Integracja społeczna osób niepełnosprawnych.
- Priorytet III: Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.
- Priorytet IV: Partnerstwo na rzecz osób niepełnosprawnych.

W każdym z priorytetów zdefiniowano cel ogólny oraz działania służące jego realizacji. Efekty działań podejmowanych przez poszczególne instytucje wdrażające zostały zmonitorowane i zmierzone, na podstawie wskaźników określonych w Programie.

2. Priorytet I: Profilaktyka i ograniczanie skutków niepełnosprawności.

Cel ogólny: Rozszerzenie zakresu usług na rzecz zapobiegania powstawania niepełnosprawności oraz ograniczania jej skutków.

W zapobieganiu niepełnosprawności i ograniczaniu jej skutków szczególne znaczenie ma stworzenie sprawnego systemu profilaktyki niepełnosprawności, która winna mieć podstawowe znaczenie w działaniach wszystkich podmiotów i społeczności. Zapobieganie niepełnosprawności i zmniejszanie jej skutków jest dla społeczeństwa mniej kosztowne niż konieczność zapewnienia późniejszej opieki nad osobami niepełnosprawnymi i podejmowanie działań zmierzających do ich integracji ze społeczeństwem.

Działanie 1.1.

Inicjowanie działań na rzecz wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci niepełnosprawnych.

Dla efektywnego zapobiegania skutkom niepełnosprawności niezbędne jest wczesne usprawnianie niemowląt i dzieci obciążonych genetycznie, co ograniczy ich niepełnosprawność w późniejszych latach. Istotną rolę w tym zakresie odgrywają ośrodki i punkty wczesnej interwencji dla tych dzieci.

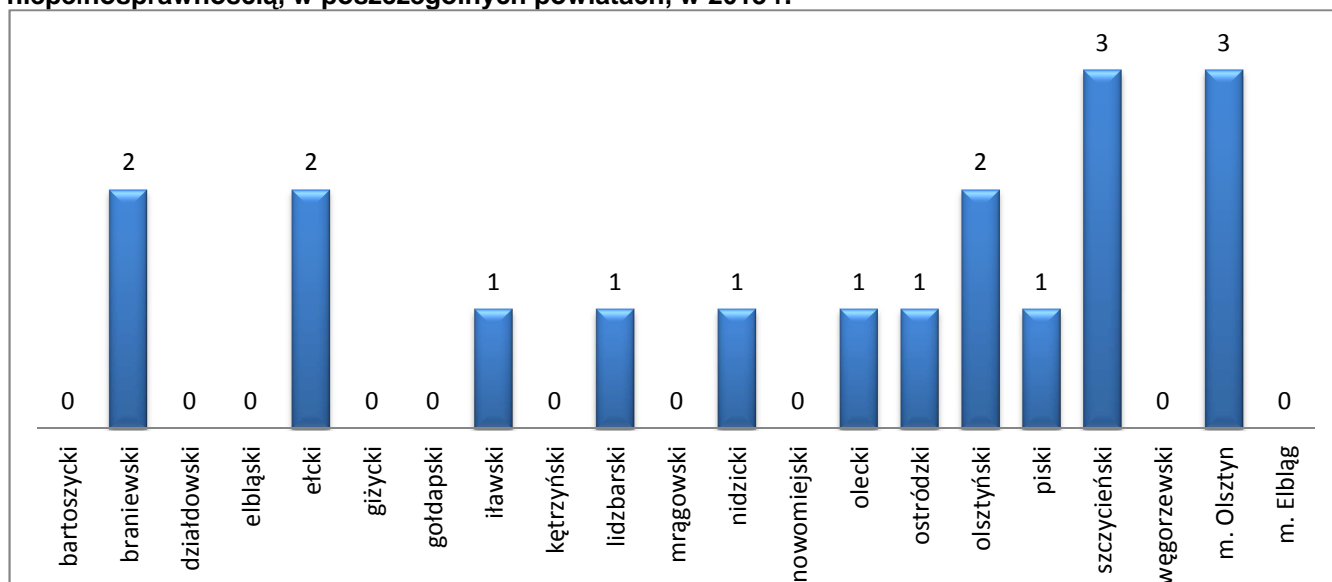
a) działania samorządów powiatów województwa warmińsko-mazurskiego:

Z informacji zebranych z powiatowych centrów pomocy rodzinie wynika, że w 2013 r. na terenie 11 powiatów województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowało 18 ośrodków i punktów wczesnej interwencji dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością. Z ich usług skorzystało ponad 15 tys. osób, w tym ponad 1 tys. to osoby niepełnosprawne.

Działania tych podmiotów polegały m.in. na pobudzaniu psychoruchowego i społecznego rozwoju dzieci, zapobieganiu pogłębianiu się niepełnosprawności oraz przygotowaniu dzieci do podjęcia nauki.

Jednak, w dalszym ciągu, w 10 powiatach nie występują ww. ośrodki, dlatego należy inicjować działania zmierzające do wyrównywania szans w dostępie do tego typu usług w każdym powiecie.

Wykres 1. Liczba ośrodków i punktów wczesnej interwencji dla dzieci zagrożonych niepełnosprawnością, w poszczególnych powiatach, w 2013 r.

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

b) działania dofinansowane przez Warmińsko-Mazurski Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w Olsztynie:

W latach 2009 – 2012 na terenie całego kraju funkcjonował Program „Wczesna pomoc dziecku niepełnosprawnemu”, którego celem strategicznym było prowadzenie rehabilitacji społecznej dla dzieci niepełnosprawnych w wieku do 7 lat (z wyłączeniem rehabilitacji medycznej). W ramach tego Programu, w ciągu 4 lat jego trwania, Warmińsko-Mazurski Oddział PFRON dofinansował na łączną kwotę 330 196,43 zł, prowadzenie rehabilitacji społecznej, w której uczestniczyło 199 dzieci. Z końcem 2012 roku ww. Program się zakończył.

c) działania podejmowane przez Kuratorium Oświaty w Olsztynie:

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 października 2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (Dz. U. z 2013 r. poz. 1257) i w związku z art. 2 pkt 5, art. 71 b ust. 2 a ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2004 r. Nr 256 poz. 2572 z późn. zm.) w województwie warmińsko-mazurskim przy poradniach psychologiczno-pedagogicznych, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych, szkołach podstawowych i przedszkolach działają zespoły wczesnego wspomaganie. Tworzy się je w celu pobudzenia psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną – na wniosek rodziców, na podstawie opinii wydanej przez poradnię psychologiczno-pedagogiczną. Z informacji uzyskanych od Kuratorium Oświaty w Olsztynie wynika, że z usług tych zespołów, w 2013 r. skorzystało 1004 dzieci, tj. więcej o niemal 18% w stosunku do roku 2012.

Zakres i formy wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i jego rodziny ustalane są dla każdego dziecka indywidualnie, w zależności od potrzeb i zaleceń zawartych w opinii poradni psychologiczno-pedagogicznej. Zespoły wczesnego wspomaganie prowadzą terapię logopedyczną, psychologiczną (poznawczą), pedagogiczną, integrację sensoryczną oraz rehabilitację ruchową. Zajęcia prowadzone są indywidualnie i/lub grupowo.

Programy wsparcia dla rodziców realizowane są przez psychologów, pedagogów, pracowników socjalnych i obejmują: instruktaż, konsultacje z lekarzami (neurologiem, dziecięcym, psychiatrą dziecięcym, lekarzem rehabilitacji), poradnictwo rodzinne polegające na pomocy rodzicom w procesie adaptacji do warunków życia, wynikających z wychowywania niepełnosprawnego dziecka, a także uczestnictwo w grupach wsparcia.

Tabela 1. Zespoły wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka, prowadzonego bezpośrednio z dzieckiem i jego rodziną, w celu pobudzania psychoruchowego i społecznego rozwoju dziecka, od chwili wykrycia niepełnosprawności do podjęcia nauki w szkole, w 2013 roku.

Powiat	Instytucja, przy której funkcjonuje Zespół*	Liczba dzieci korzystających z usług
bartoszycki	PPP ¹ , SOSW ² , przedszkole	55
braniewski	PPP, przedszkole	2
działdowski	ORW ³ , szkoła podst., przedszkole	16
elbląski	PPP, szkoła podst., przedszkole	2
elcki	SOSW, szkoła podst., przedszkole	22

giżycki	PPP. ORW	74
gołdapski	PPP. SOSW, szkoła podst., przedszkole	96
iławski	SOSW, szkoła podst., przedszkole	91
kętrzyński	PPP, szkoła podst., przedszkole	17
lidzbarski	SOSW, szkoła podst., przedszkole	16
mragowski	szkoła podst., przedszkole	16
nidzicki	PPP. ORW, szkoła podst., przedszkole	59
nowomiejski	szkoła podst., przedszkole	19
olecki	PPP, szkoła podst., przedszkole	54
olsztyński	SOSW, ORW, szkoła podst., przedszkole	60
ostródzki	SOSW, ORW, szkoła podst., przedszkole	124
piski	ORW, szkoła podst., przedszkole	9
szczywieński	PPP, szkoła podst., przedszkole	57
węgorzewski	SOSW	16
m. Olsztyn	SOSW, ORW., przedszkole	110
m. Elbląg	PPP.SOSW, szkoła podst.	89
Razem:		1004

(Źródło: dane statystyczne W-M Kuratorium Oświaty w Olsztynie)

* wymieniona w art. 71 b. ust. 2 a ustawy o systemie oświaty

¹ Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna

² Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy

³ Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy

Działanie 1.2.

Inicjowanie opracowywania i wdrażania lokalnych programów i projektów dotyczących zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków, w tym propagowanie zdrowego stylu życia.

W zapobieganiu niepełnosprawności i ograniczaniu jej skutków szczególne znaczenie ma informowanie społeczeństwa na temat głównych przyczyn niepełnosprawności oraz opracowywanie i wdrażanie lokalnych programów dotyczących zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków oraz sprzyjających zdrowemu stylowi życia.

a) działania samorządu województwa warmińsko-mazurskiego:

Działania Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w tym zakresie są realizowane w głównej mierze przez Departament Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, ale również przez Departament Sportu i Departament Turystyki ww. Urzędu oraz jednostki organizacyjne Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym m.in. Szkołę Policealną im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu.

Mając na uwadze powyższe, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego uczestniczył w realizacji „Programu wyrównywania różnic między regionami” w ramach obszaru A – dofinansowanie ze środków PFRON wyposażenia obiektów służących rehabilitacji osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny. W 2013 roku Departament Zdrowia dofinansował, ze środków PFRON, doposażenie placówek rehabilitacyjnych i instytucji w sprzęt rehabilitacyjny na łączną kwotę 910 153,92 zł w 12 powiatach.

Doposażone placówki to:

- Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej w Działdowie,
- Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny w Górowie Iławeckim,
- Powiatowy Szpital im. Władysława Biegańskiego w Iławie,
- Samodzielny Publiczny Ośrodek Rehabilitacyjno-Terapeutyczny dla Dzieci i Młodzieży w Elblągu,
- Wojewódzki Szpital Zespolony w Elblągu,
- Wojewódzki Specjalistyczny Szpital Dziecięcy im. Prof. S. Popowskiego w Olsztynie,
- Zespół Opieki Zdrowotnej w Szczytnie,
- Szpital Powiatowy im. Michała Kajki w Mrągowie,
- Szpital Powiatowy Spółka z o.o. w Pasłęku,
- Pro-Medica w Ełku Sp. z o.o.,
- Szpital Powiatowy im. J. Mikulicza w Biskupcu,
- Wojewódzki Szpital Specjalistyczny w Olsztynie,
- Samodzielny Publiczny Zespół Gruźlicy i Chorób Płuc w Olsztynie,
- Zespół Opieki Zdrowotnej w Nidzicy,
- Wojewódzki Szpital Rehabilitacyjny dla Dzieci w Ameryce,
- Zespół Opieki Zdrowotnej w Lidzbarku Warmińskim.

Wszystkie podejmowane działania odpowiadały na potrzeby osób niepełnosprawnych zamieszkujących województwo warmińsko-mazurskie, przyczyniły się do zwiększenia dostępności do usług rehabilitacyjnych w miejscu zamieszkania tych osób, podnosząc jednocześnie jakość usług świadczonych przez placówki rehabilitacyjne działające na terenie województwa. Tym samym, rehabilitacja osób niepełnosprawnych stała się bardziej efektywna i pozwala na ograniczanie skutków niepełnosprawności.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w roku 2013 dofinansował 13 działań organizacji pozarządowych, na łączną kwotę 40 600 tys. zł. W ramach tych działań odbyły się m.in.: imprezy rekreacyjno-sportowe, zajęcia rehabilitacyjne i terapeutyczne, spotkania, konferencje, turnusy, szkolenia, warsztaty edukacyjne.

Tabela 2. Zadania z zakresu zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków dofinansowane w 2013 r. przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Lp.	Nazwa dofinansowanej organizacji pozarządowej	Nazwa dofinansowanego zadania	Liczba beneficjentów*	
			ogółem	w tym osób niepełnosprawnych
1.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Iławie	Profilaktyka chorób układu krążenia wśród osób niepełnosprawnych	45	45
2.	Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów Oddział Rejonowy w Giżycku	Żyj aktywnie – profilaktyka chorób układu krążenia	2 053	bd
3.	Elbląskie Stowarzyszenie Amazonek w Elblągu	Profilaktyka ma Różowe Okulary	268	bd
4.	Kętrzyńskie Towarzystwo „Amazonki”	Profilaktyka Twoją Szansą – Wygraj z Rakiem	350	30
5.	Olsztyńskie Stowarzyszenie Pomocy Psychicznym i Nerwowo Chorym w Olsztynie	Dialog	200	30
6.	Olsztyńskie Stowarzyszenie Pomocy Psychicznym i Nerwowo Chorym w Olsztynie	Potrafię	150	150
7.	Towarzystwo Przyjaciół Dzieci Oddział Okręgowy w Morażu	Odnaleźć siebie	23	23
8.	Stowarzyszenie Pomocy Dzieciom i ich Rodzin „Dajmy Szansę” w Stawigudzie	Akademia sportowa	16	16
9.	Caritas Archidiecezji Warmińskiej w Olsztynie	Zrozumieć żałobę – starta jako część życia	20	bd
10.	Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Młodzieży i Osób Dorosłych z Wadami Genetycznymi i Rozwojowymi „Nadzieja” w Olsztynie	Przygoda ze sportem	10	10
11.	Stowarzyszenie „Serce za Uśmiech” przy Elbląskim Szpitalu Specjalistycznym z Przychodnią SP ZOZ w Elblągu	Droga do siebie – interdyscyplinarny model pomocy osobom w kryzysie psychicznym	251	bd
12.	Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszycach	Seksualność osób z zaburzeniami psychicznymi	34	20
13.	Olsztyńskie Stowarzyszenie Pomocy Psychicznym i Nerwowo Chorym w Olsztynie	Paja brava – dzika trawa	270	9

(Źródło: dane statystyczne Departamentu Zdrowia Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie), *b.d. – brak danych

Łącznie w ww. projektach uczestniczyło ponad 3,6 tys. beneficjentów, w tym około 300 stanowiły osoby niepełnosprawne. Różnorodność form i metod działań przyczyniła się do poprawy sprawności ruchowej, komunikacji, wzrostu poczucia wartości społecznej, zapobiegania niepełnosprawności poprzez stymulację dzieci z wczesnymi zaburzeniami, upowszechnienia sportu, rehabilitacji wśród osób niepełnosprawnych, zwiększenia aktywności intelektualnej, a także spowodowała wzrost świadomości społecznej na temat potrzeby zapobiegania niepełnosprawności i prowadzenia „zdrowego stylu życia”.

W 2013 roku odbyła się, także Konferencja pn. „Rola jednostek samorządu terytorialnego w poprawie dostępności do szczepień ochronnych” organizowana przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w której uczestniczyło ponad 30 osób.

Działania w zakresie profilaktyki zdrowia i zdrowego stylu życia realizowane były również przez Szkołę Policealną im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu.

Nauczyciel ww. szkoły uczestniczył w pracach na rzecz opracowania Miejskiego Programu Wyrównywania Szans Osób z Niepełnosprawnościami. Uczniowie szkoły brali udział w konkursie oddawania krwi: „Młoda Krew Ratuje Życie” – oddano 1800 ml krwi. Łącznie w ww. działaniach uczestniczyło 206 osób.

Mając na uwadze wartości sportu oraz korzyści wynikające z jego uprawiania przez osoby niepełnosprawne Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w roku 2013 dofinansował udział klubów zrzeszonych w Warmińsko-Mazurskiej Federacji Sportu Osób Niepełnosprawnych w 34 imprezach sportowych rangi mistrzowskiej, ogólnopolskiej i międzynarodowej. Ponadto, udzielono dotacji czterem stowarzyszeniom z przeznaczeniem na zorganizowanie imprez sportowych na rzecz osób niepełnosprawnych. w tym m.in.:

- Wojewódzką Spartakiadę Osób Niepełnosprawnych (Elbląg - 12.2013 r.),
- „Elbląg CUP” – Turniej w siatkówce na siedząco (Elbląg – 06.2013 r.),
- Wojewódzkie Integracyjne Zawody Strzeleckie (Olsztyn – 10.2013 r.),
- Indywidualne MP w bowlingu niewidomych i słabowidzących (Wrocław – 06.2013 r.),
- Turniej warcabowo-szachowo-strzelecki im. L. Hutnera (Krynica Morska – 09.2013 r.).

Łączna kwota dofinansowania wyniosła 72 tys. zł. W imprezach sportowych uczestniczyło prawie 700 osób niepełnosprawnych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Zorganizowane turnieje, spartakiady i zawody umożliwiły osobom niepełnosprawnym aktywne spędzenie wolnego czasu oraz pozwoliły na aktywizację wszystkich uczestników, bez względu na poziom potencjału sprawnościowego. Ponadto, zmobilizowały inne osoby niepełnosprawne do uprawiania czynnego sportu, co niewątpliwie przyczyniło się do prowadzenia przez te osoby zdrowszego stylu życia.

Dodatkowo, udzielono dotacji Klubowi Sportowemu Akademickiego Związku Sportowego Uniwersytetu Warmińsko Mazurskiego w Olsztynie, w wysokości 3 000 zł z przeznaczeniem na szkolenie sportowe i udział zawodników województwa w zawodach ogólnopolskich i międzynarodowych w dyscyplinach paraolimpijskich.

Ponadto, sześcioro niepełnosprawnych sportowców, reprezentujących kluby i stowarzyszenia sportowe Województwa Warmińsko-Mazurskiego otrzymywało w 2013 r. stypendia sportowe za osiągnięcie wysokich wyników sportowych, na łączną kwotę 28 240 zł. Stypendia pozwoliły tym zawodnikom utrzymać prezentowany poziom sportowy.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2013 r. wykupił również usługę promocyjną podczas Mistrzostw Europy w Piłce Siatkowej na siedząco, które miały miejsce w Elblągu. W imprezie wzięły udział 22 najlepsze zespoły narodowe z Ukrainy, Słowenii, Niemiec, Chorwacji, Holandii, Rosji, Węgier, Finlandii, Bośni i Hercegowiny, Serbii, Litwy, Azerbejdżanu, Wielkiej Brytanii oraz Polski.

W 2013 roku w ramach systematycznego rozwoju infrastruktury turystycznej Departament Turystyki dofinansował zadania publiczne, realizowane przez organizacje pozarządowe działające w ww. obszarze, na łączną kwotę 20 tys. zł, w tym:

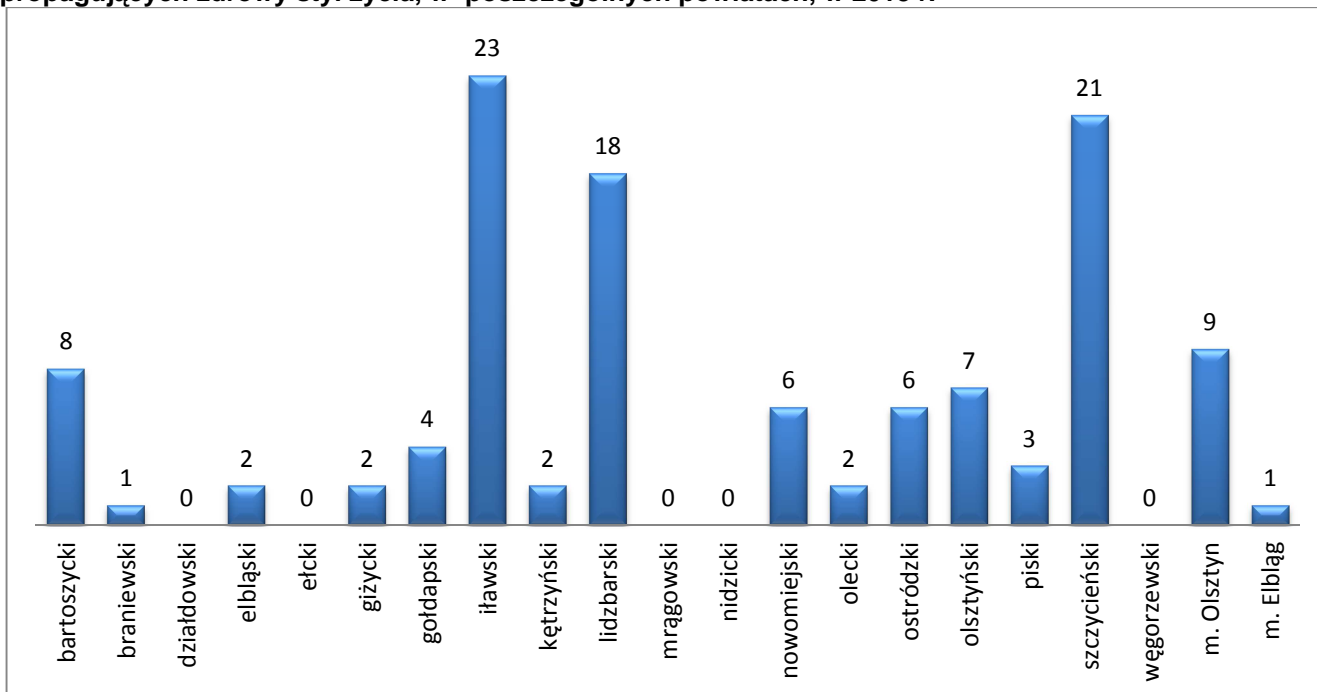
- Rowerowy Szlak Menonitów – dokumentacja i znakowanie,
- Odnawianie i modernizacja odcinków turystycznego szlaku rowerowego Święta Lipka-Kętrzyn-Gierłoż-Owczarnia-Nakomiady-Ryn-Stara Rudówka-Bogaczewo-Giżycko.
- Odnawianie i modernizacja turystycznego szlaku rowerowego Wilkasy-Rydzewo-Miłki-Lipińskie-Wydminy.

Z ww. szlaków turystycznych korzystają również osoby niepełnosprawne.

b) działania samorządów powiatów województwa warmińsko-mazurskiego:

Działania na rzecz stworzenia sprawnego systemu zapobiegania niepełnosprawności podejmowane były również przez powiaty. Profilaktyka niepełnosprawności polegała między innymi na realizacji programów i projektów, dotyczących zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków oraz propagowaniu zdrowego stylu życia. W tego typu przedsięwzięciach w 2013 r. brało udział 16 powiatów.

Wykres 2. Liczba realizowanych programów dotyczących zapobieganiu niepełnosprawności w tym propagujących zdrowy styl życia, w poszczególnych powiatach, w 2013 r.

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

W 2013 r. według danych powiatowych centrów pomocy rodzinie, realizowano 115 lokalnych programów, w których wzięło udział ponad 41 tys. osób. Niepokojącym jest fakt, że podobnie jak w 2012 r., 5 powiatów nie podjęło działań w tym zakresie. Z uwagi na ogromne znaczenie profilaktyki zdrowotnej w zapobieganiu niepełnosprawności, ważne jest, aby wszystkie powiaty systematycznie promowały zdrowy styl życia.

Zadania z zakresu opracowywania i wdrażania lokalnych programów i projektów dotyczących zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków, w tym propagowanie zdrowego stylu życia prowadził także Narodowy Fundusz Zdrowia.

W ramach tych działań w 2013 roku realizowano następujące programy profilaktyczne:

- Program badań prenatalnych,
- Program profilaktyki chorób odytoniowych,
- Program profilaktyki raka piersi,
- Program profilaktyki szyjki macicy.

Łącznie, w ramach tych programów Warmińsko-Mazurski Oddział Wojewódzki Narodowego Funduszu Zdrowia w Olsztynie w 2013 roku, sfinansował świadczenia zdrowotne dla 88 812 ubezpieczonych osób. Działalność Funduszu polega na finansowaniu świadczeń ubezpieczonym niezależnie od ich stanu zdrowia czy też stopnia niepełnosprawności, lecz całość działalności ma ścisły związek z zapobieganiem jak również łagodzeniem skutków niepełnosprawności.

Działanie 1.3.

Podejmowanie inicjatyw na rzecz przeciwdziałania wypadkom drogowym, wodnym, w gospodarstwach rolnych i domowych oraz przy pracy.

W profilaktyce i ograniczaniu skutków niepełnosprawności bardzo duże znaczenie ma zapobieganie wypadkom, w tym wypadkom drogowym, przy pracy, chorobom zawodowym oraz wypadkom wodnym. Podmiotami zajmującymi się przeciwdziałaniem ich występowania są m.in.: Komenda Wojewódzka Policji, Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego – Regionalne Centrum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Okręgowy Inspektorat Pracy Państwowej Inspekcji Pracy oraz Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe.

a) działania realizowane przez Komendę Wojewódzką Policji w Olsztynie:

Zadania z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego realizowane były przez Komendę Wojewódzką Policji w Olsztynie, która zorganizowała i uczestniczyła w szeregu przedsięwzięć mających charakter prewencyjno-kontrolny i wychowawczy. Działania te skierowane były do różnych grup i środowisk użytkowników dróg z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.

Wg danych otrzymanych od KWP, w 2013 r. odnotowano 1615 wypadków drogowych, w których było 2 214 poszkodowanych. W porównaniu do roku 2012 liczba wypadków drogowych wzrosła o 5, liczba poszkodowanych w nich osób pozostała na niemal podobnym poziomie, jednak wzrosła o 8 liczba ofiar śmiertelnych.

Tabela 3. Wypadki drogowe w województwie warmińsko-mazurskim.

Rok	Liczba wypadków	Liczba poszkodowanych		
		ogółem	z tego:	
			ofiary śmiertelne	ranni
2011	1 648	2 279	179	2 100
2012	1 610	2 215	145	2 070
2013	1 615	2 214	153	1 961

(Źródło: dane statystyczne KWP w Olsztynie)

Najczęstsze przyczyny wypadków drogowych w 2013 roku to:

- niedostosowanie prędkości do warunków ruchu – 525 wypadków,
- nieudzielenie pierwszeństwa przejazdu – 236 wypadków,
- nieprawidłowe wyprzedzanie – 100 wypadków,
- nieudzielenie pierwszeństwa pieszemu – 87 wypadków,
- nieostrożne wejście na jezdnię przed jadącym pojazdem – 86 wypadków.

W celu przeciwdziałania wypadkom KWP w Olsztynie, podejmowała liczne inicjatywy i przedsięwzięcia edukacyjne na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego. Regularnie organizowano spotkania edukacyjne dla dzieci i młodzieży na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego.

Tabela 4. Działania podjęte w 2013 r. przez Policję dotyczące ruchu drogowego.

Nazwa przedsięwzięcia z zakresu bezpieczeństwa ruchu drogowego	Działania podjęte w ramach przedsięwzięcia			
	Forma działań	Liczba podjętych działań	Liczba uczestników	Liczba przedszkoli i szkół objętych działaniem
„PRĘDKOŚĆ”	prewencyjno-kontrolne	223	16 394	-
„NIECHRONIENI UCZESTNICY RUCHU DROGOWEGO”	prewencyjno-kontrolne	278	12 603	-
„ALKOHOL i NARKOTYKI”	prewencyjno-kontrolne	196	142 328	-
„PASY”	prewencyjno-kontrolne	60	3 188	-
„BUS i TRUCK”	prewencyjno-kontrolne	20	4 152	-
„BEZPIECZNY WEEKEND”	prewencyjno-kontrolne	7	20 273	-
„BEZPIECZNE FERIE 2013”	prewencyjno-kontrolne	1	10 858	-
„BEZPIECZNE WAKACJE 2013”	prewencyjno-kontrolne	1	36 696	-
„KLUB PANCERNIKA KLIKA W FOTELIKACH”	prelekcje, pogadanki	18	783	18
„ODPOWIEDZIALNE ZACHOWANIE UCZESTNIKÓW RUCHU DROGOWEGO”	forum dyskusyjne	7	630	7
„ŚWIATOWY DZIEŃ BAJKI”	festyn, pogadanki	1	500	-
„AUTORIADA 2013”	festyn, pogadanki	1	200	40
„BEZPIECZNE WAKACJE”	prelekcje, pogadanki	3	290	-
„EUROPEJSKI DZIEŃ BEZ SAMOCHODU”	festyn, pogadanki	1	250	-
	RAZEM:	817	249 145	

(Źródło: dane statystyczne KWP w Olsztynie)

W 2013 roku liczba podejmowanych przez Policję działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego wzrosła wielokrotnie. Podyktowane to było zwiększoną potrzebą informowania społeczeństwa na temat tego zagadnienia. W działaniach tych uczestniczyło prawie 250 tys. osób. W porównaniu do 2012 roku, ich liczba wzrosła o prawie 100 tys. (więcej o około 67%).

Tabela 5. Liczba i forma działań profilaktyczno-wychowawczych na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego podejmowanych przez Policję

Działania podjęte w ramach przedsięwzięcia			
Rok	Forma działań	Liczba podjętych działań	Liczba uczestników
2012	Działania prewencyjno-kontrolne, prelekcje, pogadanki.	76	149 228
2013	Działania prewencyjno-kontrolne, prelekcje, pogadanki, forum dyskusyjne, festyn.	817	249 145

(Źródło: dane statystyczne KWP w Olsztynie)

Ponadto, policjanci Wydziału Prewencji KWP w Olsztynie przeprowadzili spotkania z trzema grupami niepełnosprawnych uczniów Zespołu Placówek Edukacyjnych w Olsztynie. Tematem spotkań były „Bezpieczne wakacje”.

W czerwcu 2013 roku odbyła się Konferencja Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego organizowana przez Komendę Wojewódzką Policji w Olsztynie oraz Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego – Regionalne Centrum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego. Celem konferencji była prezentacja Raportu Warmińsko-Mazurskiego Obserwatorium Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego na temat zagrożeń w ruchu drogowym na terenie regionu. Konferencja była też okazją do podsumowania 3 - letniego Europejskiego Projektu SOL „Save our Lives” („Ocalmy nasze życie”).

b) działania na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego realizowane przez Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego – Regionalne Centrum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego:

Zadania na rzecz poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego realizował Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego – Regionalne Centrum Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego, który przeprowadził niemal 30 akcji, seminariów, konferencji i innych form uświadamiających na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego. Uczestniczyło w nich łącznie około 46 tys. osób.

Tabela 6. Seminaria, akcje i inne formy uświadamiające na temat bezpiecznego ruchu drogowego zorganizowane przez WORD - Regionalne Centrum BRD w roku 2013 w województwie warmińsko - mazurskim.

Nazwa przedsięwzięcia z zakresu BRD	Działania podjęte w ramach przedsięwzięcia					
	Forma działań	Liczba podjętych działań	Miejsce realizacji (powiat)	Liczba uczestników działania	Liczba przedszkoli objętych działaniem	Liczba szkół objętych działaniem
Warmińsko - Mazurskie Obserwatorium BRD	Internetowy portal informacyjny będący platformą wiedzy o bezpieczeństwie ruchu drogowego ze szczególnym uwzględnieniem aspektów charakterystycznych dla województwa warmińsko-mazurskiego.	2	Zasięg całego województwa warmińsko - mazurskiego	Nieokreślona - Mieszkańcy województwa, władze samorządowe, wszyscy zainteresowani poprawą brd w województwie	Nieokreślone	Nieokreślone
Projekt SOL - Save our lives. Kompleksowa Strategia Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego dla Europy Centralnej	Opracowanie strategii i planów działań nakierowanych na wybrane problemy bezpieczeństwa ruchu drogowego w obszarach pilotażowych. Prace te realizowane są poprzez konsultacje, spotkania i wizyty robocze w miastach pilotażowych, warsztaty, konferencje i poprawę infrastruktury	7	Miasto Olsztyn, Nidzica, Barczewo	Okolo 1000	Nieokreślone	Nieokreślone
Międzynarodowy projekt PRO - SAFE	Założeniem projektu jest poprawa współpracy w zakresie działań ukierunkowanych na bezpieczeństwo ruchu drogowego w krajach Grupy Wyszehradzkiej	3	Olsztyn Budapeszt Żylin	Kilkadziesiąt	-	-
Przedszkolny Program Edukacji Komunikacyjnej „Autochodzik” Edycja 2013	Celem Projektu jest przygotowanie dzieci w wieku przedszkolnym z Olsztyna do bezpiecznego uczestnictwa w ruchu drogowym. Powyższy cel ma zostać osiągnięty poprzez wdrożenie kompleksowego programu działań edukacyjnych w przedszkolach przy użyciu zestawu „Autochodzik”	3	Olsztyn	Corocznie około 4000 dzieci przedszkolnych	43	-
Warmińsko - Mazurskie Turnieje BRD dla dzieci i młodzieży 2013	Turniej wiedzy o bezpieczeństwie ruchu drogowego. Jest to turniej wieloetapowy, który jest realizowany poprzez eliminacje szkolne, powiatowe, wojewódzkie oraz zakończony jest finałem ogólnopolskim.	2	Zasięg całego województwa warmińsko - mazurskiego Finały w Elblągu i Węgorzewie	40.000 dzieci i młodzieży z województwa	-	Docelowo wszystkie szkoły podstawowe gimnazjalne i średnie w województwie
Działania edukacyjno-promocyjne w kierunku zapinania pasów bezpieczeństwa	Uczestnictwo i organizacja przedsięwzięć z wykorzystaniem „Symulatora dachowania” oraz „Symulatora zderzeń”	12	Zasięg całego województwa warmińsko - mazurskiego – przy okazji imprez plenerowych	Ok. 1000 osób	-	-

(Źródło: dane statystyczne WORD w Olsztynie)

Działania w zakresie uświadamiania na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego wśród dzieci i młodzieży podejmowane były również przez Szkołę Policealną im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu. Uczniowie tej szkoły przeprowadzili turniej bezpieczeństwa w ruchu drogowym „Bezpieczna droga” dla uczniów innych szkół w Elblągu i z powiatu elbląskiego. Przeprowadzono również zajęcia z zakresu udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej dla

pracowników Jednostki Wojskowej w Elblągu, Młodzieżowego Domu Kultury w Elblągu, przedszkoli i szkół w Elblągu, a także zajęcia dla pielęgniarek i położnych uczestniczących w kursie kwalifikacyjnym „Resuscytacja krążeniowo-oddechowa”. Wśród 786 uczestników wzrosła wiedza i umiejętności w zakresie zachowań podczas wypadków oraz udzielania pierwszej pomocy, a także świadomość w zakresie skutków niebezpiecznych zachowań w ruchu drogowym. Dzięki ww. szkoleniom nastąpiło również zwiększenie umiejętności szybkiego i efektywnego reagowania oraz działania w stanach bezpośredniego zagrożenia życia lub zdrowia.

Ponadto, przedsięwzięcia na rzecz przeciwdziałania wypadkom drogowym, wodnym, przy pracy oraz w gospodarstwach rolnych i domowych realizowała Szkoła Policealna w Ełku. W ramach tych działań zorganizowano i przeprowadzono powiatowe eliminacje w Turnieju Wiedzy o Ruchu Drogowym na rzecz Starostwa Powiatowego w Ełku, przy współpracy z Komendą Powiatową Straży Pożarnej w Ełku oraz Komendą Powiatową Policji w Ełku - 30 osób.

c) zadania z zakresu przeciwdziałania wypadkom w gospodarstwach rolnych realizowane przez Kasę Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział Regionalny w Olsztynie.

Działania z zakresu przeciwdziałania wypadkom w gospodarstwach rolnych, których celem było zwiększenie świadomości dzieci, młodzieży i rolników o zagrożeniach występujących w gospodarstwach rolnych oraz poszerzenie wiedzy o bezpieczeństwie i higienie pracy, podejmował Oddział Regionalny KRUS w Olsztynie.

W roku 2013 organizowano szkolenia z zakresu wiedzy o BHP, w których uczestniczyli rolnicy, sołtysi oraz inne osoby związane ze środowiskiem wiejskim. Odbywały się także spotkania informacyjne, pogadanki dla dzieci z terenów wiejskich. Ogółem zorganizowano 254 spotkania i szkolenia informacyjno-instruktorskie z udziałem ponad 5,3 tys. osób.

W porównaniu do roku 2012 liczba szkoleń i spotkań wzrosła o 15, a także zwiększyła się o ponad 1 tys. liczba uczestniczących w nich osób.

Do Oddziału Regionalnego KRUS w Olsztynie w roku 2013 zgłoszono 1066 zdarzeń wypadkowych, w tym 7 zdarzeń śmiertelnych. W porównaniu do roku 2012 odnotowano znaczny spadek liczby zgłoszonych wypadków o 146 zdarzeń tj. mniej o około 12%.

Najczęstsze przyczyny wypadków to:

- zły stan nawierzchni podwórzy, ciągów komunikacyjnych (śliskie, grząskie, nierówne),
- reakcja na niespodziewane bodźce i otoczenie (ból, strach, hałas, podejście do zwierzęcia bez uprzedzenia głosem, wymuszona pozycja ciała),
- brak obuwia roboczego lub nieodpowiednie, wyeksploatowane albo zabrudzone obuwie robocze,
- niewłaściwe operowanie kończynami w strefie zagrożenia,
- niewłaściwy sposób obsługi zwierząt,
- narowistość, agresja zwierząt,
- nieużywanie środków ochrony indywidualnej,
- niewłaściwe uchwycenie, trzymanie narzędzi,
- nieprawidłowy sposób wchodzenia i schodzenia z maszyn rolniczych,
- wykonanie pracy ręcznie zamiast przy użyciu maszyn, urządzeń i narzędzi,
- niewłaściwe zabezpieczenie maszyn urządzeń i narzędzi podczas postoju i w ruchu,
- niewłaściwe tempo pracy,
- nieodpowiednie przejścia i dojścia (niewydzielone lub źle wydzielone oraz nieuprzątnięte ciągi komunikacyjne).

Tabela 7. Inicjatywy podejmowane przez KRUS O/R w Olsztynie na rzecz przeciwdziałania wypadkom w gospodarstwach rolnych w 2013 r.

L.p.	Wyszczególnienie	Liczba spotkań	Liczba uczestników
1.	Spotkania informacyjno-instruktażowe z zakresu wiedzy o bhp dla rolników trwające poniżej 5 godzin	168	1 869
2.	Spotkania informacyjno-instruktażowe z zakresu wiedzy o bhp dla sołtysów trwające poniżej 5 godzin	6	77
3.	Spotkania informacyjno-instruktażowe z zakresu wiedzy o bhp dla uczniów szkół rolniczych trwające poniżej 5 godzin	7	151
4.	Inne szkolenia informacyjno-instruktażowe z zakresu wiedzy o bhp dla osób związanych ze środowiskiem wiejskim	3	43
5.	Spotkania informacyjne – pogadanki dla uczniów szkół podstawowych	48	2 456
6.	Spotkania informacyjne – pogadanki dla uczniów w gimnazjach	15	486
7.	Spotkania informacyjne – pogadanki podczas wakacji	4	183
8.	Spotkania informacyjne – inne	3	127
Razem:		254	5 392

(Źródło: dane statystyczne KRUS O/R w Olsztynie)

Pomimo zwiększenia zakresu działań na rzecz zapobiegania wypadkom w gospodarstwach rolnych, ich liczba wciąż utrzymuje się na wysokim poziomie. Dlatego należy kontynuować działania zmierzające do ograniczenia tego niepokojącego zjawiska.

d) działania na rzecz przeciwdziałania wypadkom przy pracy realizowane przez Okręgowy Inspektorat Pracy Państwowej Inspekcji Pracy w Olsztynie:

Tabela 8. Liczba wypadków przy pracy zbadanych przez inspektorów pracy.

Wypadki przy pracy									
Rok	Ogółem	Pojedyncze				Zbiorowe			
		ogółem pojedyncze	Skutki wypadku			ogółem zbiorowe	Skutki wypadku		
			śmiertelne	ciężkie uszkodzenie ciała	lekkie		śmiertelne	ciężkie uszkodzenie ciała	lekkie
2011	93	86	13	39	34	7	b.d.	b.d.	b.d.
2012	81	76	11	24	41	5	b.d.	b.d.	b.d.
2013	78	74	12	32	30	4	0	0	4
Poszkodowani									
2011	103	86	13	39	34	17	0	3	14
2012	86	76	11	24	41	10	2	0	8
2013	85	74	12	32	30	11	0	0	11

(Źródło: dane statystyczne OIP PIP w Olsztynie)

W 2013 roku inspektorzy pracy zbadali 78 wypadków przy pracy, z których 3 zaistniały w 2012 r. W wypadkach tych poszkodowanych zostało 85 pracujących, z których 12 poniosło śmierć, 32 doznało ciężkich obrażeń ciała, 41 obrażeń lekkich. Ponadto, inspektorzy przeanalizowali 10 zdarzeń nieuznanych za wypadki przy pracy.

Z ogólnej liczby zbadanych wypadków: 60 to wypadki przy pracy pracowników, natomiast 18 to wypadki przy pracy osób wykonujących czynności na innej podstawie niż stosunek pracy. Porównując powyższe dane z rokiem 2012, należy stwierdzić, że w 2013 roku nastąpił wzrost liczby wypadków ciężkich o 8; zmniejszyła się liczba wypadków lekkich o 12; natomiast liczba wypadków śmiertelnych wzrosła o 1.

Przyczyny występowania wypadków przy pracy:

- techniczne:
 - brak lub niewłaściwe urządzenia zabezpieczające,
 - brak lub niewłaściwe środki ochrony zbiorowej,
 - inne, niewymienione lub nieokreślone nieprawidłowości związane z eksploatacją,
 - niewłaściwa stateczność czynnika materialnego,
- organizacyjne:
 - brak instrukcji posługiwania się czynnikiem materialnym,
 - tolerowanie przez osoby sprawujące nadzór odstępstw od przepisów i zasad bhp,
 - brak lub niewłaściwe przeszkolenie w zakresie bhp,
 - brak nadzoru,
- ludzkie:
 - zaskoczenie niespodziewanym zdarzeniem,
 - niedostateczna koncentracja uwagi na wykonywanej czynności,
 - lekceważenie zagrożenia,
 - wykonywanie czynności bez usunięcia zagrożenia (np. niewyłączenie maszyny).

Działalność kontrolno-nadzorcza:

W wyniku działalności kontrolnej związanej z badaniem okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, inspektorzy pracy wydali następujące środki prawne:

- 101 decyzji nakazowych,
- wstrzymali eksploatację maszyn i urządzeń w 13 przypadkach,
- wstrzymali wykonywanie prac w 3 przypadkach,
- nałożyli 33 mandaty karne,
- skierowali do prokuratury 9 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

Problem wysokiej wypadkowości w województwie warmińsko-mazurskim spowodował potrzebę prowadzenia działalności profilaktyczno-prewencyjnej mającej na celu likwidację zagrożeń wypadkowych.

Działalność profilaktyczno-prewencyjna:

W ramach działalności profilaktyczno-prewencyjnej w 2013 roku organizowano spotkania z pracodawcami, organizacjami pracowników służby bhp, prezentowano problematykę na konferencjach, sympozjach i targach, w tym:

- „Dni Techniczne” zorganizowane w Zespole Szkół Budowlanych im. Żołnierzy Armii Krajowej pod hasłem „Szanuj życie z PIP”. Udział OIP to przede wszystkim promocja kampanii „Szanuj życie! Profesjonaliści pracują bezpiecznie”, informacji nt. podstawowych przepisów bhp obowiązujących przy pracach budowlanych oraz okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy zaistniałych w budownictwie.
- „Dzień BHP” zorganizowany przez Browar w Elblągu. W ramach tej inicjatywy, realizowanej w ramach kampanii informacyjno-promocyjnej PIP „Bezpieczeństwo pracy zależy od Ciebie” oraz kampanii społecznej CIOP-PIP „Przez innowacje do bezpieczeństwa”, odbyła się konferencja naukowa, wystawy produktów związanych z bezpieczeństwem pracy oraz pokazy ratownictwa i warsztaty dotyczące substancji niebezpiecznych. W „Dniu BHP” wzięło udział ponad 100 osób.
- Spotkania inspektora pracy ze studentami I i II roku kierunku budownictwo Wydziału Nauk Technicznych Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, celem omówienia kompetencji PIP i wypadkowości przy pracy w budownictwie. W szkoleniach uczestniczyło prawie 150 osób.

Podejmowano, także inne działania profilaktyczno-prewencyjne (wypowiedzi dla mediów, pisma prewencyjne, publikacje w prasie specjalistycznej, informacje internetowe), w tym:

- uczestniczono w cyklicznej audycji Radia Olsztyn pn. „Raport”. Głównym tematem rozmowy były najbardziej niebezpieczne zawody oraz stan wypadkowości przy pracy w województwie warmińsko-mazurskim,
- udzielono obszernej informacji dla Radia Plus nt. założeń i celów kampanii PIP „Szczepnij życie! Bezpieczna praca w gospodarstwie”, wypadkowości przy pracy w rolnictwie w województwie warmińsko-mazurskim oraz problemu zatrudniania dzieci w gospodarstwach,
- udzielono wywiadu dla Radia TOK FM nt. stanu wypadkowości przy pracy w rolnictwie indywidualnym na terenie województwa warmińsko-mazurskiego,
- udzielono informacji dla Radia Plus nt. wypadkowości przy pracy w województwie warmińsko-mazurskim w roku 2013 – w porównaniu z poprzednimi latami,
- w ramach prowadzonej działalności prewencyjnej mającej na celu zapobieganie wypadkom przy pracy OIP opracował pismo prewencyjne na podstawie ustaleń inspektorów pracy badających okoliczności i przyczyny 2 wypadków w branży budowlanej. Pismo skierowano do 30 pracodawców,
- inspektorzy pracy i rzecznik prasowy OIP w czasopismach „Przyjaciół przy Pracy”, „Inspektor Pracy” i „Drwal” opublikowali 17 artykułów dotyczących wypadków przy pracy.
- OIP Olsztyn prowadzi stronę internetową, na której umieszczane są informacje na temat wypadków przy pracy, w tym dane liczbowe dotyczące badanych wypadków, opisy ich przyczyn i okoliczności.

Ponadto, OIP podejmował szereg działań na rzecz osób niepełnosprawnych lub z ich udziałem, o charakterze kontrolno-nadzorczym - w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy, prawnej ochrony pracy oraz prewencyjnym. W wyniku kontroli przeprowadzonych u pracodawców, inspektorzy pracy wydali nakazy i wystąpienia mające na celu likwidację zagrożeń wypadkowych i chorobowych oraz przywrócenie praworządności w stosunkach pracy.

e) działania Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego Województwa Warmińsko-Mazurskiego:

Organizacją działań związanych z przeciwdziałaniem wypadkom wodnym zajmowało się Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Wg danych WOPR na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2013 doszło do 498 wypadków wodnych, w których było 72 ofiar śmiertelnych i 93 osób z lekkimi obrażeniami.

Najczęstsze przyczyny wypadków wodnych:

- brak rozsądku,
- brawura młodych ludzi,
- alkohol,
- lekkomyślność,
- nieostrożne zachowanie nad wodą,
- brak umiejętności pływania.

W celu zapobiegania wypadkom wodnym Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe Województwa Warmińsko-Mazurskiego, podejmowało następujące działania:

- Pokazy ratownictwa wodnego i sprzętu używanego w ratownictwie wodnym w oddziałach WOPR. Tematem przewodnim spotkań był bezpieczny wypoczynek nad wodą. W sumie zrealizowano 24 imprezy pokazowe dla około 30 tys. osób.

- Projekt „Bądź na fali – zostań ratownikiem – edycja 3” (na lata 2012-2013). Tematem spotkań było zdobycie uprawnień ratownika wodnego oraz ratownika kwalifikowanej pierwszej pomocy. Liczba uczestników w 2013 r. wyniosła 80 osób.
 - Projekt „Bądź na fali – zostań ratownikiem – edycja 4” (na lata 2013-2015). Tematem spotkań było zdobycie uprawnień ratownika wodnego oraz ratownika kwalifikowanej pierwszej pomocy. Liczba uczestników w 2013 r. wyniosła 50 osób.
- Łącznie działaniami tymi objęto ponad 30 tys. osób.

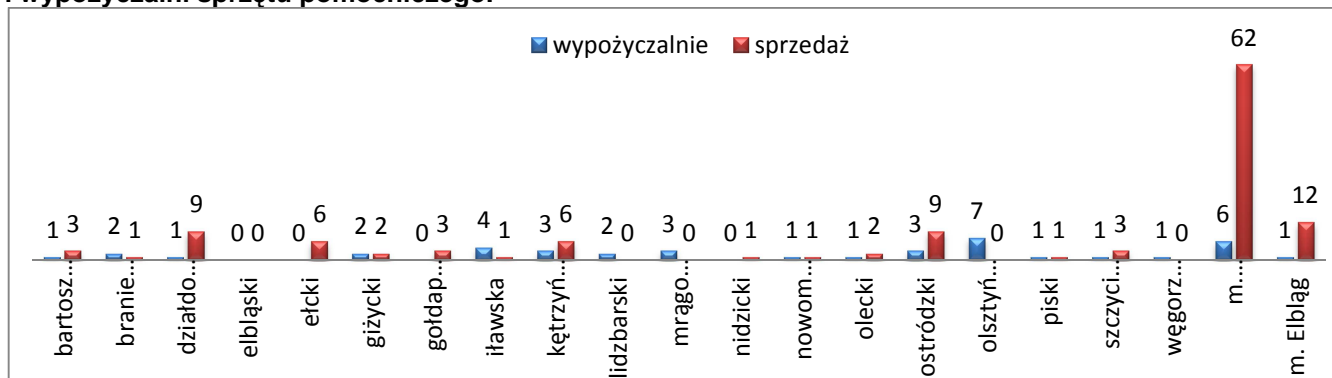
Działanie 1.4.

Inicjowanie tworzenia punktów sprzedaży i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i środków pomocniczych dla osób niepełnosprawnych.

a) działania samorządów powiatów województwa warmińsko-mazurskiego:

Z informacji przedstawionych przez powiatowe centra pomocy rodzinie wynika, że na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, w 2013 r. we wszystkich powiatach, funkcjonowało 162 placówek zaopatrujących w sprzęt rehabilitacyjny, ortopedyczny i wypożyczalnie sprzętu pomocniczego. W porównaniu do roku 2012 liczba ta wzrosła o niemal 16%.

Wykres 3. Liczba placówek zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, zaopatrzenia ortopedycznego i wypożyczalni sprzętu pomocniczego.

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

Zgodnie z art. 35 a ust. 1 pkt 7 lit. c ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm) do zadań powiatu należy dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze przyznawane osobom niepełnosprawnym. W 2013 roku wszystkie powiaty województwa warmińsko-mazurskiego (21) udzieliły wsparcia finansowego na ten cel, a pomoc w tym zakresie uzyskało ponad 8,5 tys. osób niepełnosprawnych.

Tabela 9. Dofinansowanie, ze środków PFRON przekazanych algorytmem samorządom powiatów, zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze osobom niepełnosprawnym w 2013 roku.

Powiat	Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny		Dofinansowanie zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze		Razem	
	Liczba wniosków	Kwota dofinansowania	Liczba wniosków	Kwota dofinansowania	Liczba wniosków	Kwota dofinansowania
bartoszycki	10	13 551,40	228	144 592,60	238	158 144,00
braniewski	3	1 044,00	566	168 109,00	569	169 153,00
działdowski	44	37 927,00	585	313 759,00	629	351 686,00
elbląski	2	3 122,00	100	88 178,00	102	91 300,00
ełcki	12	3 614,98	163	193 906,02	175	197 521,00
giżycki	3	1 458,60	804	346 500,19	807	347 958,79
gołdapski	1	1 200,00	308	122 720,00	309	123 920,00
iławski	19	17 864,00	533	307 134,00	552	324 998,00
kętrzyński	5	3 812,00	737	309 474,00	742	313 286,00

lidzbarski	3	746,00	230	139 862,00	233	140 608,00
mragowski	2	4 022,98	131	83 345,54	133	87 368,52
niedzicki	6	7 861,00	437	165 463,00	443	173 324,00
nowomiejski	6	5 791,80	384	227 561,62	390	233 353,42
olecki	8	22 563,60	223	113 211,20	231	135 774,80
olsztyński	15	9 240,49	613	308 595,51	628	317 836,00
ostródzki	21	26 833,00	822	455 149,00	843	481 982,00
piski	5	1 954,00	135	18 501,00	140	20 455,00
szczycieński	32	36 280,00	239	211 261,00	271	247 541,00
węgorzewski	0	0,00	344	159 977,84	344	159 977,84
m. Elbląg	16	21 799,00	275	323 192,00	291	344 991,00
m. Olsztyn	4	2 842,00	534	349 604,00	538	352 446,00
Razem	217	223 527,85	8 391	4 550 096,52	8 608	4 773 624,37

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

W 2013 roku, na dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny oraz przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze, przeznaczono środki PFRON w łącznej wysokości prawie 4,8 mln zł, podczas gdy w 2012 roku przeznaczono na ten cel kwotę wyższą o ponad 2 mln zł.

Działanie 1.5.

Dofinansowanie, ze środków PFRON, robót budowlanych w obiektach służących rehabilitacji, stwarzające warunki do prowadzenia kompleksowej i ciągłej rehabilitacji osób niepełnosprawnych w miejscu zamieszkania.

Wychodząc naprzeciw potrzebom środowiska osób niepełnosprawnych w zakresie usług rehabilitacyjnych, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, realizując zapisy art. 35 ust 1 pkt 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o *rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2011 r. Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) dofinansował w 2013 r., ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, *roboty budowlane w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane* (Dz. U. z 2013 r. poz. 1409, z późn. zm.) dotyczące obiektów służących rehabilitacji, w związku z potrzebami osób niepełnosprawnych, z wyjątkiem rozbiórki tych obiektów. W ramach tych działań, przyznano dofinansowanie podmiotom, które spełniły kryteria określone w ww. rozporządzeniu, na roboty budowlane w 4 obiektach, na łączną kwotę 3 680 352,00 zł, tj.:

- zmianę sposobu użytkowania szkoły na dom pomocy społecznej wraz z zagospodarowaniem terenu w miejscowości Kamińsk, Gmina Górowo Iławeckie,
 - remont oraz dostosowanie budynku Internatu i terenu Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego w Kisielicach do potrzeb osób niepełnosprawnych,
 - wymianę wykładzin podłogowych w pomieszczeniach budynku Stowarzyszenia Integracji Osób Niepełnosprawnych /SION/ w Bartoszczech,
- w tym inwestycję w ramach umowy wieloletniej:
- budowę Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego przy ul. Klonowej w Kętrzynie.

Realizacja ww. zadania stworzyła osobom niepełnosprawnym lepsze warunki do kompleksowej rehabilitacji w miejscu zamieszkania. Ze złożonych wniosków o dofinansowanie ww. zadań i sprawozdań wynika, że z nowopowstałych lub rozbudowanych obiektów służących rehabilitacji korzystać będzie dodatkowo ponad 400 osób niepełnosprawnych.

Działanie 1.6.

Podejmowanie działań na rzecz stworzenia możliwości uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o *rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych* (Dz. U. z 2011 roku Nr 127, poz. 721 z późn. zm.) stworzenie możliwości uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych, poprzez dofinansowanie ze środków PFRON, należy do zadań powiatu. Wg danych otrzymanych z powiatowych centrów pomocy rodzinie, z tej formy rehabilitacji w 2013 roku korzystało 2 339 osób niepełnosprawnych, podczas gdy w 2012 roku było ich 4 391. Odnotowano, zatem znaczny spadek tej liczby - 47%. Spadła także kwota dofinansowania ze środków PFRON, z ponad 3,6 mln do prawie 2 mln zł.

Tabela 10. Liczba osób niepełnosprawnych, którym dofinansowano w 2013 r. uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym.

Powiat	Wnioski złożone			Wnioski pozytywnie rozpatrzone		
	Liczba osób	w tym liczba opiekunów	kwota dofinansowania	Liczba osób	w tym liczba opiekunów	kwota dofinansowania
bartoszycki	260	65	69 907,00	68	15	59 602,00
braniewski	157	39	134 802,00	74	15	58 653,00
działdowski	435	118	382 365,00	157	53	124 377,00
elbląski	130	24	100 030,00	39	9	29 730,00
ełcki	165	35	77 350,00	91	26	77 350,00
giżycki	197	61	115 325,00	81	54	99 067,00
gołdapski	30	3	25 706,00	25	3	20 872,00
iławski	591	167	11 952,00	270	166	239 407,00
kętrzyński	225	65	191 693,00	68	29	57 817,00
lidzbarski	152	44	81 271,00	81	28	68 451,00
mragowski	189	19	163 253,00	21	6	15 330,00
nidzicki	141	34	105 200,00	57	22	48 963,00
nowomiejski	268	63	87 442,32	84	30	78 963,00
olecki	133	40	118 634,00	35	15	29 391,00
ostródzki	658	177	86 400,00	102	39	86 400,00
olsztyński	393	123	319 877,00	143	36	117 998,00
piski	96	16	35 368,35	43	13	35 368,35
szczywieński	427	113	357 632,00	214	66	180 914,00
węgorzewski	18	3	0,00	0	0	0,00
m. Olsztyn	601	132	251 097,00	354	102	251 097,00
m. Elbląg	420	78	40 146,00	332	78	294 146,00
RAZEM	5 686	1 419	2 755 450,67	2 339	805	1 973 896,35

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

Ponadto, w turnusach rehabilitacyjnych uczestniczyły dzieci rolników ubezpieczone z mocy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników. Z ww. formy rehabilitacji, w 2013 roku skorzystało 42 dzieci ze schorzeniami układu ruchu oraz układu oddechowego.

Na podstawie § 14 ust. 1 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 listopada 2007 r. w *sprawie turnusów rehabilitacyjnych* (Dz. U. z 2007 r. Nr 230, poz. 1694) Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego wydał, w 2013 roku, 7 opinii o ośrodkach ubiegających się o wpis do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy dla osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowania ze środków PFRON. Przed wydaniem opinii, będącej podstawą wpisu do ww. rejestru, pracownicy Urzędu Marszałkowskiego dokonali wizytacji ośrodków pod kątem oceny ich możliwości zapewnienia osobom niepełnosprawnym dogodnych warunków pobytu, jak również, oceny zaplecza i jego wyposażenia do prowadzenia różnych form aktywnej rehabilitacji, w tym zaplecza do prowadzenia zajęć usprawniająco-rekreacyjnych, ogólno-usprawniających, rekreacyjno-

sportowych i wypoczynkowych. Przedmiotowe opinie zostały przekazane Wojewodzie Warmińsko-Mazurskiemu, który na ich podstawie dokonał wpisu do rejestru ośrodków, w których mogą odbywać się turnusy dla osób niepełnosprawnych, korzystających z dofinansowania ze środków PFRON. Na koniec 2013 r. w bazie znajdowało się 16 ośrodków z terenu województwa warmińsko-mazurskiego.

Warmińsko-Mazurski Urząd Wojewódzki, na wniosek zainteresowanych podmiotów, dokonuje wpisów do *Rejestru organizatorów turnusów rehabilitacyjnych*. Na koniec 2013 r. w bazie znajdowało się 17 organizatorów z terenu województwa warmińsko-mazurskiego, tj. o 4 więcej niż w 2012 roku.

Rejestr ośrodków jak i organizatorów znajduje się na stronie internetowej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. <http://ebon.mpips.gov.pl/>

Działanie 1.7.

Promocja zdrowia psychicznego oraz zapobieganie zaburzeniom psychicznym.

W ramach działań na rzecz promocji zdrowia psychicznego oraz zapobiegania zaburzeniom psychicznym Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz jego jednostki organizacyjne zrealizowały n.w. przedsięwzięcia:

- a) Wojewódzki Ośrodek Terapii Uzależnienia od Alkoholu i Współzależnienia w Giżycku, funkcjonujący w strukturze Szpitala Psychiatrycznego Samodzielnego Publicznego Zakładu Opieki Zdrowotnej w Węgorzewie, przeprowadził:
- szkolenie indywidualne pracowników lecznictwa odwykowego, w których uczestniczyło 28 pracowników poradni odwykowych i szpitali, wartość przedsięwzięcia – 64 195 zł,
 - szkolenie grupowe praca z osobami uzależnionymi głuchoniemymi - język migowy, w którym uczestniczyło 15 pracowników poradni odwykowych i szpitali, wartość przedsięwzięcia – 16 352 zł,
 - szkolenie grupowe praca z osobami uzależnionymi głuchoniemymi - język migowy po certyfikacie Kursu Służb Społecznych, w którym uczestniczyło 10 pracowników poradni odwykowych i szpitali, wartość przedsięwzięcia – 5 747 zł,
 - superwizje realizacji programów terapeutycznych, w których uczestniczyli terapeuci z 11 placówek, wartość przedsięwzięcia – 19 050 zł,
- b) Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie udzielił wsparcia, na mocy podpisanej z Ośrodkiem Rehabilitacji Uzależnionych "DOREN" im. Berty Trusiewicz Samodzielnym Publicznym Zakładem Opieki Zdrowotnej umowy, na realizację szkolenia dla 35 terapeutów lecznictwa uzależnień od narkotyków, wartość przedsięwzięcia – 12 800 zł oraz przekazał dotację w wysokości 60 000 zł Przychodni Psychoterapii Profilaktyki Leczenia Uzależnień NZOZ Piotr Kozłowski na zadanie „Program readaptacji społecznej skierowanej do pacjentów leczonych substytucyjnie” (działaniem objęto 16 osób niepełnosprawnych).
- c) uczniowie Szkoły Policealnej im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu wsparli Stowarzyszenie „Pro Familia” w działaniach organizacyjno-logistycznych oraz w zakresie obstawy medycznej podczas konferencji „*Solidarni z osobami chorymi psychicznie – przejdźmy przez otwarte drzwi*”, którą zorganizowano w ramach obchodów dnia solidarności z osobami chorymi na schizofrenię. W ww. przedsięwzięciu, wzięli udział przedstawiciele środowiska osób z zaburzeniami i chorobami psychicznymi, ich rodzin i otoczenia, terapeuci oraz mieszkańcy miasta Elbląg – łącznie 200 osób. Działanie to przyczyniło się do wzrostu wśród jego uczestników wiedzy na temat funkcjonowania w społeczeństwie osób chorych psychicznie, zdobycia doświadczenia w zakresie potrzeb osób niepełnosprawnych, a także do integracji z tymi osobami.

Z uwagi na niepokojący wzrost liczby wydawanych orzeczeń o niepełnosprawności z powodu zaburzeń psychicznych oraz liczby osób z zaburzeniami psychicznymi rejestrowanymi w placówkach psychiatrycznej opieki zdrowotnej, część z wyszczególnionych w Tabeli 2. (pozycje 5-13) zadań obejmowała również przedsięwzięcia z zakresu promocji zdrowia psychicznego oraz zapobiegania zaburzeniom psychicznym, realizowanych w oparciu o Wojewódzki Program Ochrony Zdrowia Psychicznego na lata 2011-2015 Województwa Warmińsko-Mazurskiego, przyjęty Uchwałą Nr 47/610/11/IV Zarządu Województwa Warmińsko – Mazurskiego z dnia 12 września 2011 r.

Ponadto, w zakresie realizacji ww. Programu Departament Zdrowia opracował „Przewodnik o dostępnych formach: opieki zdrowotnej, pomocy społecznej, aktywizacji zawodowej, opieki w stanach kryzysu psychicznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, ich rodzin oraz ofiar sytuacji kryzysowych w województwie warmińsko-mazurskim”. Dokument ten przyczynił się do zwiększenia dostępu do informacji na temat dostępnej opieki zdrowotnej oraz innych form opieki i pomocy niezbędnych do życia w środowisku rodzinnym i społecznym mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego, dotkniętych ww. problemem.

Zadania na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w głównej mierze realizowane są przez Środowiskowe Domy Samopomocy, które świadczą usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym. 31 grudnia 2013 r. na terenie województwa funkcjonowało 62 takich jednostek i 4 filie, które łącznie udostępniają 2753 miejsc.

Na terenie województwa wdrażanych jest 6 powiatowych programów ochrony zdrowia psychicznego, tj. w powiatach: elbląskim, gołdapskim, iławskim, kętrzyńskim, nowomiejskim i dla Miasta Olsztyna.

Z uwagi na szeroką skalę zjawiska występowania w społeczeństwie chorób i zaburzeń psychicznych ważne jest, aby w każdym powiecie realizowane były ww. programy.

Tabela 11. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU:

Lp.	Nazwa wskaźnika	Liczba	
		2012	2013
1.	Liczba dzieci niepełnosprawnych objętych wczesnym wspomaganie rozwoju.	ponad 2,4 tys.	ponad 2 tys.
2.	Liczba uczestników wdrażanych lokalnych programów i projektów dotyczących zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków.	ponad 56 tys.	ponad 45 tys.
3.	Liczba uczestników akcji, szkoleń, seminariów i innych form uświadamiających na temat bezpieczeństwa ruchu drogowego, zapobiegania wypadkom drogowym, wodnym, przy pracy oraz w gospodarstwach rolnych i domowych.	ponad 200 tys.	ponad 330 tys.
4.	Liczba punktów sprzedaży i wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego, ortopedycznego i środków pomocniczych.	140	162
5.	Liczba dofinansowanych, ze środków PFRON, obiektów służących rehabilitacji, związku z potrzebami osób niepełnosprawnych. (Art. 35 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych)	3	4
6.	Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowanych obiektów służących rehabilitacji.	560	ponad 400
7.	Liczba organizatorów turnusów rehabilitacyjnych wpisanych do rejestru.	13	17
8.	Liczba ośrodków uprawnionych do przyjmowania grup turnusowych osób niepełnosprawnych.	15	16
9.	Liczba osób niepełnosprawnych, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym.	4 434	2 381

3. Priorytet II: Integracja społeczna osób niepełnosprawnych.

Cel ogólny: Zwiększenie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem.

Z uwagi na postępujący wzrost zagrożenia wykluczeniem społecznym i zawodowym różnych grup społecznych, w tym przede wszystkim osób niepełnosprawnych, które z racji swojej niepełnej sprawności znajdują się w szczególnie trudnej sytuacji życiowej, niezmiernie ważne jest podejmowanie skutecznych działań w celu wyeliminowania niepożądanych zjawisk takich jak odrzucenie, alienacja i marginalizacja tych osób. Niezbędne jest zatem, stymulowanie rozwoju ruchu społecznego oraz wspieranie samorządów i organizacji pozarządowych w realizacji zadań na rzecz poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych, ich uspołecznienia i aktywizacji w lokalnym środowisku.

W tym celu, podejmowane były działania zmierzające do stworzenia sprawnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych poprzez rozwój infrastruktury społecznej umożliwiającej korzystanie z usług rehabilitacyjnych oraz wyrównywanie szans w zakresie kultury, turystyki i rekreacji. Działania w tym zakresie realizowane były przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej, Departament Turystyki, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Biuro ds. Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, a także jednostki organizacyjne Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu, Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu, Muzeum Warmii i Mazur w Olsztynie, Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie oraz Szkołę Policealną im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu.

Działanie 2.1.

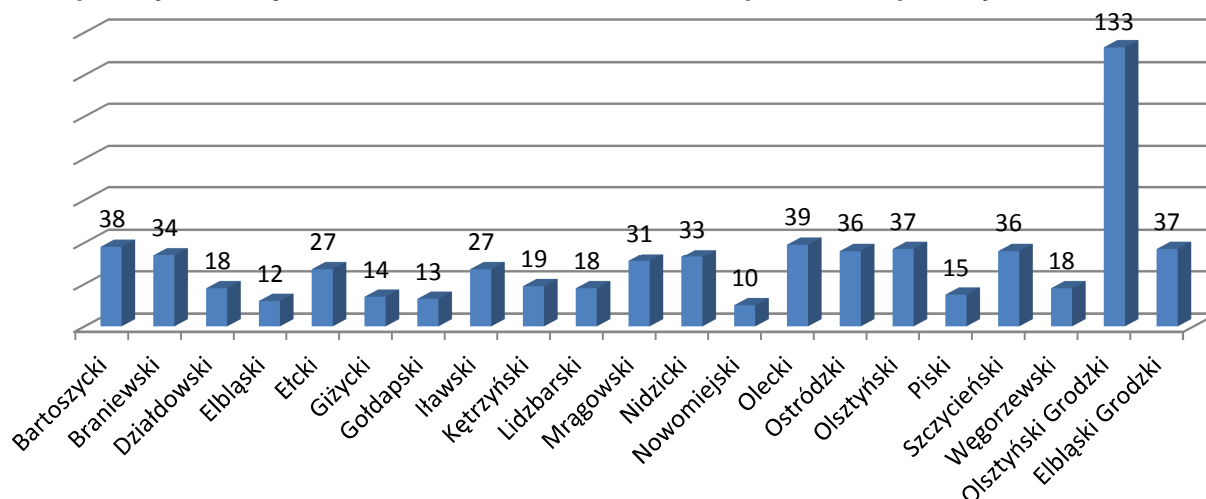
Zwiększenie dostępu do informacji o placówkach, instytucjach i ośrodkach wsparcia dla osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin, w tym prowadzenie Bazy danych.

Podstawowym warunkiem sprawnego systemu wsparcia osób niepełnosprawnych jest dostęp do informacji. W związku z tym, Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie opracował w 2004 r. *Bazę placówek, instytucji i ośrodków wsparcia umożliwiających rehabilitację osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim*, która co roku jest aktualizowana na podstawie informacji zebranych z powiatów województwa warmińsko-mazurskiego.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. Baza zawiera 645 adresów podmiotów działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na rzecz wsparcia osób niepełnosprawnych i ich rodzin. W porównaniu do 2012 r. liczba ośrodków zwiększyła się o 10. Adresy są dostępne na stronie internetowej <http://portal.warmia.mazury.pl/pl/polityka-spoeczna/niepelnosprawni/pliki-wnioski-raporty>

Możliwość korzystania z Bazy oraz z usług świadczonych przez ww. ośrodki, zwiększa niepełnosprawnym mieszkańcom województwa dostęp do informacji, a także pozwala na lepszą komunikację pomiędzy podmiotami, zajmującymi się szeroko rozumianą rehabilitacją (lecniczą, zawodową i społeczną).

Wykres 4. Liczba placówek, instytucji i ośrodków wsparcia umożliwiających rehabilitację osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim w podziale na powiaty.

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

Ponadto, w celu zwiększenia dostępu do informacji o placówkach, instytucjach i ośrodkach wsparcia dla osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu zorganizował w 2013 r. w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym w Elblągu seminarium dla nauczycieli, wychowawców, szkolnych doradców zawodowych pt. „Uczeń o specjalnych potrzebach edukacyjnych i zawodowych – kształcenie, zawód, praca”. Uczestnicy seminarium poznali specyfikę działania SOSW, pogłębili wiedzę na temat dysfunkcji intelektualnych i fizycznych uczniów, a także poprzez udział w zajęciach otwartych, poświęconych przygotowaniu zawodowemu uczniów, doskonalili umiejętności dydaktyczne w pracy z uczniem niepełnosprawnym. W przedsięwzięciu wzięło udział 38 osób, w tym nauczyciele przedmiotów zawodowych i ogólnokształcących, dyrektorzy szkół, doradcy zawodowi, pedagodzy, psycholodzy oraz wychowawcy.

Działanie 2.2.

Inicjowanie organizowania szkoleń merytorycznych i warsztatów dla kadry podmiotów wspierających aktywny udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem.

W ramach organizowania szkoleń merytorycznych i warsztatów dla kadry podmiotów wspierających aktywny udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i integracji ze środowiskiem, z inicjatywy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej przeprowadzone zostały nw. szkolenia:

- „*Trening umiejętności społecznych i interpersonalnych oraz racjonalna terapia zachowań*”,
- „*Nowoczesne formy i metody pracy z osobami niepełnosprawnymi intelektualnie, chorymi psychicznie oraz osobami starszymi*”,
- „*Socjoterapia jako proces i metoda pracy z osobami z zaburzeniami intelektualnymi*”.

W ww. szkoleniach uczestniczyło 81 pracowników domów pomocy społecznej, ośrodków pomocy społecznej oraz środowiskowych domów samopomocy.

Ponadto, w ramach projektów systemowych Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013 (Priorytet VII), współfinansowanych ze środków EFS, 104 pracowników powiatowych centrów pomocy rodzinie, środowiskowych domów samopomocy, domów pomocy społecznej, warsztatów terapii zajęciowej, ośrodków pomocy społecznej, zakładów aktywności zawodowej, placówek opiekuńczo-wychowawczych, organizacji pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, a także Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, w 2013 roku, uczestniczyło w szkoleniu pn. „*Język migowy jako klucz do przełamywania barier w komunikacji z osobami z zaburzeniami słuchu i mowy*”.

Dodatkowo, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu zorganizował konferencję pt. Od ucznia do pracownika – „wyjątkowi” na rynku pracy, w której uczestniczyło 92 osoby, w tym pracownicy nadzoru pedagogicznego, dyrektorzy gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, pracodawcy, nauczyciele, doradcy zawodowi, pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych, przedstawiciele instytucji rynku pracy oraz organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką osób niepełnosprawnych i bezrobotnych. Działanie to przyczyniło się do pogłębienia wiedzy na temat specyfiki przygotowania do pełnienia ról zawodowych osób niepełnosprawnych, kształtowania umiejętności pracy dydaktycznej z uczniem niepełnosprawnym.

Działania w tym zakresie podejmowane były także przez Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu, które zorganizowało 2 warsztaty z zakresu choreoterapii pn. „Laboratorium ciała” dla 25 osób. Dzięki tym warsztatom uczestnicy zaznajomili się m.in. z technikami pracy z ciałem (taniec, improwizacja taneczna, joga, masaż), a także poszerzyli wiedzę jak używać ww. technik w pracy terapeutycznej.

Szkolenia umożliwiły kadrze pracującej z osobami niepełnosprawnymi, na podwyższenie kwalifikacji i nabycie nowych umiejętności w pracy, co z pewnością wpłynie na podniesienie jakości świadczonych usług.

Działanie 2.3.

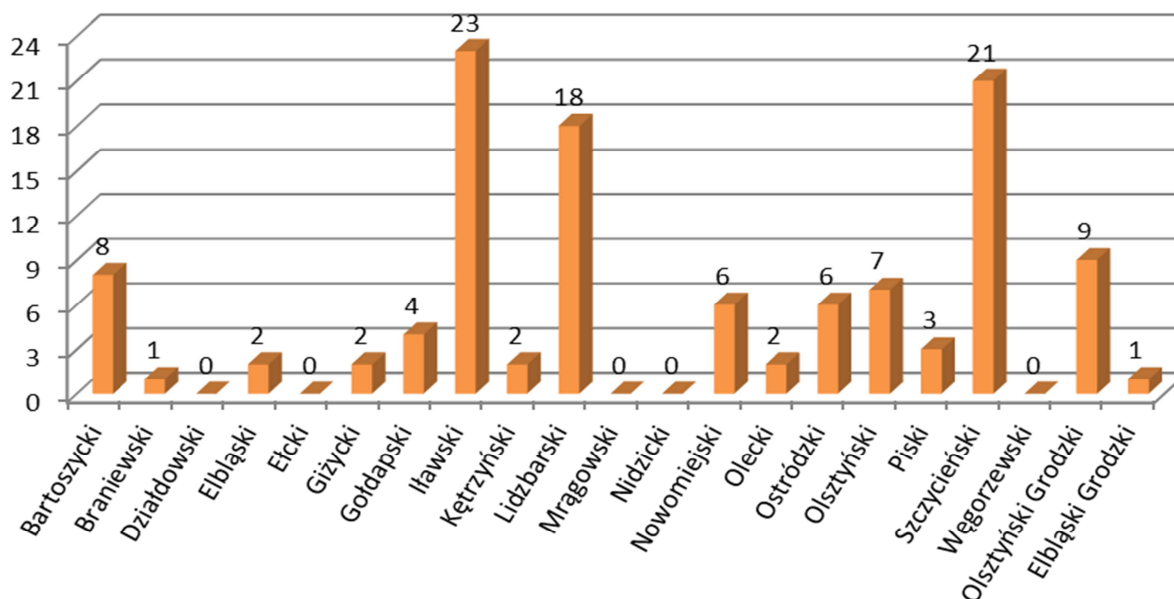
Inicjowanie opracowywania i wdrażania lokalnych programów i projektów na rzecz aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych.

Działania na rzecz aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych, ich uspołeczniania i poprawy jakości życia podejmowane były przez samorządy powiatów. Łącznie w 16 powiatach zrealizowano 115 programów na rzecz aktywizacji osób niepełnosprawnych, w których uczestniczyło ponad 41 tys. osób.

Rok	Liczba programów	Liczba uczestników	Liczba powiatów
2012	88	28 tys.	19
2013	115	41 tys.	16

Wg danych zebranych z powiatowych centrów pomocy rodzinie wynika, że w porównaniu do roku poprzedniego liczba programów, a także uczestników znacząco wzrosła. Niemniej jednak niepokojącym jest fakt, że w 5 powiatach nie odnotowano takich programów. Z uwagi na powyższe, zasadnym jest podjęcie działań zmierzających do ich opracowania.

Wykres 5. Liczba opracowanych i wdrażanych lokalnych programów i projektów na rzecz aktywizacji społecznej osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim w podziale na powiaty.

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

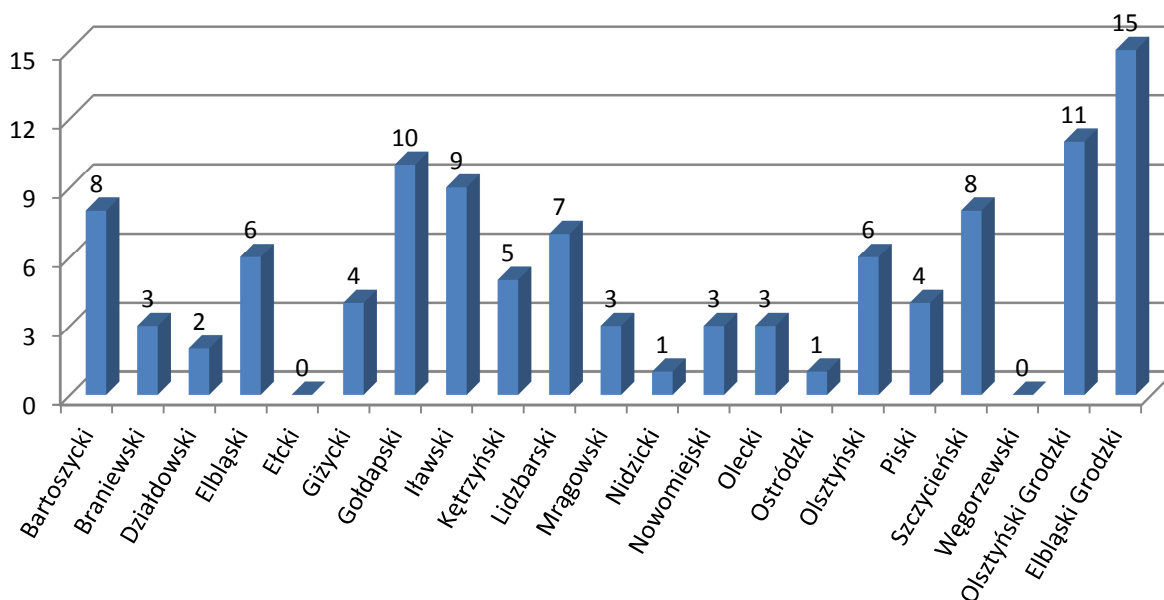
Działanie 2.4.

Inicjowanie rozwoju usług terapeutycznych, między innymi poradnictwa psychologicznego, dla osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin w miejscu zamieszkania, w tym na bazie ośrodków wsparcia.

Niejednokrotnie, rodziny osób niepełnosprawnych skazane są na rezygnację z normalnego życia zawodowego i społecznego na rzecz opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Ośrodki wsparcia są miejscem gdzie rodziny, nie tylko mogą otrzymać pomoc w codziennej opiece nad osobą niepełnosprawną, ale również porady prawne i psychologiczne.

Zgodnie z informacjami z powiatowych centrów pomocy rodzinie na terenie województwa warmińsko-mazurskiego na 31 grudnia 2013 roku funkcjonowało 109 ośrodków i punktów wsparcia świadczących specjalistyczne, terapeutyczne i opiekuńcze usługi dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Rocznie z przedmiotowych usług korzysta ponad 13 tys. osób.

Wykres 6. Liczba ośrodków i punktów wsparcia świadczących specjalistyczne, terapeutyczne i opiekuńcze usługi dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w podziale na powiaty.

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

Jak przedstawia powyższy wykres na terenie dwóch powiatów, tj.: etckiego i węgorzewskiego nie wykazano ośrodków i punktów wsparcia świadczących specjalistycznych, terapeutycznych i opiekuńczych usług dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin. Pomimo, iż ogólna liczba ośrodków w województwie spadła (w 2012 było ich 167), to liczba osób z nich korzystających w dalszym ciągu utrzymuje się na podobnym poziomie.

Działanie 2.5.

Inicjowanie organizowania imprez, wystaw, aukcji, olimpiad i przeglądów artystycznych z udziałem osób niepełnosprawnych.

Każda osoba ma prawo do pełnego uczestnictwa w życiu społecznym, kulturalnym i artystycznym odpowiednio do swoich zainteresowań i potrzeb. Organizacja imprez, wystaw, aukcji, olimpiad i przeglądów artystycznych umożliwia aktywny udział osób niepełnosprawnych w integracji z otoczeniem, promocję ich artystycznej twórczości, przełamywanie barier społecznych oraz zmianę sposobu postrzegania osób niepełnosprawnych poprzez ich możliwości, a nie ograniczenia.

Departament Turystyki Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w 2013 roku w ramach cyklicznych imprez współorganizował „Międzynarodowy Rajd Rowerowy Kętrzyn – Prawdińsk o Puchar Konsula Generalnego RP w Kaliningradzie”, „Międzynarodowy Spływ Kajakowy Łyna – Ława”, „Międzynarodowy Spływ kajakowy Węgorapa – Angrapa”, „XV Międzynarodowy Zlot Przyjaciół Lotnictwa i Mazur MAZURY AIRSHOW 2013” oraz „VI Kiermasz Warmiński Tradycji/Dialogu/Zabawy w Bałdach”. Ponadto, w ramach otwartych konkursów ofert przyznał czterem organizacjom pozarządowym dotacje na łączną kwotę 46 300,00 zł, na realizację imprez o charakterze turystycznym: „XLI Ogólnopolski Zlot Grunwaldzki” „Ekomuzea Mazur”, „Organizacja cyklicznych imprez turystyczno-krajoznawczych PTTK”, oraz „Organizację imprez turystycznych promujących atrakcje i produkty turystyczne Województwa Warmińsko-Mazurskiego”. Powyższe przedsięwzięcia miały charakter masowy i ogólnodostępny. Brały w nich udział również osoby niepełnosprawne. Imprezy umożliwiły ich integrację z otoczeniem, poznanie walorów turystycznych regionu oraz propagowanie aktywnych form spędzania czasu wolnego.

Departament Sportu Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w roku 2013 dofinansował udział klubów zrzeszonych w Warmińsko-Mazurskiej Federacji Sportu Osób Niepełnosprawnych w 34 imprezach sportowych rangi mistrzowskiej, ogólnopolskiej i międzynarodowej. Ponadto, udzielono dotacji czterem stowarzyszeniom z przeznaczeniem na zorganizowanie imprez sportowych na rzecz osób niepełnosprawnych.

Łączna kwota dofinansowania wyniosła 72 tys. zł. W imprezach sportowych uczestniczyło prawie 700 osób niepełnosprawnych z terenu województwa warmińsko-mazurskiego. Zorganizowane turnieje, spartakiady i zawody umożliwiły osobom niepełnosprawnym aktywne spędzenie wolnego czasu oraz pozwoliły na aktywizację wszystkich uczestników, bez względu na poziom potencjału sprawnościowego. Ponadto, zmobilizowały inne osoby niepełnosprawne do uprawiania czynnego sportu, co niewątpliwie przyczyniło się do prowadzenia przez te osoby zdrowszego stylu życia.

Podejmując działania w zakresie wyrównywania szans w dostępie do kultury, jednostki organizacyjne Województwa Warmińsko-Mazurskiego, w tym: Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu, Warmińsko-Mazurska Filharmonia im. F. Nowowiejskiego w Olsztynie, Muzeum Warmii i Mazur, Muzeum Kultury Ludowej w Węgorzewie, przy współpracy z organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych, zorganizowały szereg imprez kulturalno-artystycznych, prezentacje twórczości osób niepełnosprawnych oraz warsztaty plastyczno-artystyczne, w których uczestniczyło ponad 8 tys. osób niepełnosprawnych.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie był współorganizatorem XV Festynu Integracyjnego „Jesteśmy razem”, który odbył się 18 maja 2013 r. na Starym Mieście w Olsztynie. Głównym organizatorem był Warmińsko-Mazurski Sejmik Osób Niepełnosprawnych. Do organizacji Festynu włączyło się także wielu partnerów społecznych, między innymi: Warmińsko-Mazurski Oddział Okręgowy Polskiego Czerwonego Krzyża, Polskie Stowarzyszenie Pedagogów i Animatorów „Klanza” Oddział w Olsztynie, Olsztyńskie Towarzystwo Amazonki, Szkoła

Policealna MEDYK oraz wolontariusze. W Festynie wzięły udział: domy pomocy społecznej, warsztaty terapii zajęciowej z całego województwa, organizacje pozarządowe zajmujące się osobami niepełnosprawnymi oraz mieszkańcy Olsztyna i okolic. Uczestniczyło w nim około 800 osób, w tym osoby niepełnosprawne.

Ubiegłoroczny Festyn był połączony z Targami Ekonomii Społecznej, organizowanymi w ramach Warmińsko-Mazurskich Dni z Ekonomią Społeczną.

Cała inicjatywa miała na celu integrację osób niepełnosprawnych oraz poszerzenie współpracy z różnymi podmiotami działającymi na rzecz niepełnosprawnych mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego. Efektem podjętych działań było rozszerzenie oferty aktywnego spędzania czasu wolnego przez osoby niepełnosprawne, nawiązanie wzajemnych kontaktów oraz prezentacja ich artystycznego dorobku.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi z powiatowych centrów pomocy rodzinie w województwie warmińsko-mazurskim, w 2013 r. zorganizowano ponad 230 imprez o charakterze sportowym, rekreacyjnym i kulturalnym. Wzięło w nich udział ponad 20 tys. osób niepełnosprawnych.

Uczestnictwo osób niepełnosprawnych w różnego rodzaju festiwalach, przeglądach, rajdach, zawodach dało szansę niepełnosprawnym mieszkańcom województwa warmińsko-mazurskiego na wspólne doświadczenie emocji płynących z realizacji pasji teatralnych, muzycznych czy sportowych. W porównaniu do roku poprzedniego, pomimo iż liczba imprez zmalała, to liczba osób niepełnosprawnych w nich uczestniczących wzrosła. W związku z tym, iż jest to doskonała forma rehabilitacji społecznej tych osób, należy dołożyć wszelkich starań by w latach kolejnych te formy rehabilitacji w dalszym ciągu były organizowane.

Warmińsko-Mazurski Oddział Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2013 roku, w ramach zadań zleczonych na podstawie art. 36 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, dofinansował na łączną kwotę 235 353,20 zł, 3 organizacjom pozarządowym, realizację *ogólnopolskich imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach*:

- „XIX Mistrzostwa Polski Żeglarzy z Niepełnosprawnością” oraz – realizowane przez Mazurską Szkołę Żeglarstwa w Giżycku,
- Międzynarodowy Puchar Polski w Siatkówce na Siedząco – realizowany przez Integracyjny Klub Sportowy „ATAK” w Elblągu,
- X Puchar Polski Żeglarzy Niepełnosprawnych (4 edycje) – realizowany przez Polski Związek Żeglarzy Niepełnosprawnych w Giżycku.

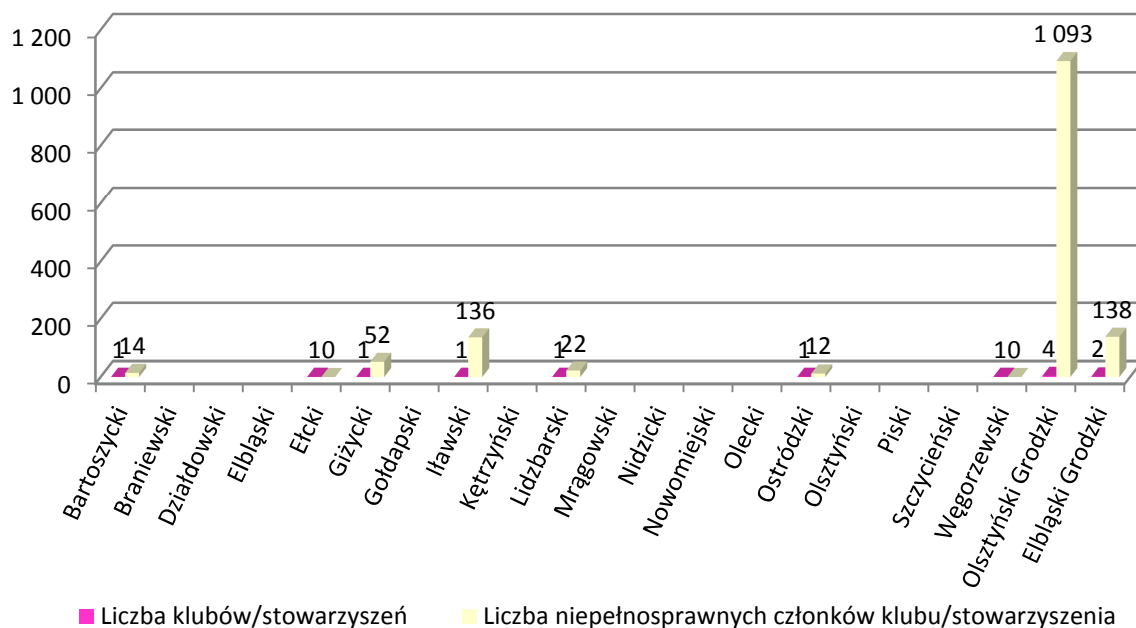
Według informacji z W-M O/PFRON w Olsztynie w powyższych przedsięwzięciach uczestniczyły 174 osoby niepełnosprawne.

Działanie 2.6.

Inicjowanie powstawania stowarzyszeń i klubów sportowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

W województwie warmińsko-mazurskim według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. działało 13 klubów i stowarzyszeń sportowych na rzecz osób niepełnosprawnych (Olsztyński Klub Sportowy „Warmia i Mazury” w Olsztynie, Iławski Klub Sportowy „Morena” w Iławie, Warmińsko-Mazurski Klub Sportowy „Warmig” w Olsztynie, Integracyjny Klub Sportowy „Atak” w Elblągu, Elbląski Klub Sportowy „ELCROSS” w Elblągu, Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszych, Zrzeszenie Sportowe Niepełnosprawnych „Start” w Olsztynie, Integracyjny Klub Sportowy „SMOK” w Ornece, Giżycki Klub Sportowy Niewidomych „Kormoran”, w Giżycku, Oddział Warmińsko-Mazurski PZG w Olsztynie, Stowarzyszenie Wspierania Rozwoju Dzieci i Młodzieży „Jesteś” w Węgorzewie, Stowarzyszenie Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych „Przystań” w Nowej Wsi Ełckiej oraz Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Ostródzie, w których zrzeszonych jest 1467 niepełnosprawnych członków (w tym 850 zaewidencjonowanych).

Wykres 7. Liczba stowarzyszeń i klubów sportowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych.

(Źródło: dane statystyczne Departamentu Sportu Województwa Warmińsko-Mazurskiego)

Jak wynika z wykresu kluby i stowarzyszenia sportowe występują na terenie tylko 9 powiatów. W porównaniu do roku poprzedniego zwiększyła się zarówno liczba klubów i stowarzyszeń sportowych na rzecz osób niepełnosprawnych (w 2012 r było ich 9), jak i zrzeszonych w nich niepełnosprawnych członków (było 705). Z uwagi na duże znaczenie sportu w procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych, wskazane byłoby powstanie kolejnych klubów w pozostałych powiatach.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2013 roku przyznał sześciu niepełnosprawnym sportowcom, reprezentując kluby i stowarzyszenia sportowe Województwa Warmińsko-Mazurskiego stypendia sportowe za osiągnięcie wysokich wyników sportowych, na łączną kwotę 28 240 zł. Stypendia pozwoliły tym zawodnikom utrzymać prezentowany poziom sportowy.

Zarówno liczba niepełnosprawnych sportowców, jak i kwota udzielonej pomocy utrzymuje się na tym samym poziomie, co w roku poprzednim.

Dodatkowo, udzielono dotacji Klubowi Sportowemu Akademickiego Związku Sportowego Uniwersytetu Warmińsko Mazurskiego w Olsztynie, w wysokości 3 000 zł z przeznaczeniem na szkolenie sportowe i udział zawodników województwa w zawodach ogólnopolskich i międzynarodowych w dyscyplinach paraolimpijskich.

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego w 2013 r. wykupił również usługę promocyjną podczas Mistrzostw Europy w Piłce Siatkowej na siedząco, które miały miejsce w Elblągu. W imprezie wzięły udział 22 najlepsze zespoły narodowe z Ukrainy, Słowenii, Niemiec, Chorwacji, Holandii, Rosji, Węgier, Finlandii, Bośni i Hercegowiny, Serbii, Litwy, Azerbejdżanu, Wielkiej Brytanii oraz Polski.

Działanie 2.7.

Zintensyfikowanie działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych m. in. w ramach projektów współfinansowanych ze środków EFS.

Informacje na temat organizacji kształcenia osób niepełnosprawnych w placówkach oświatowych województwa warmińsko-mazurskiego uzyskano z Kuratorium Oświaty w Olsztynie. Z przedstawionych danych wynika, że kształcenie osób niepełnosprawnych odbywa się w przedszkolach, szkołach podstawowych, gimnazjach oraz szkołach ponadgimnazjalnych.

Tabela 12. Edukacja niepełnosprawnych dzieci i młodzieży w województwie warmińsko-mazurskim.

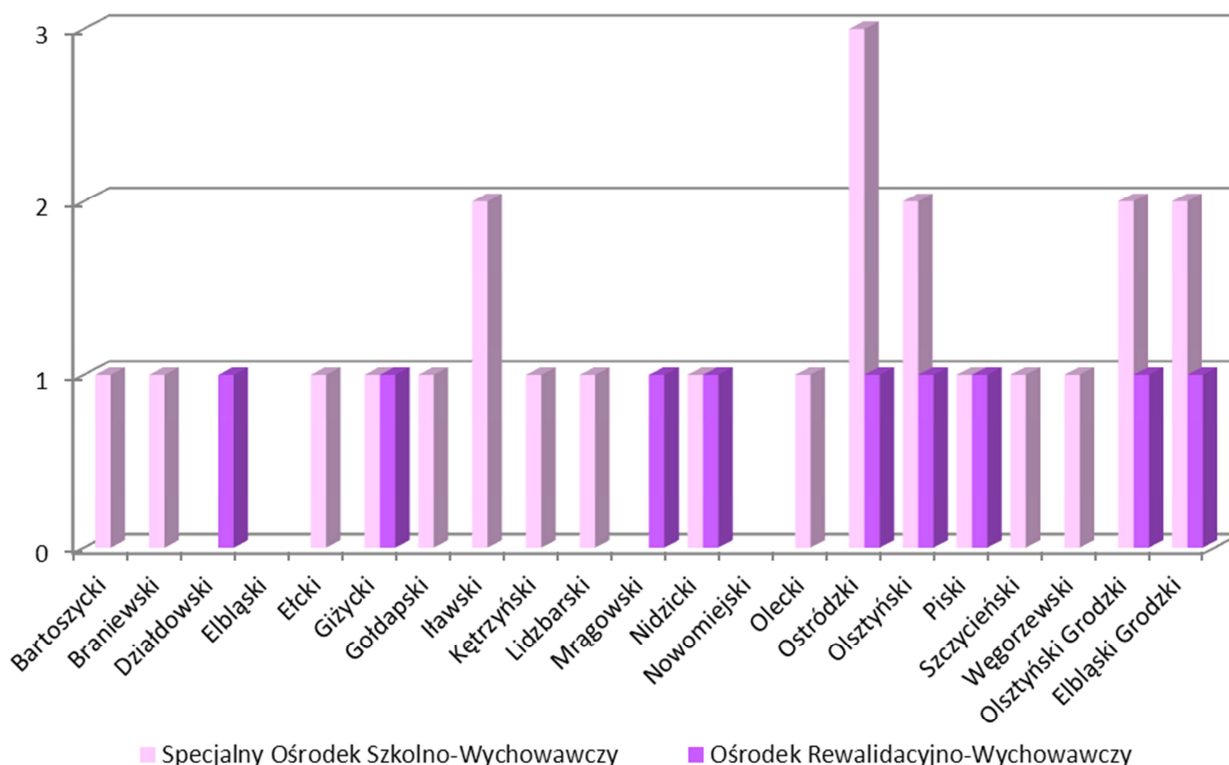
Rodzaj placówki	Liczba placówek		Liczba dzieci i młodzieży			
			ogółem		w tym niepełnosprawnych	
	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Przedszkole	736	770	41 969	44 483	464	6 299
Szkoła podstawowa	534	535	84 573	83 525	2 188	7 742
Gimnazjum	308	307	47 675	45 671	1 843	5 353
Szkoła ponadgimnazjalna*	622	627	73 550	68 008	1 291	2 834
Razem	2 200	2 239	247 767	241 687	5 786	22 228

* liceum ogólnokształcące, profilowane, ogólnokształcące uzupełniające, szkoła policealna, technikum, technikum uzupełniające, szkoła przysposabiająca do zawodu uczniów z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym oraz dla uczniów z więcej niż jedną niepełnosprawnością

(Źródło: dane statystyczne z Kuratorium Oświaty w Olsztynie)

Jednocześnie, w województwie warmińsko-mazurskim działają 23 Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze, do których uczęszcza 1 032 niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, w ramach obowiązku szkolnego na poziomie przedszkolnym, szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej. Ponadto, na terenie województwa warmińsko-mazurskiego nadal funkcjonuje 9 Ośrodków Rewalidacyjno-Wychowawczych, w których łączna liczba wychowanków upośledzonych umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami na 30.09.2013 r. wynosiła 288 osób.

Wykres 8. Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze i Ośrodki Rewalidacyjno-Wychowawcze funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim w podziale na powiaty.

(Źródło: dane statystyczne z Kuratorium Oświaty w Olsztynie)

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonuje także 9 Ośrodków Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczych, prowadzonych przez: Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym (w Ostródzie, Olsztynie, Biskupcu, Działdowie, Giżycku, Mrągowie, Nidzicy, Elblągu i Mikołajkach). Uczniowie niepełnosprawni realizują w nich obowiązek szkolny lub nauki na zasadzie porozumienia ze szkołami macierzystymi. Ośrodki te dają możliwość edukacji dzieciom i młodzieży z upośledzeniem umysłowym w stopniu głębokim oraz umiarkowanym i znacznym z wieloraką niepełnosprawnością, a także kompleksowej rehabilitacji.

a) działania samorządu województwa warmińsko-mazurskiego:

W celu zintensyfikowania działań na rzecz wyrównywania szans edukacyjnych niepełnosprawnych osób, w ramach Priorytetu IX Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, Departament Europejskiego Funduszu Społecznego Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w 2013 roku dofinansowywał projekty na rzecz aktywizacji edukacyjnej niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, w których uczestniczyły osoby niepełnosprawne, w tym korzystały z zajęć rewalidacyjnych, korekcyjno-kompensacyjnych, indywidualizacyjnych, terapeutycznych. Na rzecz aktywizacji edukacyjnej niepełnosprawnych dzieci i młodzieży, ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego, dofinansowano łącznie 11 projektów na kwotę 3 928 206,98 zł, dzięki czemu z pomocy skorzystało ponad 200 niepełnosprawnych dzieci i młodzieży.

W celu zbadania stopnia przystosowania szkół ogólnodostępnych do potrzeb edukacyjnych niepełnosprawnych dzieci i młodzieży Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie w 2012 r. opracował raport na temat dostępności szkół i placówek oświatowych województwa warmińsko-mazurskiego dla ww. osób. Dla pełnej diagnozy sytuacji osób niepełnosprawnych w oświacie niezbędne stało się zidentyfikowanie aktualnych możliwości kształcenia tych osób na poziomie wyższym. W związku z tym, w 2013 r. skierowano ankietę dotyczącą tego problemu do 18 szkół wyższych, działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego. Na podstawie zebranych informacji, opracowano raport na temat dostępności uczelni wyższych województwa warmińsko-mazurskiego dla ww. osób. Ww. dokument rozpowszechniono wśród powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz miejskich ośrodków pomocy rodzinie z terenu województwa, a także udostępniono Kuratorium Oświaty w Olsztynie. Wyniki przeprowadzonego badania przedstawiono również na spotkaniu Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych, działającej przy Marszałku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z przedstawicielami powiatowych społecznych rad ds. osób niepełnosprawnych działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, w którym uczestniczyli również przedstawiciele uczelni wyższych naszego województwa.

Wnioski i rekomendacje z przeprowadzonych badań posłużą do inicjowania działań mających na celu zwiększenie dostępu niepełnosprawnej młodzieży do nauki w uczelniach wyższych, a przez to wyrównywanie ich szans edukacyjnych. Raport zostanie również wykorzystany przy planowaniu programów i projektów w obszarze integracji i aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

b) działania Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:

Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych realizuje „Program wyrównania różnic między regionami II”, w którym obszar B dotyczy likwidacji barier w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania.

Tabela 13. Program wyrównania różnic między regionami II - obszar B - likwidacja barier w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania.

	2012 r.	2013 r.
Liczba zakładów opieki zdrowotnej, w których likwidowano bariery	18	7
Liczba placówek edukacyjnych, w których likwidowano bariery	21	20
Liczba urzędów administracji samorządowej, w których likwidowano bariery	0	2
Kwota dofinansowania	2 196 818,99	1 489 245,49

(Źródło: dane statystyczne W-M O/PFRON w Olsztynie)

W celu wyrównywania szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w latach poprzednich udzielał pomocy finansowej niepełnosprawnym dzieciom i młodzieży, w ramach programu STUDENT II, ułatwiając im kontynuowanie nauki na poziomie szkoły ponadgimnazjalnej i wyższej. Od 2013 r. zadanie to jest realizowane w ramach programu „Aktywny Samorząd” w ramach MODUŁU II - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym.

Tabela 14. Pomoc stypendialna dla niepełnosprawnej młodzieży w ramach programu STUDENT II. (od 2013 r. Aktywny Samorząd)

	2012 r.	2013 r.
Liczba osób niepełnosprawnych, które uzyskały stypendia	621	1 109
Wysokość środków PFRON na stypendia	1 499 988,00	2 354 321,70

(Źródło: dane statystyczne W-M O/PFRON w Olsztynie)

Udzielona pomoc daje możliwość przygotowania osób niepełnosprawnych do konkurencyjnego otwartego rynku pracy, poprzez umożliwienie im zdobycia wyższych kwalifikacji zawodowych. W porównaniu do roku poprzedniego zarówno liczba osób objętych pomocą jak i kwota dofinansowania znacząco wzrosły.

Działanie 2.8.

Inicjowanie likwidacji barier architektonicznych, technicznych i w komunikowaniu się, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych, zgodnie z art. 35a ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, należy do zadań powiatu. Łącznie o likwidację w/w barier, w 2013 r. pozytywnie rozpatrzono 771 wniosków, a kwota dofinansowania wyniosła 2 668 373,79 zł.

W porównaniu do poprzedniego roku zarówno liczba pozytywnie rozpatrzonych wniosków jak i wysokość dofinansowania tego zadania spadła o połowę. Przyczyn takiego stanu rzeczy, można dopatrywać się w tym, iż podobne działania są finansowane w ramach programu „Aktywny samorząd”.

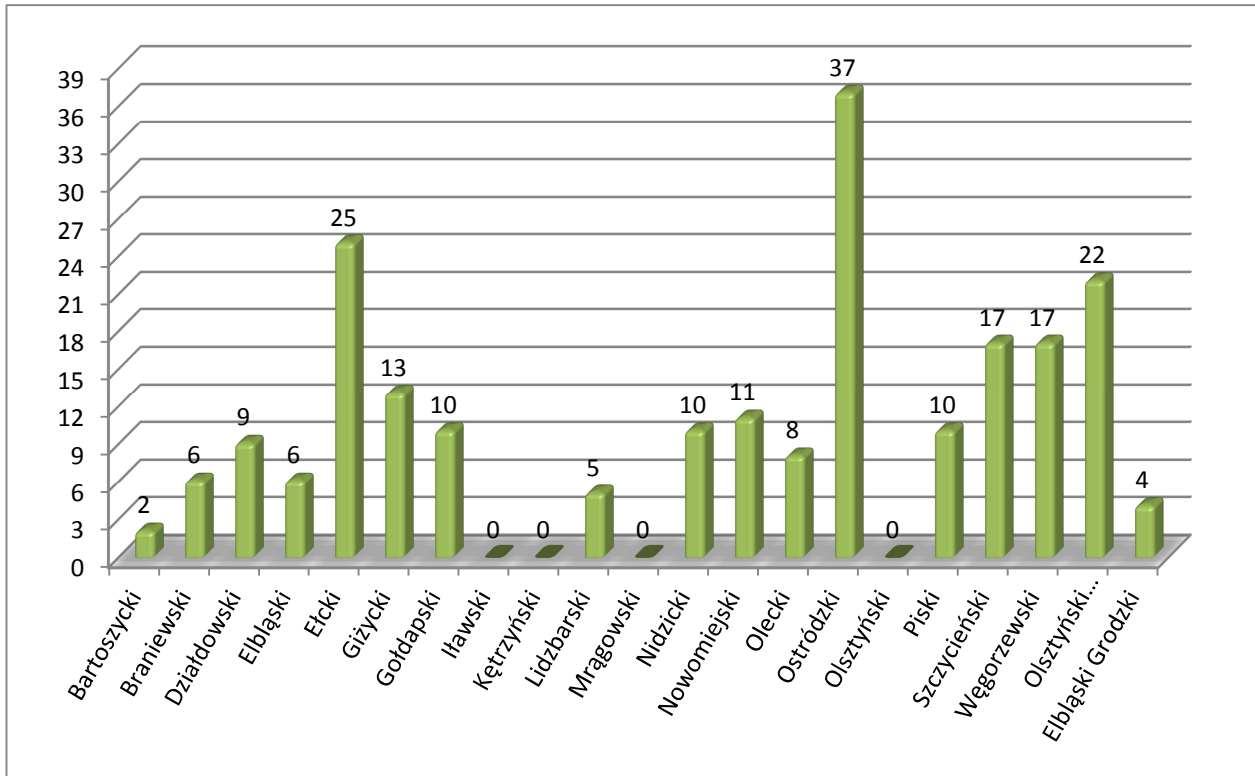
Tabela 15. Dofinansowanie w 2013 r., ze środków PFRON, likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych, w związku z indywidualnymi potrzebami osób niepełnosprawnych.

Powiat	Dofinansowanie likwidacji barier:	Wnioski złożone		Wnioski pozytywnie rozpatrzone	
		Liczba	Wnioskowana kwota	Liczba	Kwota dofinansowania
Bartoszycki	architektonicznych	28	270 606,00	2	19 236,94
	w komunikowaniu się	16	36 703,15	2	5 012,00
	technicznych	7	24 515,36	3	5 200,00
	RAZEM	51	331 824,51	7	29 448,94
Braniewski	architektonicznych	29	639 800,92	6	74 667,01
	w komunikowaniu się	24	64 461,08	0	0,00
	technicznych	2	528,00	2	528,00
	RAZEM	55	704 790,00	8	75 195,01
Działdowski	architektonicznych	40	358 320,00	9	92 000,00
	w komunikowaniu się	184	294 858,00	7	2 021,00
	technicznych	11	30 852,00	7	22 933,00
	RAZEM	235	684 030,00	23	116 954,00
Elbląski	architektonicznych	45	448 927,00	6	52 199,84
	w komunikowaniu się	0	0,00	0	0,00
	technicznych	0	0,00	0	0,00
	RAZEM	45	448 927,00	6	52 199,84
Ełcki	architektonicznych	36	168 358,00	25	74 575,00
	w komunikowaniu się	48	58 900,00	42	40 940,00
	technicznych	46	38 107,00	34	30 238,00
	RAZEM	130	265 365,00	101	145 753,00
Giżycki	architektonicznych	55	333 464,00	13	63 030,00
	w komunikowaniu się	12	20 293,00	2	4 000,00
	technicznych	6	21 192,00	3	2 892,00
	RAZEM	73	374 949,00	18	69 922,00
Gołdapski	architektonicznych	20	205 299,00	10	45 787,60
	w komunikowaniu się	5	11 496,00	3	4 898,40
	technicznych	1	1 500,00	1	1 200,00
	RAZEM	26	218 295,00	14	51 886,00
Iławski	architektonicznych	47	292 272,00	4	60 054,00
	w komunikowaniu się	0	0,00	0	0,00
	technicznych	0	0,00	0	0,00
	RAZEM	47	292 272,00	4	60 054,00
Kętrzyński	architektonicznych	50	603 003,50	26	177 633,00
	w komunikowaniu się	56	139 603,80	0	0,00
	technicznych	6	9 370,80	4	4 479,00
	RAZEM	112	751 978,10	30	182 112,00
Lidzbarski	architektonicznych	25	314 677,00	5	30 786,00
	w komunikowaniu się	36	71 682,00	15	26 303,00
	technicznych	14	22 450,00	2	5 920,00
	RAZEM	75	408 809,00	22	63 009,00
Mragowski	architektonicznych	52	436 966,88	20	103 111,00
	w komunikowaniu się	72	172 942,92	9	11 700,00
	technicznych	19	155 527,20	13	34 947,00
	RAZEM	143	765 437,00	42	149 758,00
Nidzicki	architektonicznych	21	303 011,00	10	65 510,00
	w komunikowaniu się	13	34 179,00	0	0,00
	technicznych	7	11 006,00	6	8 046,00
	RAZEM	41	348 196,00	16	73 556,00
Nowomiejski	architektonicznych	25	216 853,09	11	54 687,18
	w komunikowaniu się	39	14 798,40	22	6 177,60
	technicznych	15	35 267,20	13	28 041,70
	RAZEM	79	266 918,69	46	88 906,48
Olecki	architektonicznych	17	125 873,81	8	23 870,00
	w komunikowaniu się	20	36 709,51	16	13 774,40
	technicznych	18	19 071,00	18	11 155,60
	RAZEM	55	181 654,32	42	48 800,00
Ostródzki	architektonicznych	62	662 550,00	37	173 079,00
	w komunikowaniu się	92	188 085,00	65	49 410,00
	technicznych	75	59 793,00	28	34 173,00
	RAZEM	229	910 428,00	130	256 662,00
Olsztyński	architektonicznych	53	1 001 723,00	19	423 751,00
	w komunikowaniu się	86	253 169,00	0	0,00
	technicznych	12	97 843,00	0	0,00
	RAZEM	151	1 352 735,00	19	423 751,00
Piski	architektonicznych	17	96 232,45	10	44 322,52
	w komunikowaniu się	28	50 868,59	16	16 580,00
	technicznych	14	17 767,40	8	6 695,00
	RAZEM	59	164 868,44	34	67 597,52
Szczycieński	architektonicznych	52	489 094,00	17	97 607,00
	w komunikowaniu się	119	281 479,00	22	32 393,00
	technicznych	1	16 668,00	0	0,00
	RAZEM	172	787 241,00	39	130 000,00
Węgorzewski	architektonicznych	23	161 478,82	12	48 879,00
	w komunikowaniu się	29	72 117,96	0	0,00
	technicznych	9	27 091,72	5	14 964,00
	RAZEM	61	260 688,50	17	63 843,00
Olsztyński Grodzki	architektonicznych	51	818 854,00	21	199 595,00
	w komunikowaniu się	201	463 778,00	55	79 882,00
	technicznych	56	71 276,00	29	19 765,00
	RAZEM	308	1 353 908,00	105	299 242,00
Elbląski Grodzki	architektonicznych	107	892 401,00	25	134 711,00
	w komunikowaniu się	74	190 237,00	14	21 093,00
	technicznych	10	84 152,00	9	63 920,00
	RAZEM	191	1 166 790,00	48	219 724,00

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

W 2013 roku dofinansowano przystosowanie 212 mieszkań w województwie warmińsko-mazurskim do indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych, na łączną kwotę 1 174 796,09 zł, tj. o 174 mieszkań mniej niż w roku poprzednim. Jednak kwota, jaką średnio przeznaczono na przystosowanie 1 mieszkania wyniosła, podobnie jak w 2012 r., około 5,5 tys. zł.

Wykres 9. Mieszkania w powiecie dostosowane w roku 2013 do indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych.

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

W roku 2013 wdrażany był program „Aktywny Samorząd”, zatwierdzony przez Radę Nadzorczą PFRON. Jego realizację powierzono samorządom powiatowym, a adresowany był do indywidualnych osób niepełnosprawnych. Głównym celem tego programu jest wyeliminowanie lub zmniejszenie barier ograniczających uczestnictwo beneficjentów pomocy w życiu społecznym, zawodowym i w dostępie do edukacji.

W roku 2013 Program zmodyfikowano i ostatecznie obejmował on następujące obszary wsparcia:

MODUŁ I – likwidacja barier utrudniających aktywizację społeczną i zawodową, w tym:

- pomoc w zakupie i montażu oprzyrządowania do posiadanego samochodu – obszar A1,
- pomoc w uzyskaniu prawa jazdy kategorii B – obszar A2,
- pomoc w zakupie sprzętu elektronicznego lub jego elementów oraz oprogramowania – obszar B1,
- dofinansowanie szkoleń w zakresie obsługi nabytego w ramach programu sprzętu elektronicznego i oprogramowania – obszar B2,
- pomoc w zakupie wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym – obszar C1,
- pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanego wózka inwalidzkiego o napędzie elektrycznym – obszar C2,
- pomoc w zakupie protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, tj. protezy co najmniej na III poziomie jakości – obszar C3,
- pomoc w utrzymaniu sprawności technicznej posiadanej protezy kończyny, w której zastosowano nowoczesne rozwiązania techniczne, (co najmniej na III poziomie jakości) – obszar C4,
- pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla osoby zależnej – obszar D.

MODUŁ II - pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym (patrz działanie 2.7 b)

MODUŁ III – szkolenia kadr samorządów oraz organizacji pozarządowych z zakresu problematyki niepełnosprawności.

Należy podkreślić, że wszystkie powiaty województwa warmińsko-mazurskiego (21) przystąpiły do realizacji tego programu. Szczegółowy zakres działań podejmowanych w ramach programu „Aktywny Samorząd” przedstawia poniższa tabela.

Tabela 16. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych w ramach programu „Aktywny samorząd” w 2013 r.

Obszary wsparcia	Liczba dofinansowanych wniosków	Kwota dofinansowania	Liczba	
A1	25	88 044,15 zł	25	samochodów, do których zakupiono i zamontowano oprzyrządowanie
A2	54	74 872,90 zł	52	osób, które uzyskały prawo jazdy kat. B
B1	219	764 580,66 zł	165	zakupionych sprzętów elektronicznych wraz z oprogramowaniem
B2	21	24 780,00 zł	11	osób korzystających ze szkolenia obsługi sprzętu i oprogramowania
C1	67	590 286,65 zł	52	zakupionych wózków inwalidzkich o napędzie elektrycznym
C2	43	58 926,89 zł	37	serwisowanych wózków inwalidzkich o napędzie elektrycznym
C3	27	435 847,22 zł	25	zakupionych nowoczesnych protez
C4	0	- zł	0	serwisowanych nowoczesnych protez
D	132	174 902,92 zł	129	osób objętych pomocą w utrzymaniu aktywności zawodowej
Moduł III	0	- zł	0	szkoleń kadr samorządów oraz organizacji pozarządowych
Razem	588	2 212 241,39 zł	496	

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

Ponadto, Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, w ramach „Programu wyrównania różnic między regionami II” (obszar D) dofinansowuje koszty zakupu lub przystosowania pojazdów przeznaczonych do przewozu osób niepełnosprawnych. W 2013 roku Warmińsko-Mazurski Oddział PFRON partycypował w kosztach zakupu 35 pojazdów (27 mikrobusów, 8 autobusów) na łączną kwotę 4 228 401,72 zł. W porównaniu do 2012 roku liczba dofinansowanych pojazdów wzrosła o 6.

Działanie 2.9.

Inicjowanie i podejmowanie działań zmierzających do udzielania wszechstronnej pomocy psychologiczno-pedagogicznej dziecku niepełnosprawnemu na terenie przedszkola i szkoły.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego według stanu na 31 grudnia 2013 roku funkcjonuje 770 przedszkoli i 1 435 szkół, do których uczęszcza ponad 18 tys. niepełnosprawnych dzieci i młodzieży. Z informacji uzyskanej z Kuratorium Oświaty w Olsztynie wszyscy uczniowie niepełnosprawni oraz posiadający orzeczenie poradni psychologiczno-pedagogicznej, objęci są wsparciem psychologiczno-pedagogicznym przez specjalistów zatrudnionych w szkołach i placówkach oświatowych.

Według Systemu Informacji Oświatowej (SIO) na 30 września 2013 r. w szkołach i placówkach oświatowych zatrudnionych było 2 134 specjalistów (pedagogów, psychologów, rehabilitantów, socjoterapeutów, logopedów i terapeutów) udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej dzieciom i młodzieży w województwie warmińsko-mazurskim.

Główne działania prowadzone przez poradnie psychologiczno-pedagogiczne to:

- diagnozowanie,
- opiniowanie,
- poradnictwo,
- konsultacje,
- działalność informacyjno-szkoleniowa,
- poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych (z udziałem lekarza),
- badanie preferencji zawodowych dla osób niepełnosprawnych,
- prowadzenie grup wsparcia dla dzieci i rodziców,

- współpraca z ośrodkami pomocy społecznej w ramach miejskich i gminnych programów pomocy rodzinie, instytucjami i stowarzyszeniami działającymi na rzecz dzieci i młodzieży niepełnosprawnych.

Ponadto, ww. poradnie prowadziły terapie (logopedyczną, pedagogiczną, ruchową, neuroterapię biofeedback, psychoterapię indywidualną, terapię rodzin) oraz zorganizowały warsztaty szkoleniowe dla rodziców, uczniów i nauczycieli.

Działanie 2.10.

Promocja dobrych praktyk dotyczących aktywności społecznej osób niepełnosprawnych.

W ramach przykładów dobrych praktyk dotyczących aktywności społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej promował, poprzez ogłoszenia w lokalnej prasie, emisję przygotowanej audycji radiowej, emisję informacji w lokalnej telewizji, na stronie WWW (udźwiękowanej – dostosowanej dla osób niewidomych i niedowidzących) projekt „Niepełnosprawni, Niepowtarzalni – w poszukiwaniu indywidualnych predyspozycji”, realizowany w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki - Priorytetu VII Promocja Integracji Społecznej, Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej. Beneficjentem projektu, realizowanego od 1.09.2012 r. jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie. Jego głównym celem jest wzrost w okresie 24 miesięcy poziomu aktywności społecznej i zawodowej 110 osób niepełnosprawnych z terenu powiatu ostródzkiego w wieku aktywności zawodowej, pozostających bez zatrudnienia.

Dodatkowo za pośrednictwem Regionalnego Portalu Informacyjnego Wrota Warmii i Mazur <http://portal.warmia.mazury.pl/pl/> promowano dobre praktyki dwóch projektów systemowych „Aktywność i integracja szansą na lepsze jutro” – projekt PCPR w Mrągowie, oraz „Szansa dla Ciebie” – projekt PCPR w Gołdapii.

Ponadto, w celu prezentowania dobrych praktyk ekonomii społecznej, jako skutecznej formy aktywizacji społeczno-zawodowej różnych grup społecznych, w tym także osób niepełnosprawnych, w dniach 17-18.05.2013 roku przy współpracy z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej, Warmińsko-Mazurskim Sejmikiem Osób Niepełnosprawnych oraz Federacją Organizacji Socjalnych zorganizowane zostały Warmińsko-Mazurskie Dni z Ekonomią Społeczną. W ramach tego odbyła się konferencja pt. „Stawiamy na biznes społeczny”, w której udział brali przedstawiciele władz lokalnych, samorządu, publicznych i niepublicznych instytucji pomocy i integracji społecznej, rynku pracy, a także zagraniczni goście z Włoch oraz Niemiec. W ramach tego spotkania zorganizowane zostały 4 panele dyskusyjne, gdzie jeden z nich dotyczył omówienia możliwości aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez ekonomię społeczną. W kolejnych dniach zorganizowano targi oraz drzwi otwarte podmiotów ekonomii społecznej, na których można było zapoznać się z ofertą usług przedsiębiorstw społecznych oraz organizacji pozarządowych, a także wymienić doświadczeniami nt. prowadzenia biznesu. Całość wydarzenia została podsumowana w Biuletynie Projektu systemowego ROPS pt. „Ekonomia Społeczna na Warmii i Mazurach” lipiec/2013 dostępnym na stronie internetowej pod adresem:

<http://www.portal.warmia.mazury.pl/pl/polityka-spoeczna/system-rops/ekonomia-spoeczna>

Działanie 2.11.

Wspieranie inicjatyw tworzenia i rozwijania działalności grup samopomocowych dla rodzin dotkniętych problemami niepełnosprawności.

Niejednokrotnie rodziny osób niepełnosprawnych skazane są na rezygnację z normalnego życia zawodowego i społecznego na rzecz opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Ośrodki wsparcia są miejscem gdzie rodziny, nie tylko mogą otrzymać pomoc w codziennej opiece nad osobą niepełnosprawną, ale również porady prawne i psychologiczne. Jest to środowiskowa forma pomocy pół-stacjonarnej służąca utrzymaniu osoby w jej naturalnym środowisku i przeciwdziałaniu instytucjonalizacji.

Z informacji z powiatowych centrów pomocy rodzinie wynika, że na koniec 2013 roku w województwie funkcjonowały 34 grupy samopomocy dla rodzin osób niepełnosprawnych, skupiające ponad 2 tys. członków, działające na terenie 10 powiatów.

Tabela 17. Grupy samopomocy dla rodzin dotkniętych problemami niepełnosprawności funkcjonujące na terenie województwa warmińsko-mazurskiego (stan na dzień 31 grudnia 2013 r.).

Rok	2012 r.	2013 r.
Liczba grup samopomocy	38	34
Liczba członków grupy samopomocy	1 834	2 076

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

W porównaniu do roku poprzedniego pomimo iż, liczba grup samopomocy dla rodzin dotkniętych problemami niepełnosprawności zmniejszyła się o 4, to liczba członków tych grup wzrosła. Zwiększyła się o 1 liczba powiatów, w których taka forma pomocy funkcjonuje, lecz w dalszym ciągu na terenie 11 powiatów (powiatu bartoszyckiego, braniewskiego, działdowskiego, ełckiego, giżyckiego, gołdapskiego, mrągowskiego, oleckiego, piskiego, szczycieńskiego i węgorzewskiego) takie grupy nie powstały. Niezbędne jest więc podjęcie działań mających na celu utworzenie grup samopomocy na terenie ww. powiatów.

Działanie 2.12.

Promowanie pracy wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, na koniec 2013 roku, funkcjonowało 87 punktów/biur wolontariatu, w ramach których działało ponad 3,3 tys. wolontariuszy.

Tabela 18. Biura i punkty wolontariatu działające na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Powiat	Liczba biur/punktów wolontariatu	Liczba wolontariuszy w biurze/punkcie wolontariatu
Bartoszycki	5	172
Braniewski	5	122
Działdowski	16	310
Elbląski	1	28
Ełcki	1	200
Giżycki	1	15
Gołdapski	5	95
Ławski	5	49
Kętrzyński	4	42
Lidzbarski	5	78
Mrągowski	3	190
Nidzicki	2	403
Nowomiejski	4	120
Olecki	1	5
Ostródzki	14	308
Olsztyński	6	195
Piski	1	70
Szczyeński	1	15
Węgorzewski	-	-
Olsztyński Grodzki	6	864
Elbląski Grodzki	1	55
RAZEM	87	3 336

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

W stosunku do roku poprzedniego wzrosła zarówno liczba biur/punktów wolontariatu (w 2012 r. funkcjonowało ich 69), jak i liczba wolontariuszy w tych placówkach.

Realizując zadania w zakresie promowania pracy wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych uczniowie Szkoły Policealnej im. Jadwigi Romanowskiej w Elblągu, podejmowali działania wolontarystyczne w zakresie opieki nad dziećmi w Hospicjum Elbląskim, wykonywania masażu w środowisku domowym pacjentów, prowadzenia warsztatów z zakresu arteterapii dla dzieci autystycznych w Ośrodku Szkolno-Wychowawczym nr 2 w Elblągu, prowadzenie cyklicznych zajęć terapeutycznych z zakresu edukacji prozdrowotnej i ludoterapii dla uczestników Warsztatu Terapii Zajęciowej w Elblągu i Przezmarku. Ponadto, brali udział w kweście ulicznej na rzecz Hospicjum Elbląskiego w ramach akcji „Żonkilowe Pola Nadziei”. Łącznie w ww. przedsięwzięciach brało udział 42 wolontariuszy, którzy objęli swym działaniem około 350 osób niepełnosprawnych.

Zadania na rzecz promocji pracy wolontariatu podejmowało również Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu. W 2013 r. w partnerstwie z Stowarzyszeniem Kulturalnym „Viva art.” realizowano projekt „Kompetentny wolontariusz”. W ramach ww. przedsięwzięcia 14 wolontariuszy zostało przeszkolonych podczas trzech modułów, tj.:

- Specyfika pracy z osobami niepełnosprawnymi. Rodzaje i stopnie niepełnosprawności. Praca wolontarystyczna na rzecz osób starszych, jej uwarunkowania,
- Pierwsza pomoc przedmedyczna,
- Metody i techniki arteterapeutyczne stosowane w pracy z osobami niepełnosprawnymi.

Oprócz wiedzy teoretycznej wolontariusze uczestniczyli również w ćwiczeniach. Zdobytą w trakcie szkolenia wiedzę wykorzystywali także w codziennej pracy z osobami niepełnosprawnymi i starszymi.

Ponadto, ww. instytucja zorganizowała międzynarodową konferencję pn. „Arteterapia w praktyce”. Jej celem było stworzenie okazji do wymiany doświadczeń i poglądów na temat arteterapii pojętej jako kategoria edukacyjna i terapeutyczna oraz jej znaczenia dla teorii i praktyki w ujęciu istniejących współcześnie możliwości. Do udziału zaproszono psychologów, pedagogów, artystów i terapeutów. Łącznie w konferencji wzięły udział 23 osoby, w tym z Polski, Rosji, Niemiec i Szwecji.

W ramach realizacji projektu „Podaj dalej” 194 osoby brały udział w szkoleniach i warsztatach z zakresu arteterapii. Były to szkolenia ogólne i specjalistyczne zorganizowane dla pracowników różnych instytucji, wolontariuszy oraz przedstawicieli organizacji o profilu społeczno-kulturalnym. Poprzez udział w ww. działaniu zwiększyły się umiejętności oraz kompetencje kadry terapeutycznej i instruktorskiej w zakresie arteterapii.

Dodatkowo, przy Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu prowadzony jest klub wolontariusza. Jedenastu jego członków wspiera bieżące działania Centrum.

Wysoko cenione jest również stałe zaangażowanie wolontariuszy w cykliczne przedsięwzięcia organizowane i współorganizowane przez Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, tj. Warmińsko-Mazurskie Dni Rodziny, Festyn Integracyjny dla osób niepełnosprawnych „Jesteśmy Razem”, Spartakiadę Placówek Opiekuńczo – Wychowawczych Województwa Warmińsko-Mazurskiego itp.

Działanie 2.13.

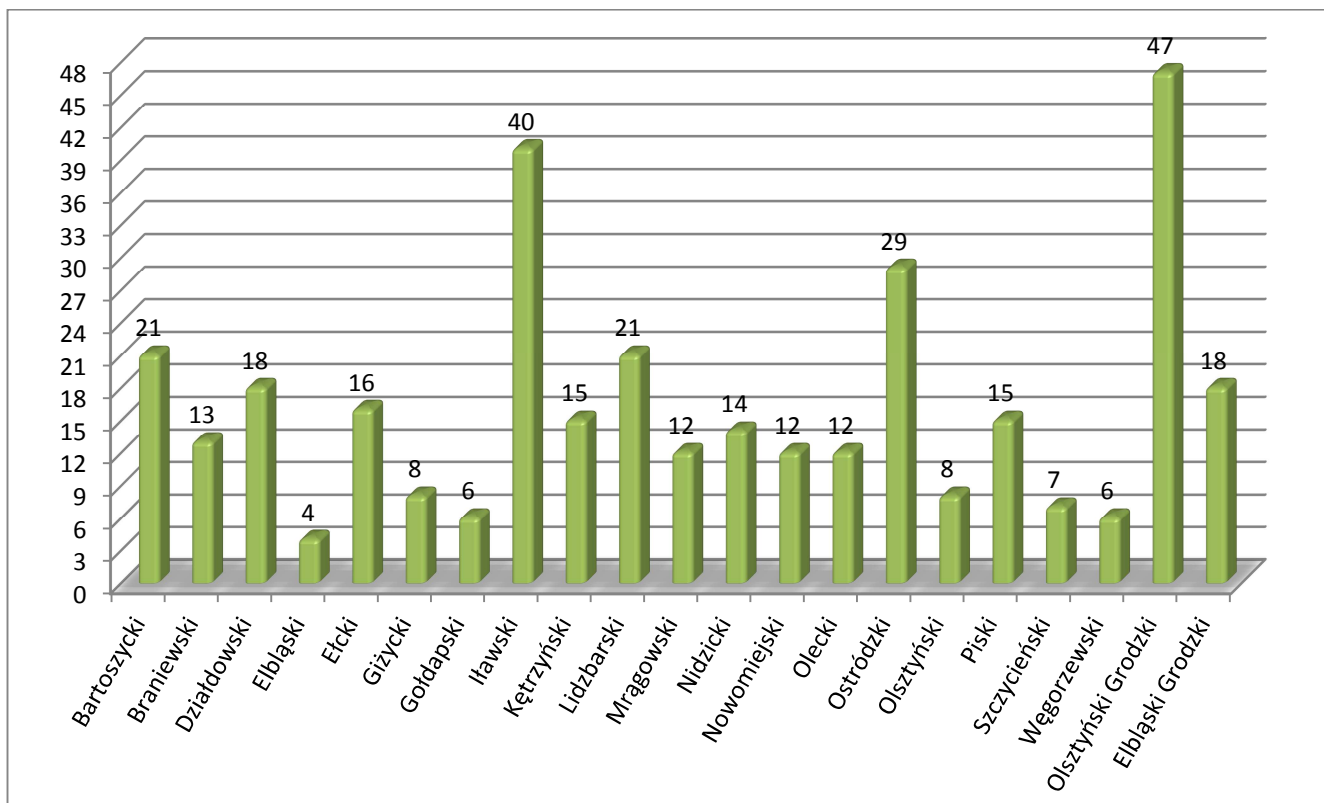
Wspieranie projektów na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych podmiotów niepublicznych działających na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym ze środków PFRON, samorządów terytorialnych oraz Europejskiego Funduszu Społecznego.

a) działania samorządu województwa warmińsko-mazurskiego:

Jednym z głównych partnerów Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego w realizacji zadań na rzecz osób niepełnosprawnych są organizacje pozarządowe, skupiające najaktywniejszych obywateli. Współpraca ta daje możliwość efektywniejszego wykorzystania posiadanych zasobów na rzecz wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego działają łącznie 342 organizacje pozarządowe zajmujące się problematyką osób niepełnosprawnych.

Wykres 10. Organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w podziale na powiaty.

(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

Zlecanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym jest jednym ze skuteczniejszych działań mających na celu zwiększenie integracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej środowisk zagrożonych społecznym wykluczeniem, a takim jest środowisko osób niepełnosprawnych. Dzieje się tak, dlatego, że to organizacje pozarządowe są najbliżej swoich lokalnych problemów, dzięki czemu mają możliwość szybkiego ich diagnozowania i rozwiązywania.

Podejmując działania mające na celu wsparcie projektów na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego realizował w 2013 r. następujące przedsięwzięcia:

- w ramach art. 36 ust. 2 ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych, zlecił, ze środków PFRON, zadania z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych 9 organizacjom pozarządowym na łączną kwotę dofinansowania 184 000,00 zł, w których uczestniczyło ponad 600 osób;
- zlecił 8 organizacjom pozarządowym ze środków z budżetu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej, przyznając dotacje celowe w łącznej wysokości 63 200 zł. Łączna liczba beneficjentów zadań wyniosła około 1 500 osób.
- w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego (Priorytetu VII „Promocja Integracji Społecznej” Działanie 7.2 „Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej”), dofinansował 11 projektów w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych na ponad 5,5 mln. zł. Dzięki temu wsparciem objęto ponad 400 osób niepełnosprawnych.

Współpraca Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z organizacjami pozarządowymi w celu aktywnej integracji oraz aktywizacji społecznej i zawodowej umożliwiła szerszy udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i integrację ze środowiskiem, co wpłynęło na poprawę jakości życia tych osób i członków ich rodzin.

b) działania samorządów powiatów województwa warmińsko-mazurskiego:

Samorządy powiatów również realizują zasadę partnerstwa i współpracy w stosunku do organizacji pozarządowych. Z informacji z powiatowych centrów pomocy rodzinie wynika, że w 2013 roku, samorządy powiatów zleciły wykonanie 194 zadań organizacjom pozarządowym i podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie działającym na rzecz osób niepełnosprawnych.

Zadania, o wartości dofinansowania ponad 18 mln. zł, skierowane były do ponad 5 tys. osób niepełnosprawnych. W porównaniu do roku poprzedniego liczba wspartych zadań wzrosła o 60, lecz z efektów ich dofinansowania skorzystało o 2 tys. osób mniej.

c) działania Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:

Zarząd Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2013 roku zlecił organizacjom pozarządowym i podmiotom wymienionym w art. 3 ust. 3 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie 27 zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych o charakterze ogólnopolskim, które dofinansowano ze środków PFRON, na łączną kwotę 4 905 285,08 zł. W porównaniu do roku 2012 wsparto mniej zadań, choć kwota dofinansowania pozostała na podobnym poziomie. Z powyższego można wysnuć wniosek, że zadania są na coraz wyższym poziomie oraz o większym zasięgu terytorialnym.

Tabela 19. Zadania zlecone przez Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych.

Rodzaj zadania*	2012			2013		
	Liczba zadań zleconych	Kwota dofinansowania	Liczba beneficjentów	Liczba zadań zleconych	Kwota dofinansowania	Liczba beneficjentów
prowadzenie rehabilitacji osób niepełnosprawnych w różnych typach placówek	11	2 161 899,98	1 155	13	2 410 115,81	905
organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów, warsztatów, grup środowiskowego wsparcia oraz zespołów aktywności społecznej dla osób niepełnosprawnych – aktywizujących zawodowo i społecznie te osoby	2	254 354,66	104	3	589 651,69	288
organizowanie i prowadzenie szkoleń, kursów i warsztatów dla członków rodzin osób niepełnosprawnych, opiekunów, kadry i wolontariuszy bezpośrednio zaangażowanych w proces rehabilitacji zawodowej lub społecznej osób niepełnosprawnych, ze szczególnym uwzględnieniem zagadnień dotyczących procesu integracji osób niepełnosprawnych w najbliższym środowisku i społeczności lokalnej, zwiększania ich aktywności życiowej i zaradności osobistej oraz niezależności ekonomicznej, podnoszenia umiejętności pracy z osobami niepełnosprawnymi, w tym sprawowania nad nimi opieki i udzielania pomocy w procesie ich rehabilitacji	2	12 190,48	256	0	0	0
prowadzenie poradnictwa psychologicznego, społeczno-prawnego oraz udzielanie informacji na temat przysługujących uprawnień, dostępnych usług, sprzętu rehabilitacyjnego i pomocy technicznej dla osób niepełnosprawnych	4	238 602,67	980	1	284 107,68	b.d.
prowadzenie grupowych i indywidualnych zajęć, które: a) mają na celu nabywanie, rozwijanie i podtrzymywanie umiejętności niezbędnych do samodzielnego funkcjonowania osób niepełnosprawnych, b) rozwijają umiejętności sprawnego komunikowania się z otoczeniem osób z uszkodzeniami słuchu, mowy, z autyzmem i z niepełnosprawnością intelektualną, c) usprawniają i wspierają funkcjonowanie osób z autyzmem i z niepełnosprawnością intelektualną w różnych rolach społecznych i w różnych środowiskach;	5	878 889,79	689	4	650 977,90	397
organizowanie ogólnopolskich imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacyjnych dla osób niepełnosprawnych wspierających ich aktywność w tych dziedzinach	11	776 438,95	1 540	3	235 353,20	174
pozostałe	5	1 115 928,58	1 080 541	3	735 078,80	24
RAZEM	40	5 438 305,11	1 085 265	27	4 905 285,08	1 788

* wg rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej w sprawie rodzajów zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych zlecanych fundacjom oraz organizacjom pozarządowym.

(Źródło: dane statystyczne z Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych Oddział Warmińsko-Mazurski w Olsztynie)

Tabela 20. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU:

Lp.	Nazwa wskaźnika	Liczba	
		2012	2013
1.	Liczba placówek, instytucji i ośrodków wsparcia dla osób niepełnosprawnych i członków ich rodzin, w województwie warmińsko-mazurskim, umieszczonych w ogólnodostępnej Bazie danych.	635	645
2.	Liczba szkoleń i warsztatów merytorycznych wspierających podmioty zajmujące się rehabilitacją osób niepełnosprawnych.	76	7
3.	Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w imprezach, wystawach, aukcjach, spartakiadach, przeglądach artystycznych itp.	ponad 25 000*	ponad 28 000*
4.	Liczba osób niepełnosprawnych zrzeszonych w stowarzyszeniach i klubach sportowych.	705	1 467
5.	Liczba dzieci niepełnosprawnych objętych pomocą psychologiczno-pedagogiczną na terenie przedszkola i szkoły.	5 703	ponad 18 000**
6.	Liczba zatrudnionych w przedszkolach i szkołach specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej niepełnosprawnym dzieciom.	3 837	2 134***
7.	Liczba ośrodków wsparcia świadczących specjalistyczne, terapeutyczne i opiekuńcze usługi dla osób niepełnosprawnych, w tym poradnictwo psychologiczne.	167	109
8.	Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w lokalnych programach i projektach aktywizujących te osoby.	28 062	ponad 41 000
9.	Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w programach celowych realizowanych przez PFRON dotyczących rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych.	621	1 109
10.	Liczba mieszkań dostosowanych do indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych.	386	212
11.	Liczba osób w grupach samopomocy dla rodzin dotkniętych problemami niepełnosprawności.	1 834	2 076
12.	Liczba biur/punktów wolontariatu na rzecz osób niepełnosprawnych.	69	87
13.	Liczba wolontariuszy pracujących na rzecz osób niepełnosprawnych.	2 793	3 336
14.	Liczba zleconych zadań na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.	194	250
15.	Liczba podmiotów, którym zlecono zadania na rzecz integracji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych.	116	249
16.	Liczba organizacji pozarządowych, działających na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, zajmujących się problematyką osób niepełnosprawnych.	340	342

* Część imprez, wystaw, aukcji, spartakiad, przeglądów artystycznych itp. miało charakter masowy i ogólnodostępny, więc nie ma możliwości dokładnego określenia liczby uczestniczących osób niepełnosprawnych.

** W wyniku zmiany wersji Systemu Informacji Oświatowej (SIO) od 2013 r. wskaźnik uwzględnia również osoby posiadające opinie poradni psychologiczno-pedagogicznych o potrzebie kształcenia specjalnego.

*** Zgodnie z informacją z Kuratorium Oświaty różnica w liczbie specjalistów wynika ze zmiany od 2013 r. wersji SIO. Faktyczną liczbę specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej niepełnosprawnym dzieciom będzie można określić po otrzymaniu wyników za kolejny okres monitorowania programu.

4. Priorytet III: Aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych.

Cel ogólny: Zwiększenie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu zawodowym.

Osoby niepełnosprawne stanowią grupę zróżnicowaną pod względem stopnia i rodzaju niepełnosprawności, co powoduje konieczność indywidualizowania pomocy adresowanej do tych osób w zakresie aktywizacji zawodowej. Z tego względu oraz z uwagi na stale utrzymujący się wysoki stopień bezrobocia w województwie warmińsko-mazurskim, zła sytuacja na rynku pracy dotyka w pierwszej kolejności właśnie osoby niepełnosprawne.

Dlatego, stanowią one jedną z priorytetowych grup bezrobotnych na warmińsko-mazurskim rynku pracy, co zostało uwzględnione w *Strategii Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich w Województwie Warmińsko-Mazurskim do 2020 roku* oraz *Regionalnych Planach Działań na rzecz Zatrudnienia na poszczególne lata*.

Rehabilitacja zawodowa ma na celu ułatwienie osobie niepełnosprawnej uzyskania i utrzymania odpowiedniego zatrudnienia oraz awansu zawodowego, m.in. poprzez umożliwienie jej korzystania z poradnictwa zawodowego, szkolenia zawodowego i pośrednictwa pracy.

W ramach realizacji Programu w 2013 roku podjęto szereg działań zmierzających do poprawy sytuacji osób niepełnosprawnych na rynku pracy.

Działanie 3.1.

Podejmowanie działań aktywizujących osoby niepełnosprawne, w tym dofinansowanie projektów ze środków EFS, w ramach PO KL (tj.: szkolenia; warsztaty z doradztwa zawodowego, psychologiczne; indywidualne wsparcie doradcy zawodowego; aktywne pośrednictwo pracy; staż; przygotowanie zawodowe; zatrudnienie subsydiowane; prace społecznie użyteczne; trening pracy; coaching).

a) działania samorządów powiatów województwa warmińsko-mazurskiego:

Zadania na rzecz aktywizacji bezrobotnych osób niepełnosprawnych były realizowane w głównej mierze przez Powiatowe Urzędy Pracy. Koordynatorem był Wojewódzki Urząd Pracy w Olsztynie, który jednocześnie monitorował działalność w tym zakresie.

Powiatowe urzędy pracy systematycznie opracowują i realizują programy szkoleniowe (w tym stypendialne i praktyki zawodowe), umożliwiające rozwój zawodowy osób niepełnosprawnych dostosowujący ich do potrzeb rynku pracy.

W 2013 roku przeprowadzono w tym zakresie 90 szkoleń, z których skorzystało 231 osób, mieszkańców 13 powiatów. Wg informacji WUP, zebranych z powiatowych urzędów pracy, nie realizowano tego rodzaju przedsięwzięć w 8 powiatach: bartoszyckim, kętrzyńskim, lidzbarskim, nowomiejskim, braniewskim, działdowskim, mrągowskim i piskim.

Tabela 21. Programy szkoleniowe (w tym stypendialne i praktyki zawodowe) opracowane i realizowane przez powiatowe urzędy pracy w latach 2012 - 2013, umożliwiające rozwój zawodowy osób niepełnosprawnych dostosowujący ich do potrzeb rynku pracy.

Rok	Liczba programów	Liczba osób niepełnosprawnych objętych programem	Liczba programów finansowanych ze środków EFS
2012	78	387	24
2013	90	231	34

(Źródło: dane statystyczne z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie)

W porównaniu do 2012 r. realizowano więcej programów szkoleniowych, w tym także finansowanych ze środków EFS, niestety zanotowano znaczny spadek liczby uczestników tych programów, tj. o 156 osób (40,31 %).

W 2013 roku 16 powiatów realizowało programy aktywnego pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego, w których łącznie uczestniczyło ponad 2 tys. osób. Zadania te były realizowane z udziałem środków Europejskiego Funduszu Społecznego, w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, w tym poprzez programy:

- „Z nami łatwiej”,
- „Praca - najlepszy wybór”,
- „Szansa na start”,
- „Nowe doświadczenie – lepsza praca”,
- „Aktywność droga do sukcesu”,
- „Moja szansa na zatrudnienie”,
- „Nowe perspektywy”.

Tabela 22. Opracowane przez Powiatowe Urzędy Pracy Województwa Warmińsko-Mazurskiego programy aktywnego pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego w latach 2012 - 2013.

Rok	2012	2013
Liczba opracowanych programów	44	46
z tego: liczba programów realizowanych przy udziale środków EFS w ramach PO KL	17	13
Liczba osób objętych programami	1 656	2 143
Liczba powiatów, które realizowały programy	17	16

(Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie)

Jak wynika z powyższej tabeli, w 2013 roku wzrosła liczba programów aktywnego pośrednictwa pracy i doradztwa zawodowego, a co ważniejsze także liczba osób objętych programami, bo aż o 487 osób.

Wg informacji z WUP, zebranych z powiatowych urzędów pracy, w 2013 roku pracodawcy zgłosili dla osób niepełnosprawnych 1 999 ofert wolnych miejsc pracy i miejsc aktywizacji zawodowej, co oznacza wzrost w porównaniu do 2012 roku o 326 ofert (o 19,5 %). Były to głównie oferty zatrudnienia i innej pracy zarobkowej, które stanowiły 89 % (1 780 ofert) wszystkich ofert wolnych miejsc pracy i aktywizacji zawodowej dla osób niepełnosprawnych. Oprócz nich, pracodawcy zgłosili również 219 wolnych miejsc aktywizacji zawodowej, z których 158 dotyczyło stażu, natomiast 61 – prac społecznie użytecznych.

Pracę subsydiowaną (ze środków Funduszu Pracy lub PFRON) podjęło 651 osób, w tym w zakładach pracy chronionej 6 osób i działalność gospodarczą - 90 osób, niesubsydiowaną natomiast podjęło 2 598 osób, z których 199 osób uczestniczyło w pracach sezonowych, a 56 osób rozpoczęło działalność gospodarczą.

Tabela 23. Aktywizacja bezrobotnych niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim.

Wyszczególnienie	2012	2013
Wolne miejsca pracy i aktywizacji zawodowej	1 673	1 999
w tym: - oferty zatrudnienia i innej pracy zarobkowej	1503	1780
- wolne miejsca aktywizacji zawodowej (staż, prace społecznie użyteczne)	170	219
Podjęcia pracy	2 978	3 249
1. subsydiowanej	582	651
- w tym: w zakładach pracy chronionej	78	6
podjęcie działalności gospodarczej	79	90
2. niesubsydiowanej	2 396	2 598
- w tym: podjęcie działalności gospodarczej	62	56
prace sezonowe	173	199
Szkolenia	211	219
Staż zawodowy	395	421
Przygotowanie zawodowe dorosłych	0	1
Prace społecznie użyteczne	292	292
Razem zaktywizowani	3 876	4 182

(Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie)

W 2013 roku w formach aktywizacji zawodowej, takich jak szkolenia, staże i prace społecznie użyteczne uczestniczyły 933 osoby. Najwięcej, 421 osób rozpoczęło staż u pracodawcy, 292 osoby – prace społecznie użyteczne, natomiast 219 osób – szkolenia. W porównaniu do 2012 r. wzrosła liczba uczestników tych form aktywizacji: stażu (o 26 osób, tj. o 6,6 %), szkoleń (o 8 osób, tj. o 3,8 %) oraz osób korzystających z przygotowania zawodowego dorosłych – o 1 osobę.

b) działania agencji zatrudnienia:

Ponadto, działania w zakresie pośrednictwa pracy, doradztwa personalnego oraz poradnictwa zawodowego na rzecz osób niepełnosprawnych realizowały agencje zatrudnienia. Informacje uzyskane z Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie o liczbie działających w tym zakresie agencji, z wyszczególnieniem rodzaju świadczonych usług i liczby osób, którym udzielono pomocy, przedstawiają poniższe tabele.

Z uwagi na to, iż nie wszystkie agencje zatrudnienia odpowiedziały na zapytanie WUP w przedmiotowej sprawie (ze 100 zarejestrowanych w Krajowym Rejestrze Agencji Zatrudnienia ankiety zwrotne przesłało 40), przyjmuje się, że nie świadczyły one usług na rzecz osób niepełnosprawnych.

Tabela 23. Warmińsko – Mazurskie Agencje zatrudnienia świadczące usługi w zakresie pośrednictwa pracy.

Rok	Liczba agencji zatrudnienia	Liczba zarejestrowanych osób poszukujących zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej		Liczba osób, które podjęły zatrudnienie lub inną pracę zarobkową za pośrednictwem agencji:	
		ogółem	w tym osób niepełnosprawnych	ogółem	w tym osób niepełnosprawnych
2012	50	5502	1132	454	109
2013	16	2558	954	1 112	205

W 2013 r. w 16 agencjach zatrudnienia zarejestrowano 954 osoby niepełnosprawne poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej, tj. mniej w stosunku do roku 2012 o 178, niemniej zwiększyła się (o 96) liczba osób, które podjęły zatrudnienie lub inną pracę zarobkową za ich pośrednictwem.

Tabela 24. Warmińsko – Mazurskie Agencje zatrudnienia świadczące usługi w zakresie doradztwa personalnego.

Rok	Liczba agencji zatrudnienia	Liczba pracodawców, którzy skorzystali z usług agencji:			
		ogółem	w zakresie analizy zatrudnienia	w zakresie źródeł i metod pozyskiwania kandydatów na stanowiska pracy	w zakresie weryfikacji kandydatów pod względem oczekiwanych kwalifikacji i predyspozycji
2012	23	243	88	74	81
2013	8	187	121	122	183

Z powyższej tabeli wynika, że w 2013 r. było większe zainteresowanie pracodawców usługami świadczonymi przez agencje w zakresie:

- analizy zatrudnienia (o 33),
- źródeł i metod pozyskiwania kandydatów na stanowiska pracy (o 48),
- weryfikacji kandydatów pod względem oczekiwanych kwalifikacji i predyspozycji (o 102).

Zanotowano również wzrost liczby osób niepełnosprawnych objętych działaniami agencji w zakresie poradnictwa zawodowego, w tym w zakresie wyboru zawodu i miejsca zatrudnienia (o 264), udzielenia informacji niezbędnych do podejmowania decyzji zawodowych (o 210) oraz porad zawodowych, zajęć aktywizujących (o 311).

Tabela 25. Warmińsko-Mazurskie Agencje zatrudnienia świadczące usługi w zakresie poradnictwa zawodowego.

	Liczba agencji zatrudnienia	Liczba osób, którym udzielono pomocy w zakresie wyboru zawodu i miejsca zatrudnienia		Liczba osób, którym udzielono informacji niezbędnych do podejmowania decyzji zawodowych		Liczba osób korzystających z grupowych porad zawodowych, zajęć aktywizujących		Liczba pracodawców, którym udzielono pomocy w doborze kandydatów do pracy
		ogółem	w tym osób niepełnosprawnych	ogółem	w tym osób niepełnosprawnych	ogółem	w tym osób niepełnosprawnych	
2012	27	4315	244	4930	280	3557	171	116
2013	10	4220	508	3680	490	3324	482	237

Tabela 26. Warmińsko-Mazurskie Agencje zatrudnienia świadczące usługi w zakresie pracy tymczasowej.

Rok	Liczba agencji zatrudnienia	Liczba zatrudnionych pracowników tymczasowych	
		ogółem	w tym osób niepełnosprawnych
2012	28	1034	73
2013	1	129	51

W 2013 r. za pośrednictwem ww. agencji zatrudniono 51 niepełnosprawnych pracowników tymczasowych, tj. mniej o 22 w porównaniu do roku ubiegłego.

c) działania Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych:

W 2013 roku kontynuowany był także program PFRON – JUNIOR – program aktywizacji zawodowej absolwentów niepełnosprawnych, w którym uczestniczyło 51 osób niepełnosprawnych, tj. więcej o 11 osób niż w roku ubiegłym. W 2013 r. zatrudnienie podjęły 22 osoby, podczas gdy w 2012 – 8 osób.

Tabela 27. Programy aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych realizowane przez PFRON na terenie województwa warmińsko-mazurskiego.

Rok	Tytuł programu	Liczba uczestników programu	Liczba osób niepełnosprawnych, które znalazły zatrudnienie, w wyniku realizacji programu
2012	JUNIOR – program aktywizacji zawodowej absolwentów niepełnosprawnych (osoby, które uzyskały zatrudnienie w ciągu 6 m-cy po odbyciu stażu)	40	8
2013	JUNIOR – program aktywizacji zawodowej absolwentów niepełnosprawnych (osoby, które uzyskały zatrudnienie w ciągu 6 m-cy po odbyciu stażu)	51	22

(Źródło: dane statystyczne W-M O/PFRON w Olsztynie)

Działanie 3.2.

Rozwój systemu samozatrudnienia osób niepełnosprawnych.

Równie ważnym zadaniem w procesie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, które realizują Powiatowe Urzędy Pracy, jest organizacja szkoleń z zakresu samozatrudnienia.

Tabela 28. Szkolenia w zakresie samozatrudnienia osób niepełnosprawnych zorganizowane przez Powiatowe Urzędy Pracy Województwa Warmińsko-Mazurskiego.

Rok	Liczba zorganizowanych szkoleń	Liczba osób niepełnosprawnych uczestniczących w szkoleniu
2012	20	69
2013	12	34

(Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie)

Powiatowe Urzędy Pracy w roku 2013 zorganizowały 12 szkoleń, w ramach których przeszkoliły 34 osoby niepełnosprawne w zakresie samozatrudniania, w tym:

- „ABC przedsiębiorczości – zarządzanie małą firmą”,
- „Podstawy obsługi komputera”,
- „Towaroznawstwo zielarskie”,
- Zajęcia aktywizacyjne „Mój biznes” dla osób, które ubiegały się o dofinansowanie ze środków PFRON na założenie własnej działalności gospodarczej”.

Niestety, w porównaniu do roku ubiegłego znacznie zmalała zarówno liczba zorganizowanych szkoleń, tj. o 8 (o 40 %), jak i osób niepełnosprawnych w nich uczestniczących (o ponad 50%).

Tabela 29. Liczba osób niepełnosprawnych, które podjęły działalność gospodarczą.

Rok	2012	2013
Ogółem	141	146
praca subsydiowana - podjęcie działalności gospodarczej	79	90
praca niesubsydiowana - podjęcie działalności gospodarczej niepełnosprawnych	62	56

(Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie)

W okresie sprawozdawczym własną działalność gospodarczą podjęło 146 osób, z tego 90 pracę subsydiowaną i 56 osób niesubsydiowaną. W porównaniu do roku ubiegłego, zanotowano wzrost podjęć działalności gospodarczej subsydiowanej (o 11), a spadek niesubsydiowanej, tj. o 6 podjęć.

Działanie 3.3.

Inicjowanie i tworzenie podmiotów ekonomii społecznej wspomagających proces rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym osób z zaburzeniami psychicznymi (CIS, KIS, ZAZ, Spółdzielnie socjalne).

Istotnym wsparciem realizacji zadań w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych są działania podmiotów ekonomii społecznej. Osoby niepełnosprawne, z uwagi na charakter niepełnosprawności bardzo często nie mają szans konkurować z osobami pełnosprawnymi na otwartym rynku pracy. Wymagają najpierw odpowiedniego wsparcia i dopiero po nabyciu pewnych umiejętności, zdobyciu kwalifikacji, mają szansę na uzyskanie zatrudnienia. W zależności od stopnia niepełnosprawności i rodzaju schorzeń osoby te mogą stopniowo być przygotowywane do wejścia na otwarty rynek, poprzez uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej, udział w Klubach Integracji Społecznej, Centrach Integracji Społecznej, pracę w warunkach pracy chronionej (zakłady aktywności zawodowej, spółdzielnie socjalne, zakłady pracy chronionej) i docelowo na otwartym rynku pracy.

Udział w KIS-ach/CIS-ach umożliwia reintegrację zawodową, łączącą instrumenty aktywnej polityki rynku pracy i instrumenty pomocy społecznej oraz ściśle z nią związaną reintegrację społeczną. Ważnym elementem ekonomii społecznej są także spółdzielnie socjalne oraz zakłady aktywności zawodowej, które łączą działalność gospodarczą z integracją społeczną i zawodową.

➤ Warsztaty Terapii Zajęciowej

Jak wynika z danych uzyskanych z powiatowych centrów pomocy rodzinie, na koniec 2013 roku w każdym powiecie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowały warsztaty terapii zajęciowej. Są one prowadzone głównie przez fundacje i stowarzyszenia, a ich koszty współfinansowane przede wszystkim ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, a także ze środków powiatu, w którym dany warsztat funkcjonuje. Ogółem 35 warsztatów skupia 1 400 uczestników.

Wykres 11. Liczba warsztatów terapii zajęciowej i liczba ich uczestników w 2013 roku – wg powiatów.

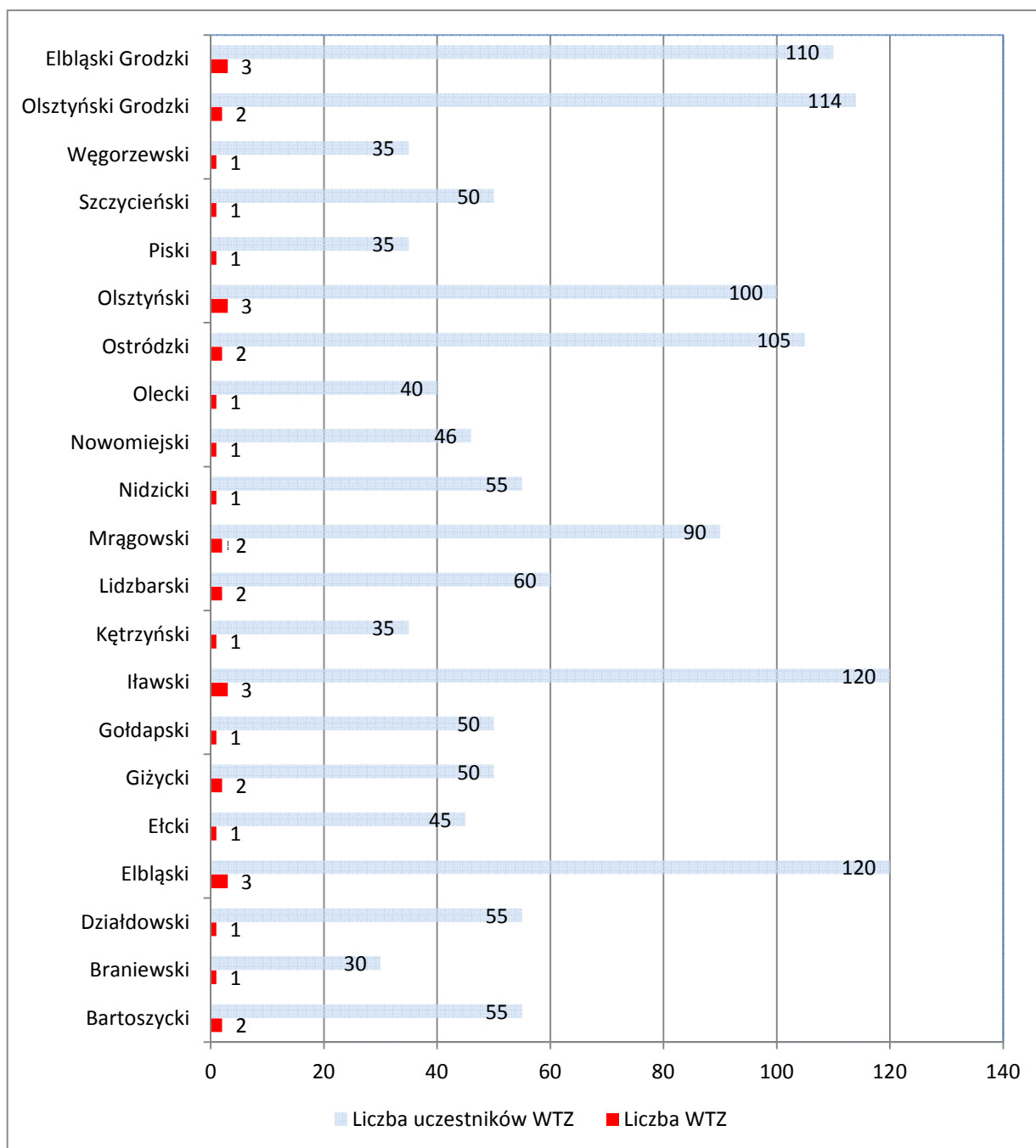

Tabela nr 30. Warsztaty terapii zajęciowej funkcjonujące w województwie warmińsko-mazurskim w latach 2012 – 2013.

Rok	Liczba WTZ	Liczba uczestników WTZ
2012	35	1398
2013	35	1400

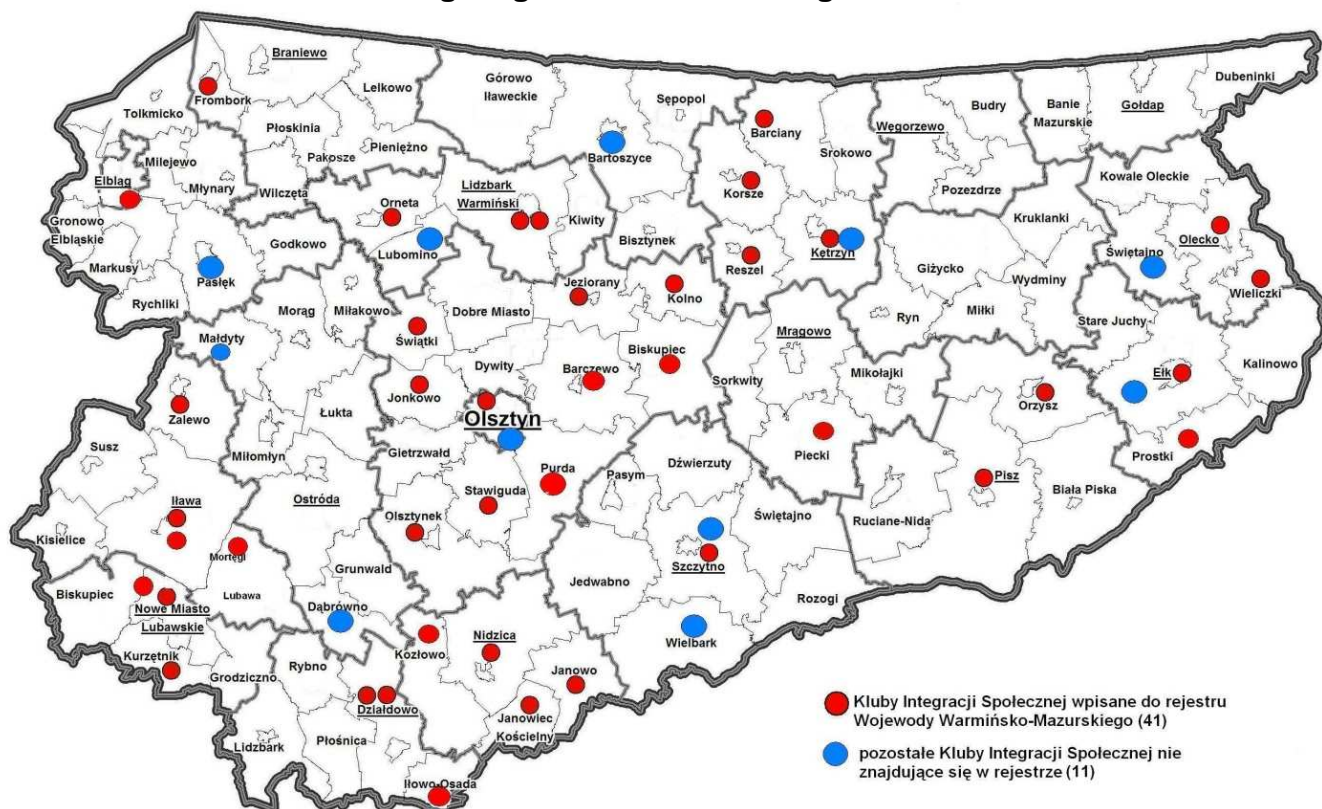
(Źródło: dane statystyczne z powiatowych centrów pomocy rodzinie)

➤ Centra Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej
 Placówkami służącymi reintegracji społecznej i zawodowej osób wykluczonych społecznie, w tym osób niepełnosprawnych, są Centra Integracji Społecznej i Kluby Integracji Społecznej, działające w oparciu o ustawę o zatrudnieniu socjalnym.
 Na koniec okresu sprawozdawczego, na terenie województwa warmińsko-mazurskiego, działało łącznie 6 Centrów Integracji Społecznej, tj. w Olsztynie, Ostródzie, Braniewie, Ełku (2) i Białej Piskiej. Reintegracją społeczną i zawodową objęto 66 osób niepełnosprawnych.

Wg danych na 31 grudnia 2013 r., zebranych z jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, funkcjonowały 52 Kluby Integracji Społecznej, tj. mniej niż w roku ubiegłym (o 5). W 2013 utworzono 1 klub, 4 zawiesiły działalność, natomiast dwa zakończyły swoją działalność w związku z zakończeniem realizacji projektu finansowanego ze środków EFS.

Najwięcej tych podmiotów działa w powiecie olsztyńskim (9), w kętrzyńskim (5), w powiecie nidzickim (4) oraz lidzbarskim (4). W 4 powiatach, tj. w powiecie gołdapskim, giżyckim, węgorzewskim i w m. Elblągu, nie funkcjonują tego typu podmioty ekonomii społecznej.

Kluby integracji społecznej funkcjonujące na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 r.

➤ Zakłady Aktywności Zawodowej

Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego na podstawie art. 35 ust. 1 pkt 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2011 r. Nr 127 poz. 721 z późn. zm.) w 2013 roku dofinansował ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, koszty działania 5 zakładów aktywności zawodowej: w Giżycku, Elblągu, Kamionku Wielkim, Olsztynie oraz w Biskupcu, na łączną kwotę 2 960 000,00 zł oraz ze środków budżetu Województwa w kwocie 323 000,00 zł.

Środki przekazano ww. Zakładom m.in. na wynagrodzenia osób niepełnosprawnych, pracowników obsługi, pokrycie kosztów materiałów, energii, usług materialnych i niematerialnych niezbędnych do realizacji rehabilitacji i obsługi, kosztów transportu i dowozu osób niepełnosprawnych, a także szkoleń związanych z przygotowaniem ich do pracy na otwartym rynku.

Łącznie Zakłady te zatrudniają (stan na 31 grudnia 2013 r.) 238 osób, w tym 171 osób niepełnosprawnych ze znacznym i umiarkowanym stopniem niepełnosprawności (więcej o 11 osób w stosunku do roku ubiegłego). Wzrost zatrudnienia osób niepełnosprawnych wynika przede wszystkim z utworzenia nowych stanowisk pracy w Zakładzie Aktywności Zawodowej w Biskupcu (dla 10 osób).

Tabela 31. Liczba zakładów aktywności zawodowej i zatrudnionych w nich osób niepełnosprawnych.

Rok	2012	2013
Liczba zakładów funkcjonujących na terenie województwa warmińsko-mazurskiego	5	5
Liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych	160	171
Dofinansowanie przyznane ze środków PFRON, będących w dyspozycji przez Samorządu Województwa	2 605 963,00 zł	2 960 000,00 zł
Dofinansowanie przyznane ze środków budżetu Województwa	416 000,00 zł	323 000,00 zł

(Źródło: Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie)

Dzięki dofinansowaniu, osoby niepełnosprawne zatrudnione w zakładach aktywności zawodowej, obok wykonywania pracy zarobkowej, uczestniczą w rehabilitacji społecznej, przygotowują się do życia w otwartym środowisku oraz uczą się pełnego, niezależnego i aktywnego życia na miarę ich indywidualnych możliwości.

➤ Spółdzielnie socjalne

Ważnym elementem ekonomii społecznej są spółdzielnie socjalne. Tworzone są przez określone grupy osób, w tym osoby niepełnosprawne. Przedmiotem ich działalności jest prowadzenie wspólnego przedsiębiorstwa w oparciu o osobistą pracę członków. W 2013 roku na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w piętnastu powiatach działały 63 spółdzielnie socjalne, brak natomiast danych ile wśród ich członków jest osób niepełnosprawnych. W stosunku do roku 2012, w którym działało 21 spółdzielni, liczba tych placówek znacznie wzrosła.

W województwie warmińsko-mazurskim funkcjonuje system instytucji wspierających ekonomię społeczną, który wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. stanowią:

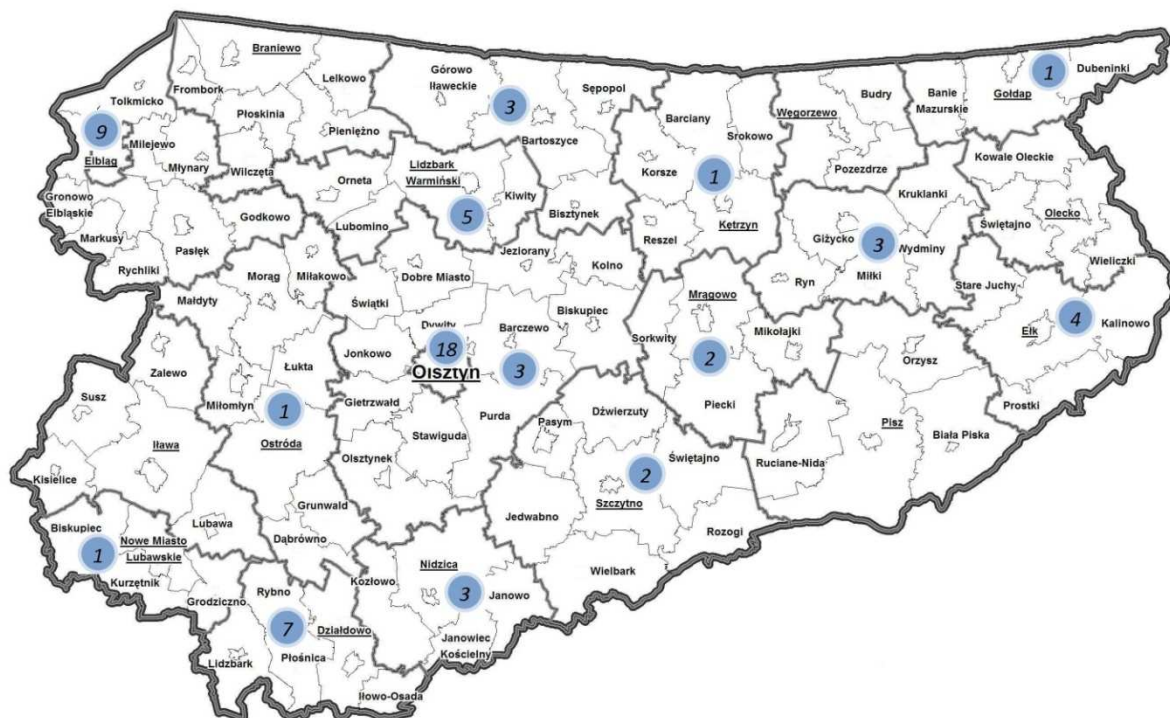
- Ośrodek Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej w Elblągu,
- Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej w Olsztynie,
- Ośrodek Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej w Nidzicy,
- Ośrodek Wspierania Inicjatyw Ekonomii Społecznej w Ełku.

Ponadto:

- Operator wsparcia finansowego dla spółdzielni socjalnych w Działdowie,
- Operator wsparcia finansowego dla spółdzielni socjalnych w Elblągu,
- Inkubatory Przedsiębiorczości Społecznej w Bartoszycach, Braniewie, Lidzbarku Warmińskim i Ostródzie,
- Inkubatory Ekonomii Społecznej w Kętrzynie i Mrągowie.

Powyższe instytucje są współfinansowane ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego i zapewniają szeroki katalog bezpłatnych usług adresowanych m.in. do: osób fizycznych (np. wsparcie szkoleniowo-doradcze dla osób chcących rozpocząć działalność w postaci spółdzielni socjalnej lub organizacji pozarządowej), funkcjonujących podmiotów ekonomii społecznej, władz i pracowników jednostek samorządu terytorialnego w zakresie współpracy z sektorem ekonomii społecznej (OWIES-y) oraz wsparcie finansowe (operatorzy).

Spółdzielnie socjalne funkcjonujące na terenie województwa warmińsko-mazurskiego wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. w ujęciu powiatowym.

Działanie 3.4.

Inicjowanie tworzenia nowych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych przez pracodawców chronionego i otwartego rynku pracy.

Osoby niepełnosprawne stanowią grupę ryzyka, której problemy w zakresie zatrudnienia są szczególnie trudne. W 2013 roku na otwartym rynku pracy utworzono prawie 500 miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych, natomiast na chronionym rynku – tylko 40, podczas gdy w 2012 r. utworzono ich 257. Biorąc pod uwagę liczbę zarejestrowanych w urzędach pracy województwa warmińsko-mazurskiego osób niepełnosprawnych (ponad 6 tys.), liczba utworzonych miejsc pracy nie jest zadowalająca. Należy więc podejmować dalsze działania zmierzające do poprawy tej sytuacji.

Tabela 32. Utworzone w latach 2012 – 2013 miejsca pracy dla osób niepełnosprawnych na chronionym i otwartym rynku pracy w województwie warmińsko – mazurskim.

Rok	Liczba utworzonych miejsc pracy na otwartym rynku pracy	Liczba utworzonych miejsc pracy na chronionym rynku pracy
2012	550	257
2013	497	40

(Źródło: dane statystyczne Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Olsztynie)

Działanie 3.5.

Inicjowanie organizowania kampanii społecznych na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.

W procesie rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi, niezwykle ważne jest również podejmowanie działań w zakresie inicjowania i tworzenia podmiotów ekonomii społecznej wspomagających ten proces. W zakresie

ww. działań Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej przy współpracy z Ośrodkami Wsparcia Inicjatyw Ekonomii Społecznej w Olsztynie i Elblągu, Federacji Organizacji Socjalnych oraz Warmińsko-Mazurskiego Sejmiku Osób Niepełnosprawnych, w dniach 17-18 maja 2013 r. zorganizował Warmińsko-Mazurskie Dni z Ekonomią Społeczną.

W programie ww. przedsięwzięcia odbyła się konferencja pn. „*Stawiamy na Biznes Społeczny*”, w której udział wzięli przedstawiciele władz lokalnych, samorządu, publicznych i niepublicznych instytucji pomocy i integracji społecznej, rynku pracy, a także, w ramach nawiązanej współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z Prowincją Perugia, przedstawiciele włoskiej delegacji oraz przedstawiciele Towarzystwa Parytetowej Pracy Socjalnej z Niemiec. Podczas spotkania omówiono m.in. możliwości aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych poprzez ekonomię społeczną. Przystawiono również Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej oraz ramy strategiczne wdrażania zadań na rzecz ekonomii społecznej w Polsce. W ramach przykładów dobrych praktyk, przedstawiciele Niemiec podzielili się swoim doświadczeniem w niwelowaniu barier społeczno-zawodowych osób niepełnosprawnych.

W trakcie Warmińsko-Mazurskich Dni z Ekonomią Społeczną odbyła się kampania pn. „*Drzwi otwarte podmiotów ekonomii społecznej*”. Z pomocą władz lokalnych, które włączyły się w propagowanie tego przedsięwzięcia na swoich terenach, 57 przedstawicieli podmiotów działających w obszarze ekonomii społecznej otworzyło drzwi dla zwiedzających w celu zaprezentowania funkcjonowania swoich ośrodków. Kampania była wspianą okazją do poznania się nawzajem mieszkańców oraz zapoznania się lokalnej społeczności z ofertą instytucji, działających w ww. obszarze.

Doskonałą okazją do bliższego poznania ekonomii społecznej były również Targi Ekonomii Społecznej, które towarzyszyły XV Festynowi Integracyjnemu „*Jesteśmy Razem*”. Podczas ww. targów można było nie tylko wymienić doświadczenia z przedstawicielami przedsiębiorstw społecznych i organizacji pozarządowych, poznać oferowane przez nie produkty, ale również uczestniczyć w bezpłatnych warsztatach m.in. garncarskich i zdobienia przedmiotów techniką decoupage.

Również spotkania Wojewódzkiej Społecznej Rady do Spraw Osób Niepełnosprawnych, działającej przy Marszałku Województwa Warmińsko-Mazurskiego z powiatowymi radami dają możliwość zaprezentowania dobrych praktyk w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych. W 2013 roku takie spotkanie zorganizowano w Giżycku, na którym to przedstawiono działania powiatu giżyckiego w danym zakresie, w tym współpracę z organizacjami pozarządowymi.

Działanie 3.6.

Opracowywanie i realizacja Programów Integracji Osób Niepełnosprawnych (PIN) w ramach projektów systemowych PO KL.

W celu zwiększenia dostępu osób niepełnosprawnych do zatrudnienia prowadzone były także działania w ramach priorytetu VII Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki 2007-2013, współfinansowanego ze środków EFS. Wobec tych osób stosowane są instrumenty aktywnej integracji, mające na celu przywrócenie osób wykluczonych na rynek pracy oraz ich integrację ze społeczeństwem, poprzez przywrócenie zdolności lub możliwości zatrudnienia, uzyskanie wsparcia dochodowego oraz wyeliminowanie przeszkód napotykanym przez osoby i rodziny w dostępie do praw i usług społecznych, a przez to wspierających ich powrót do zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej.

W zakresie powyższych działań, w 2013 roku, dofinansowano projekty wspierające integrację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych na łączną kwotę 7 674 208,92 zł, w których uczestniczyło ponad 600 osób niepełnosprawnych, tj. znacznie więcej niż w roku ubiegłym, w którym to na ten cel przeznaczono 2,7 mln, a beneficjentami tych projektów było około 400 osób. Szczegółowy wykaz ww. przedsięwzięć przedstawia poniższa tabela.

Tabela nr 33. Projekty wspierające integrację społeczną i zawodową osób niepełnosprawnych dofinansowane w 2013 r. w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki na lata 2007-2013

Lp.	Nazwa dofinansowanego podmiotu	Nazwa dofinansowanego zadania	Liczba niepełnosprawnych beneficjentów
1.	AATEST Szkolenia, Obsługa Firm Beata Maria Chojęta	Moje miejsce na rynku pracy. Dobre praktyki w zakresie aktywizacji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych w województwie warmińsko-mazurskim	40
2.	Elbląska Rada Konsultacyjna Osób Niepełnosprawnych w Elblągu	Trening dobrze ustawiony	80
3.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olecku	Szansa na lepszą przyszłość	4
4.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Mrągowie	Aktywność i Integracja szansą na lepsze jutro	2
5.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Szczytnie	Moją motywacją jest moja przyszłość	17
6.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku	Aktywizacja zawodowa i integracja społeczna bezrobotnych osób niepełnosprawnych w powiecie ełckim	20
7.	Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszycach	W pełni sprawni na rynku pracy – aktywizacja zawodowa osób niepełnosprawnych w powiecie bartoszyckim	15
8.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Kętrzynie	Gotowi do pracy	14
9.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Giżycku	Centrum Doradztwa Zawodowego i Wspierania Osób Niepełnosprawnych Intelktualnie – Centrum DZWONI	62
10.	Powiat Piski / Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Piszcu	Droga do samodzielności w Powiecie Piskim	6
11.	Powiat Braniewski / Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Braniewie	Wszyscy mamy równe szanse – aktywizacja osób wykluczonych	12
12.	Powiat Węgorzewski / Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Węgorzewie	Pomocna dłoń zespół wsparcia osób i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym	3
13.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie aktywnie integruje	14
14.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku	Start w samodzielność	5
15.	Fundacja Q	Krok do pracy	44
16.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nowym Mieście Lubawskim	Od wsparcia do samodzielności	15
17.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nidzicy	Szansa na przyszłość – aktywizacja osób zagrożonych wykluczeniem	8
18.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ostródzie	Niepełnosprawni, Niepowtarzalni – w poszukiwaniu indywidualnych predyspozycji	110
19.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Iławie	Aktywizacja zawodowa i społeczna osób zagrożonych wykluczeniem społecznym z powiatu iławskiego	26
20.	Fundacja Stabilo	Pokonujemy bariery w drodze do kariery	36
21.	Edukacyjna-Szansa AZIRO Luiza Włoch	Nowoczesny Masażysta SPA	24

22.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Lidzbarku Warmińskim	Szansa na lepszą przyszłość	7
23.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszycach	Szansa na Twój sukces	15
24.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Gołdapi	Szansa dla Ciebie	4
25.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Działdowie	Razem ku samodzielności	20
26.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Olsztynie	Powiat Olsztyński aktywizuje	22
27.	Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Biskupcu	Droga do samodzielności – Program wsparcia osób z niepełnosprawnością intelektualną	13
28.	Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Ełku	Krok w przyszłość	3

Działanie 3.7.

Organizacja szkoleń i spotkań dla osób zajmujących się aktywizacją zawodową osób niepełnosprawnych zatrudnionych w instytucjach pomocy i integracji społecznej oraz instytucjach rynku pracy.

Z inicjatywy Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, w 2013 roku, przeprowadzono szkolenia osób zajmujących się aktywizacją zawodową osób niepełnosprawnych, zatrudnionych w instytucjach pomocy i integracji społecznej oraz instytucjach rynku pracy. W ramach projektu systemowego „Efektywnie, Fachowo, Skutecznie na Warmii i Mazurach” zorganizowano cykl szkoleń „Język migowy jako klucz do przełamania barier w komunikacji z osobami z zaburzeniami słuchu i mowy”, w których uczestniczyły 104 osoby (pracownicy publicznych i niepublicznych instytucji pomocy i integracji społecznej).

Dodatkowo, Warmińsko-Mazurski Ośrodek Doskonalenia Nauczycieli w Elblągu zorganizował konferencję pt. Od ucznia do pracownika – „wyjątkowi” na rynku pracy, w której uczestniczyło ponad 90 osób, w tym pracownicy nadzoru pedagogicznego, dyrektorzy gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych, pracodawcy, nauczyciele, doradcy zawodowi, pracownicy poradni psychologiczno-pedagogicznych, przedstawiciele instytucji rynku pracy oraz organizacji pozarządowych zajmujących się problematyką osób niepełnosprawnych i bezrobotnych. Działanie to przyczyniło się do pogłębienia wiedzy na temat specyfiki przygotowania do pełnienia ról zawodowych osób niepełnosprawnych, kształtowania umiejętności pracy dydaktycznej z uczniem niepełnosprawnym.

Działania w tym zakresie podejmowane były także przez Centrum Spotkań Europejskich „Światowid” w Elblągu, które zorganizowało 2 warsztaty z zakresu choreoterapii pn. „Laboratorium ciała” dla 25 osób. Dzięki tym warsztatom uczestnicy zaznajomili się m.in. z technikami pracy z ciałem (taniec, improwizacja taneczna, joga, masaż), a także poszerzyli wiedzę jak używać ww. technik w pracy terapeutycznej.

Ponadto, na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w roku 2013 funkcjonowały 62 zakłady pracy chronionej, które zatrudniają 6 218 osób niepełnosprawnych.

Tabela 34. Liczba zakładów pracy chronionej oraz stan zatrudnienia w tych zakładach osób niepełnosprawnych w latach 2012 – 2013

	2012	2013
Liczba ZPCH	61	62
Liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych w ZPCH (w etatach)	5 949,72	6 218

(Źródło: dane statystyczne Warmińsko-Mazurskiego Urzędu Wojewódzkiego w Olsztynie)

Pracodawca prowadzący zakład pracy chronionej może otrzymać ze środków PFRON zwrot kosztów: budowy lub rozbudowy obiektów i pomieszczeń zakładu, transportowych oraz administracyjnych.

Tabela 35. Refundacja dodatkowych kosztów zatrudnienia osób niepełnosprawnych zatrudnionych w zakładach pracy chronionej w latach 2012 - 2013.

Rok	Liczba zakładów, którym zrefundowano koszty	Rodzaj kosztów	Kwota dofinansowania	Liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych (w etatach)
2012	3	administracyjne	65 910,40	395,39
		transportowe	-	
2013	3	administracyjne	61 345,00	836,05
		transportowe	-	
Ogółem:		-----	127 255,40	-----

(Źródło: dane statystyczne W-M O/PFRON w Olsztynie)

Tabela 36. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU:

Lp.	Nazwa wskaźnika	Liczba	
		2012	2013
1.	Liczba niepełnosprawnych beneficjentów, projektów dofinansowanych ze środków EFS, w ramach PO KL.	417	600
2.	Liczba beneficjentów programów celowych PFRON, dotyczących aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych.	40	51
3.	Liczba szkoleń w zakresie samozatrudnienia osób niepełnosprawnych.	20	12
4.	Liczba osób niepełnosprawnych, które rozpoczęły działalność gospodarczą.	141	146
5.	Liczba osób niepełnosprawnych zatrudnionych w zakładach aktywności zawodowej.	160	171
6.	Liczba Centrów Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej i Spółdzielni socjalnych wspierające osoby niepełnosprawne.	84	121
7.	Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych na chronionym rynku pracy.	257	40
8.	Liczba utworzonych miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy.	550	497
9.	Liczba osób objętych programem PIN.	5	4

5. Priorytet IV: Partnerstwo na rzecz osób niepełnosprawnych.

Cel ogólny: Rozwój partnerstwa na rzecz osób niepełnosprawnych zapewniający ich aktywne uczestniczenie w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym.

Działania partnerskie w zakresie realizowanych zadań na rzecz osób niepełnosprawnych dają możliwość efektywniejszego wykorzystania posiadanych zasobów w obrębie wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu tych osób. Skuteczność tych działań zwiększa się poprzez szerszą współpracę różnych podmiotów, w tym administracji publicznej oraz podmiotów niepublicznych. Dzięki tej współpracy buduje się silne partnerstwo pomiędzy tymi jednostkami w zakresie rozwiązywania istotnych problemów osób niepełnosprawnych. Ponadto, poprzez ww. działania następuje zwiększenie świadomości tych podmiotów na temat potrzeb osób niepełnosprawnych. Mając na uwadze powyższe, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego oraz jego jednostki organizacyjne podejmowały działania mające na celu rozwój partnerstwa.

Działanie 4.1.

Inicjowanie opracowania i realizacji programów partnerskich oraz projektów na rzecz integracji społeczno-zawodowej osób niepełnosprawnych, między innymi finansowanych ze środków EFS, w ramach PO KL.

Zgodnie z informacjami z powiatowych centrów pomocy rodzinie wynika, że w 2013 r. w województwie realizowano 7 projektów partnerskich mających na celu współpracę różnych instytucji działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Głównymi partnerami w tych projektach były powiatowe urzędy pracy, ośrodki pomocy społecznej oraz organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych. Realizowane projekty dotyczyły aktywizacji zawodowej i społecznej, zwiększenia aktywności, a także integracji osób starszych i niepełnosprawnych. Ogółem w przedsięwzięciach uczestniczyło 146 osób, w tym 121 niepełnosprawnych.

Największą liczbą projektów partnerskich może pochwalić się powiat bartoszycki (5). Po jednym programie partnerskim realizowały powiaty braniewski i olecki. Głównym źródłem finansowania tego typu projektów są środki z Europejskiego Funduszu Społecznego.

W związku z faktem, iż tego rodzaju projekty wykazano jedynie w trzech powiatach (bartoszyckim, braniewskim i oleckim) należy szerzej promować rozwój partnerstwa na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez programy partnerskie.

Działanie 4.2.

Promowanie przykładów dobrych praktyk w zakresie realizacji partnerskich projektów i programów na rzecz osób niepełnosprawnych.

W ramach partnerstwa organizacji pozarządowych i instytucji działających na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, przedstawiciel Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej, w 2013 r. uczestniczył w konferencji pt. „Wykluczenie społeczne – problem jednostki czy społeczeństwa”, podsumowującej realizację projektu, współfinansowanego ze środków EFS, pod nazwą „Centrum Aktywności Zawodowej i Społecznej”, organizowanej przez Stowarzyszenie na Rzecz Pomocy Dzieciom i Młodzieży Niepełnosprawnej i Osób Pokrzywdzonych w Wyniku Wypadków Komunikacyjnych „PROMYK” w Szczytnie. Udział w spotkaniu dał możliwość poznania efektów realizacji ww. projektu, zaprezentowania działań Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego na rzecz aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych, z udziałem środków PFRON, upowszechnienie informacji na temat możliwości zlecenia przez Samorząd Województwa zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych organizacjom pozarządowym i fundacjom, a także zidentyfikowanie w województwie aktualnych problemów i potrzeb w tym zakresie.

Ponadto, przedstawiciel Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej brał udział również w II Ogólnopolskim Spotkaniu Sieciującym Zakłady Aktywności Zawodowej, zorganizowanym przez Fundację im. Królowej Polski św. Jadwigi w Puszczykowie. W ww. spotkaniu wzięli udział przedstawiciele zakładów aktywności zawodowej, przedsiębiorstw społecznych oraz jednostek samorządu terytorialnego. W trakcie spotkania odbyła się debata nad kluczowymi problemami zakładów aktywności zawodowej oraz warsztaty dla kadry kierowniczej ZAZ i przedstawiciele instytucji nadzorujących ich działalność, m.in. w zakresie prawidłowego rozliczania środków finansowych przekazywanych na działanie tych zakładów. Spotkanie to zaowocowało wydaniem przez organizatora spotkania publikacji pn. „Informacje, propozycje, rekomendacje”, w której m.in. znalazły się rekomendacje do zmian w przepisach dotyczących zakładów aktywności zawodowej. Wydawnictwo upowszechniono wśród podmiotów biorących udział w ww. spotkaniu.

Działanie 4.3.

Organizowanie spotkań tematycznych na rzecz rozwoju partnerstwa umożliwiającego szersze włączenie różnych instytucji i podmiotów w realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej oraz Federacja Organizacji Socjalnych Województwa Warmińsko-Mazurskiego FOSa w ramach działań na rzecz rozwoju partnerstwa umożliwiającego szersze włączenie różnych instytucji i podmiotów w realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych, przy współpracy z Ośrodkami Wsparcia Inicjatyw Ekonomii Społecznej prowadzonymi przez Elbląskie Stowarzyszenie Wspierania Inicjatyw pozarządowych zorganizowali w 2013 r. spotkanie kadry Warsztatów Terapii Zajęciowej. Celem spotkania było m.in. wymiana doświadczeń w zakresie funkcjonowania WTZ. Spotkanie dało również możliwość zaprezentowania dobrych praktyk w zakresie aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych oraz zagadnień dotyczących roli warsztatów terapii zajęciowej w tworzeniu spółdzielni socjalnych.

W 2013 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej współorganizował 2 spotkania Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych z przedstawicielami powiatowych społecznych rad ds. osób niepełnosprawnych, których celem było nawiązanie szerszej współpracy Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego z ww. radami w zakresie podejmowania wspólnych działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Podczas ww. spotkań zaprezentowano działania na rzecz osób niepełnosprawnych, w tym dobre praktyki w zakresie ekonomii społecznej na przykładzie działań Powiatu Lidzbarskiego oraz Powiatu Giżyckiego.

Ponadto, Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego przedstawił do zaopiniowania Wojewódzkiej Społecznej Radzie ds. Osób Niepełnosprawnych, działającej przy Marszałku Województwa Warmińsko-Mazurskiego, projekt uchwały Sejmiku Województwa Warmińsko-Mazurskiego w sprawie określenia zadań Samorządu Województwa, finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych w 2013 r., pod kątem ich skutków dla osób niepełnosprawnych. Skonsultowano również z Wojewódzką Radą rodzaje zadań, które Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego zaplanował zlecić w 2013 r. fundacjom oraz organizacjom pozarządowym.

W zakresie działań mających na celu rozwój partnerstwa na rzecz wyrównywania szans i przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Olsztynie w 2013 r., będąca jednostką organizacyjną Samorządu Województwa Warmińsko-Mazurskiego, prowadziła współpracę z instytucjami i stowarzyszeniami, w tym z:

- Ośrodkiem Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczym w Olsztynie,
- Miejskim Zespołem Profilaktyki i Terapii Uzależnień w Olsztynie,
- Polskim Związkiem Niewidomych Okręg Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
- Fundacją Szansa dla Niewidomych – tyflopunkt w Olsztynie,

- Polskim Stowarzyszeniem na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Biskupcu,
- Polskim Stowarzyszeniem Diabetyków Oddział Warmińsko-Mazurski w Olsztynie,
- Domem Pomocy Społecznej Nasz Dom w Olsztynie,
- Domem Pomocy Społecznej Dom nad Doliną w Różnowie,
- Domem Pomocy Społecznej PZN w Olsztynie,
- Centrum Alzheimerera Dar Serca w Olsztynie
- Fundacją Klucz w Warszawie,
- Stowarzyszeniem De Facto w Płocku.

W ramach ww. współpracy bibliotekarze uczestniczyli w szkoleniach:

- Komunikacja z osobami zaburzonymi psychicznie,
- Bibliofestiwal 2013. Edukacja w bibliotekach Małopolski. Szkolenie „Seniorzy w bibliotekach – działania i finansowanie,
- Pisanie i prowadzenie programów edukacyjnych i literackich z elementami biblioteki i bajkoterapii,
- Seniorzy w bibliotekach,
- Wolontariusz w bibliotece.

Dzięki tym szkoleniom bibliotekarze zdobyli nowe kompetencje i umiejętności pracy z czytelnikiem niepełnosprawnym i seniorami.

Dodatkowo, w 2013 r. uczestniczono w konferencji z okazji XX-lecia działalności Fundacji Szansa dla Niewidomych – tyflopunkt w Olsztynie. Podczas spotkania pracownicy biblioteki poznali nowe technologie i sprzęt tyflograficzny, który przyczynia się do wyrównywania szans osób z dysfunkcją wzroku.

Ponadto, wg informacji pozyskanych z powiatowych centrów pomocy rodzinie wynika, że w 2013 r. na rzecz rozwoju partnerstwa umożliwiającego szersze włączenie różnych instytucji i podmiotów w realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych, odbyło się 10 spotkań tematycznych, w których uczestniczyło ponad 600 podmiotów.

Tabela 37. WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA CELU:

Lp.	Nazwa wskaźnika	Liczba	
		2012	2013
1.	Liczba projektów partnerskich zrealizowanych w regionie, w tym ze środków EFS.	3	7
2.	Liczba podmiotów uczestniczących w spotkaniach na rzecz rozwoju partnerstwa umożliwiającego szersze włączenie różnych instytucji i podmiotów w realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych.	49	ponad 600
3.	Liczba partnerstw na rzecz osób niepełnosprawnych zapewniająca ich aktywne uczestniczenie w życiu rodzinnym, społecznym i zawodowym.	1	3

Wnioski i rekomendacje:

L.p.	Wniosek	Rekomendacja	Adresat	Sposób wdrożenia
1.	nadal, w niemal połowie powiatów nie występują ośrodki i punkty wczesnej interwencji.	inicjować działania zmierzające do powstawania ośrodków i punktów wczesnej interwencji w każdym powiecie.	<ul style="list-style-type: none"> - samorządy powiatów, w których nie występują ośrodki i punkty wczesnej interwencji (10), powiaty: bartoszycki, działdowski, elbląski, giżycki, gołdapski, kętrzyński, mławowski, nowomiejski, węgorzewski, elbląski grodzki, - podmioty niepubliczne działające na rzecz osób niepełnosprawnych, - PFRON 	zorganizowanie spotkania Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych z przedstawicielami powiatowych społecznych rad ds. osób niepełnosprawnych, w celu zainicjowania powstania ośrodków i punktów wczesnej interwencji, za pośrednictwem społecznej rady powiatów, w których takie punkty i ośrodki nie występują.
2.	w dalszym ciągu, nie wszystkie powiaty realizują lokalne programy dotyczące zapobiegania niepełnosprawności i ograniczania jej skutków, w tym propagujące zdrowy styl życia,	inicjować tworzenie programów zapobiegania niepełnosprawności, w tym promujących zdrowy styl życia,	samorządy powiatów gdzie takie programy nie są realizowane (5) tj. w powiatach: działdowskim, ełckim, mławowskim, nidzickim, węgorzewskim.	zorganizowanie spotkania Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych z przedstawicielami powiatowych społecznych rad ds. osób niepełnosprawnych, w celu zainicjowania powstania programów zapobiegania niepełnosprawności oraz promujących zdrowy styl życia, za pośrednictwem społecznej rady powiatów, w których takie programy nie są realizowane.
3.	tylko w 6 powiatach realizowane są programy ochrony zdrowia psychicznego	inicjować tworzenie programów ochrony zdrowia psychicznego	samorządy powiatów gdzie takie programy nie są realizowane (15)	zorganizowanie spotkania, przy współpracy z Departamentem Zdrowia tut. Urzędu z przedstawicielami powiatowych centrów pomocy rodzinie powiatów, w których takie programy nie są realizowane, w celu uświadomienia potrzeby ich opracowania i wdrażania.
4.	nadal utrzymuje się wysoki wskaźnik wypadków drogowych, przy pracy i wodnych	kontynuować działania zmierzające do ograniczenia wypadków drogowych, przy pracy i wodnych	<ul style="list-style-type: none"> - Komendy: Wojewódzka i Powiatowe Policji, - Wojewódzki Ośrodek Ruchu Drogowego, - Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, - Okręgowy Inspektorat Pracy Państwowej Inspekcji Pracy, - Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego. 	Skoordynować działania podejmowane w ramach niniejszego programu z Wojewódzką Strategią na Rzecz Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego Na Lata 2014-2020
5.	spadła liczba osób niepełnosprawnych, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym	podejmować działania zmierzające do zwiększenia liczby osób niepełnosprawnych, którym dofinansowano uczestnictwo w turnusie rehabilitacyjnym	powiatowe centra pomocy rodzinie	zorganizowanie spotkania z przedstawicielami powiatowych centrów pomocy rodzinie mające na celu skierowanie większych środków na dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych, umożliwiające korzystanie większej liczby osób niepełnosprawnych z tej formy rehabilitacji.

6.	na terenie dwóch powiatów, tj.: ełckiego i węgorszewskiego nie wykazano ośrodków i punktów wsparcia świadczących specjalistyczne, terapeutyczne i opiekuńcze usługi dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin	inicjować powstanie w powiecie ełckim i węgorszewskim ośrodków i punktów wsparcia świadczących specjalistyczne, terapeutyczne i opiekuńcze usługi dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin	powiat ełcki i węgorszewski	poruszenie, podczas spotkania Wojewódzkiej Społecznej Rady ds. Osób Niepełnosprawnych z przedstawicielami powiatowych społecznych rad ds. osób niepełnosprawnych, kwestii potrzeby funkcjonowania w każdym powiecie ośrodków i punktów wsparcia świadczących specjalistyczne, terapeutyczne i opiekuńcze usługi dla osób niepełnosprawnych i ich rodzin.
7.	pomimo, iż zwiększyła się liczba klubów i stowarzyszeń sportowych, jak i zrzeszonych w nich niepełnosprawnych członków, nadal występują one tylko na terenie 9 powiatów	Z uwagi na wymogi oraz duże obciążenia związane z prowadzeniem klubów sportowych należy promować podmioty niepubliczne, podejmujące działania na rzecz osób niepełnosprawnych o charakterze sportowym	<ul style="list-style-type: none"> - powiaty, gdzie kluby sportowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych nie występują (12) tj. powiat: braniewski, działowski, elbląski, gołdapski, kętrzyński, mrągowski, nidzicki, nowomiejski, olecki, olsztyński, piski, szczycieński, - podmioty niepubliczne działające na rzecz osób niepełnosprawnych, - Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze. 	<ul style="list-style-type: none"> -przedstawienie podczas spotkania z powiatowymi społecznymi radami ds. osób niepełnosprawnych przykładów dobrych praktyk dotyczących klubów sportowych i stowarzyszeń już funkcjonujących w niektórych powiatach, -promowanie podmiotów podejmujących działania na rzecz osób niepełnosprawnych o charakterze sportowym przy dofinansowaniu zadań zlecanych przez Samorząd Województwa organizacjom pozarządowym w formie konkursu ofert
8.	z badań przeprowadzonych przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej wynika, że większość uczelni wyższych naszego województwa nie jest w pełni dostosowana do potrzeb osób niepełnosprawnych	podejmować działania zmierzające do zwiększenia dostępu osób niepełnosprawnych do edukacji	uczelnie wyższe w województwie	<ul style="list-style-type: none"> - wykorzystywanie w szerszym stopniu środków Regionalnego Programu Operacyjnego Warmia i Mazury na lata 2014-2020 - bardziej wykorzystywać środki PFRON w ramach „Programu wyrównywania różnic między regionami II” (obszar B), który umożliwia likwidację barier w zakładach opieki zdrowotnej i placówkach edukacyjnych, w zakresie umożliwienia osobom niepełnosprawnym poruszania się i komunikowania - zwiększanie świadomości kadry kierowniczej szkół i placówek oświatowych na temat potrzeby wyrównywania szans edukacyjnych osób niepełnosprawnych - uwzględnianie przy wykonywaniu wszelkiego rodzaju remontów, adaptacji lub rozbudowy obiektów, przepisów rozporządzenia Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

9.	tylko w 10 powiatach funkcjonowały grupy samopomocy dla rodzin osób niepełnosprawnych	podjąć działania zmierzające do powstania grup samopomocy dla rodzin osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> - powiaty, gdzie takie grupy nie występują(11) tj.: bartoszycki, braniewski, działdowski, ełcki, giżycki, gołdapski, mławowski, olecki, piski, szczycieński i węgorzewski, - organizacje pozarządowe działające na rzecz osób niepełnosprawnych i fundacje. 	<ul style="list-style-type: none"> - promocja dobrych praktyk w zakresie funkcjonowania grup samopomocy dla rodzin osób niepełnosprawnych podczas spotkania z powiatowymi społecznymi radami ds. osób niepełnosprawnych oraz przedstawicielami powiatowych centrów pomocy rodzinie, - uwzględnienie potrzeby tworzenia grup samopomocy dla rodzin i opiekunów osób niepełnosprawnych w zleceniu przez Samorząd Województwa zadań organizacjom pozarządowym, ze środków PFRON, w ramach konkursu ofert.
10.	zmała liczba specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej niepełnosprawnym dzieciom zatrudnionych na terenie przedszkola i szkoły	podjąć dalsze działania by określić faktyczną liczbę specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej niepełnosprawnym dzieciom	Kuratorium Oświaty	Zgodnie z informacją z Kuratorium Oświaty różnica w liczbie specjalistów wynika ze zmiany od 2013 r. wersji Systemu Informacji Oświatowej (SIO). Faktyczną liczbę specjalistów udzielających pomocy psychologiczno-pedagogicznej niepełnosprawnym dzieciom będzie można określić po otrzymaniu wyników za kolejny okres monitorowania programu.
11.	nie we wszystkich powiatach były realizowane programy szkoleniowe umożliwiające rozwój zawodowy osób niepełnosprawnych, dostosowujące ich do potrzeb rynku pracy, w tym także finansowanych ze środków EFS i znacznie spadła liczba uczestników tych programów.	w szerszym zakresie wykorzystywać środki z EFS, w celu podwyższenia aktywności zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych	<ul style="list-style-type: none"> - podmioty niepubliczne działające na rzecz osób niepełnosprawnych, - powiatowe urzędy pracy, - powiatowe centra pomocy rodzinie, - instytucje lokalne i podmioty zajmujące się aktywizacją zawodową osób niepełnosprawnych. 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowywanie projektów na nowy okres programowania ze środków EFS, dotyczących aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych
12.	zmniejszyła się liczba Klubów Integracji Społecznej	inicjować podejmowanie działań w obszarze ekonomii społecznej mających na celu tworzenie nowych Klubów Integracji Społecznej w ramach środków EFS	<ul style="list-style-type: none"> - podmioty niepubliczne działające na rzecz osób niepełnosprawnych, -powiatowe centra pomocy rodzinie. 	<ul style="list-style-type: none"> - przygotowanie projektów pod nowy okres programowania, w tym dotyczących utworzenia i działania KIS

13.	<p>wzrosła liczba miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy, nie mniej skala aktywności zawodowej osób niepełnosprawnych jest nadal niska</p>	<p>zintensyfikować działania, mające na celu szerszą aktywizację zawodową osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - powiatowe urzędy pracy, - podmioty niepubliczne działające na rzecz osób niepełnosprawnych, - powiatowe centra pomocy rodzinie, - ośrodki pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> - promowanie dobrych praktyk w zakresie zatrudniania osób niepełnosprawnych na otwartym rynku pracy (w tym idei zatrudnienia wspomaganego) podczas spotkań z przedstawicielami powiatowych społecznych rad ds. osób niepełnosprawnych i powiatowych centrów pomocy rodzinie oraz w środowisku osób niepełnosprawnych, - zastosowanie indywidualnych rozwiązań, w tym możliwości wykonywania pracy w miejscu zamieszkania, np. popularyzowanie obecnej telepracy, - tworzenie projektów ze środków EFS na kolejny okres programowania.
14.	<p>niezadawalająca jest liczba projektów partnerskich zrealizowanych w regionie, w tym ze środków EFS, a także podmiotów uczestniczących w spotkaniach na rzecz rozwoju partnerstwa umożliwiającego szersze włączenie różnych instytucji i podmiotów w realizację zadań na rzecz osób niepełnosprawnych</p>	<p>w związku z faktem, iż projekty/programy partnerskie wykazano jedynie w trzech powiatach (bartoszyckim, braniewskim i oleckim) należy szerzej promować rozwój partnerstwa na rzecz osób niepełnosprawnych poprzez tą formę współpracy</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jednostki samorządu terytorialnego, - władze lokalne, - szkoły, - powiatowe urzędy pracy, - powiatowe centra pomocy rodzinie, - ośrodki pomocy społecznej, - podmioty niepubliczne działające na rzecz osób niepełnosprawnych, 	<ul style="list-style-type: none"> - poruszenie kwestii potrzeby tworzenia programów i projektów w partnerstwie z różnymi podmiotami działającymi na rzecz aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych na spotkaniach z powiatowymi społecznymi radami ds. osób niepełnosprawnych oraz powiatowymi centrami pomocy rodzinie, - promowanie przykładów dobrych praktyk w zakresie funkcjonujących partnerskich programów i projektów.